

Aan:
de voorzitter en leden van
Provinciale Staten van Drenthe

Assen, 30 januari 2024
Ons kenmerk 5/5.7/2024000133
Behandeld door thema Ruimte & Wonen
Onderwerp: Ruimtelijk voorstel Drenthe
Status: Ter informatie

Geachte voorzitter/leden,

Hierbij informeren u over ons definitieve Ruimtelijk Voorstel Drenthe zoals wij deze hebben toegestuurd aan het Rijk als reactie op de vragen uit het Startpakket NOVEX van december 2022.

Op 10 januari 2023 heeft uw Statencommissie haar wensen en bedenkingen geuit op het Ruimtelijk Voorstel Drenthe. Daarnaast zijn ook gemeenten en waterschappen de afgelopen periode hiertoe in de gelegenheid gesteld. Op basis van de geuite wensen en bedenkingen hebben wij het Ruimtelijk Voorstel Drenthe op onderdelen aangescherpt en aangevuld. Ook zijn nog enkele foutjes in met name het kaartmateriaal hersteld en is de leesbaarheid van de kaarten verbeterd.

Verwerking wensen en bedenkingen

Naar aanleiding van de in de Statencommissie geuite wensen en bedenkingen hebben wij ons Ruimtelijk Voorstel aangescherpt qua toon en waar mogelijk de Drentse ambitie.

Daarnaast hebben acht gemeenten een schriftelijke reactie gegeven. Op uw verzoek hebben wij deze als bijlage toegevoegd. Op hoofdlijnen geven gemeenten aan:

- meer ambitie te willen zien (onder andere ten aanzien van woningbouw en economische kansen);
- dat de samenhang stad-platteland beter benadrukt zou moeten worden;
- het belang van een goede bereikbaarheid en de positie van de dorpen en steden voor de sociaal-maatschappelijke opgaven te willen onderstrepen;
- de kaarten op onderdelen te willen verduidelijken, met name ten aanzien van de status van de geschetste overgangszones N2000 en de geprojecteerde woningbouwlocaties.
- beter aan te willen sluiten bij de eerste denkrichtingen uit de contourennotitie Nota Ruimte en het momentum van 'Elke regio telt';
- goed betrokken te willen worden bij de verdere uitwerking van vraagstukken in onze nieuwe omgevingsvisie.

Daarnaast hebben verschillende gemeenten specifieke punten geuit met betrekking tot tekst en kaart.

De door u geuite wensen en bedenkingen hebben wij zoveel mogelijk verwerkt. Omdat het bestaande beleid het uitgangspunt is, hebben wij wensen en bedenkingen die niet passen binnen het bestaand beleid niet over genomen. Deze gaan wij betrekken bij de uitwerking van onze nieuwe omgevingsvisie.

Proces

De komende maanden wil het demissionaire kabinet zogenoemde ruimtelijke arrangementen met de twaalf provincies afsluiten. In dit ruimtelijk arrangement willen wij op basis van ons Ruimtelijk Voorstel nadere afspraken maken met het Rijk over noodzakelijke ruimtelijke keuzes op Nationaal niveau of verdere processtappen om hiertoe te komen. Hoe dit Ruimtelijke arrangement er precies uit gaat zien is op dit moment nog onderwerp van nader overleg tussen het Rijk en de twaalf provincies.

Wij zullen u nauw blijven betrekken bij het verdere NOVEX-proces en wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Drenthe,

, voorzitter

, secretaris

Bijlagen:

1. Brief aan BZK met bijlage Ruimtelijk voorstel Drenthe
2. Bundel van ontvangen gemeentelijke brieven

Aan:
de minister van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties
de heer H.M. de Jonge
Postbus 20011
2500 EA 's-GRAVENHAGE

Assen, 30 januari 2024
Ons kenmerk 5/5.7/20240001133
Behandeld door thema Ruimte & Wonen
Uw kenmerk 2022-0000668914
Onderwerp: Ruimtelijk Voorstel Drenthe ten behoeve van het programma NOVEX

Geachte minister de Jonge,

Als reactie op uw vragen uit het startpakket NOVEX, zoals wij die begin december 2022 van u hebben ontvangen, doen wij u hierbij ons ruimtelijk voorstel Drenthe toekomen.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Drenthe,

, voorzitter

, secretaris

Bijlage Ruimtelijk voorstel Drenthe

Assen, 30 januari 2024

Betreft: Ruimtelijk voorstel Drenthe ten behoeve van het programma NOVEX

Geachte Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

In december 2022 heeft u ons het startpakket NOVEX toegezonden. Hierin stelt u ons een aantal specifieke vragen over ruimtelijke vraagstukken. U doet dit aan de hand van drie door u geschetste toekomstperspectieven: Landbouw en Natuur, Ordenende netwerken voor energie en (circulaire) economie en Leefbare steden en regio's.

Het is noodzakelijk dat het rijk de regie in de ruimtelijke ordening herneemt. De urgente complexe en provincie overstijgende opgaven die voor ons liggen vragen om een aantal stevige integrale keuzes die we als gezamenlijke overheden moeten maken. Ieder vanuit zijn eigen rol. Structurerende keuzes op nationaal niveau zijn nodig bij het maken van ruimtelijke keuzes op provinciaal niveau. Hierbij willen wij benadrukken dat een goede afstemming over de structurerende keuzes op nationaal niveau tussen het rijk en de provincies noodzakelijk is om tot breed gedragen, rechtvaardige en uitvoerbare verdeling van de ruimte te komen. Het is niet wenselijk dat het rijk eenzijdig tot ruimtelijke keuzes komt en decentrale overheden taakstellingen oplegt.

Wij zijn content met de eerste richtingen die worden aangegeven in de contour Nota Ruimte. Daarin geeft u aan weer te kiezen voor één Nederland, en u niet langer te richten op het sterker maken van wat al sterk is maar veel meer te kijken naar de kracht van elke regio. Hiermee sluit u aan bij de adviezen uit het rapport "Elke regio telt!". Wij rekenen erop dat dit ook in de Nota Ruimte het primaire uitgangspunt blijft!

De afgelopen provinciale verkiezingen hebben geleid tot een politieke aardverschuiving, ook in Drenthe. De stem van de kiezer was luid en duidelijk: de overheid moet er weer zijn voor al haar inwoners. Daarom gaan we de komende opgaven gezamenlijk oppakken. Voor een deel zoals dat in onze Drentse genen zit, met noaberschap. Maar ook op nieuwe manieren, die we gaan ontdekken samen met onze inwoners, medeoverheden, organisaties en met Provinciale Staten. We moeten de verbinding weer herstellen.

Omgevingsvisie Drenthe centraal

De vragen die u stelt in het startpakket NOVEX zijn herkenbaar. Ook wij zien de toenemende druk op de ruimte ontstaan en de noodzaak om keuzes te maken. Stikstof, landbouwtransitie, klimaatverandering energietransitie, woningbouw, (circulaire) economie, mobiliteit, grondwater(bescherming) vragen allemaal extra ruimte. En dat alles met behoud van onze kenmerkende Drentse ruimtelijke kwaliteit. Reden ook dat wij al sinds 2010 in onze omgevingsvisie uitgaan van ontwikkeling via robuuste systemen mét ruimtelijke kwaliteit. Hierbij maken wij onderscheid in robuuste systemen voor het sociaaleconomisch systeem, het natuursysteem, het landbouwsysteem en het watersysteem, aangevuld met zogenoemde multifunctionele gebieden waar geen sprake is van een overduidelijke hoofdfunctie. Deze systemen vormen onze ruimtelijke hoofdstructuur. Uitgangspunt is dat nieuwe ontwikkelingen deze robuuste systemen niet significant mogen aantasten. Zo zijn wij bijvoorbeeld terughoudend met bouwen in onze beekdalen en zorgen we

voor voldoende ruimte voor waterveiligheid. De kwaliteit van de omgeving waarin we wonen, werken en recreëren, noemen we de ruimtelijke kwaliteit. In Drenthe gaan wij hierbij uit van zes kernkwaliteiten die bepalend zijn: landschap, natuur, cultuurhistorie, archeologie, aardkundig erfgoed, stilte en duisternis. Onze ruimtelijke kwaliteit is het uitgangspunt voor alle ontwikkelingen en opgaven en waar mogelijk versterken we deze. Ruimtelijke kwaliteit gaat ook over het zuinig en zorgvuldig omgaan met de beschikbare ruimte en het waarborgen van de milieukwaliteit van de leefomgeving. Voor zuinig ruimtegebruik hanteren we al jaren de 'ladder voor duurzame verstedelijking'.

Nieuwe keuzes nodig: nieuwe omgevingsvisie Drenthe

Sommige vragen uit het startpakket NOVEX zijn door ons op dit moment echter nog niet te beantwoorden. Deels omdat wij hiervoor nog geen bestaande beleidskaders hebben, deels omdat keuzes juist sterk afhankelijk zijn van nog te maken nationale keuzes. Ruimtelijke vraagstukken die wij nu nog niet hebben kunnen beantwoorden nemen we daarom mee in het proces van onze nieuwe omgevingsvisie, welke begin 2024 van start zal gaan. In onze nieuwe omgevingsvisie gaan we voortvarend aan de slag met vraagstukken als: Hoe gaan we om met de gevolgen van klimaatverandering? Wat wordt de volgende stap in transitie naar een duurzame energievoorziening? Met welke inrichting van het landelijk gebied behalen we én de internationale doelen voor natuur, water en klimaat én blijft het goed werken en samenleven op het Drentse platteland? Welke keuzes kunnen we maken voor de economische ontwikkeling van Drenthe en wat betekent dat voor onze infrastructuur en de woonvraag? En hoe zorgen we ervoor dat ons landschap, ondanks alle veranderingen, aantrekkelijk blijft? Ook voor toekomstige generaties. Een vijftal ruimtelijk leidende principes vormen voor ons het uitgangspunt:

- **Afspraak is afspraak.** We streven de (inter)nationale ambities en afspraken na zoals vastgelegd in akkoorden voor klimaat, energie, natuur, wonen en circulariteit.
- **Brede welvaart:** niet afwentelen. We streven naar een goede kwaliteit van leven (welzijn, materiele welvaart, gezondheid, arbeid en vrije tijd, wonen, samenleving, veiligheid en milieu) in het hier en nu zonder dat dit ten koste gaat van volgende generaties of problemen elders oplevert. Dit geldt ook voor ontwikkelingen die later tot hoge kosten kunnen leiden voor beheer of aanpassing. Ook houden we opties open voor ontwikkelingen die nu nog onzeker zijn, maar in de toekomst om ruimte kunnen vragen.

- **Water en bodem sturend:** De gesteldheid van ons water- en bodemsysteem wordt door klimaatverandering meer bepalend voor wat er kan. In ons ruimtelijk beleid gaan we daar meer rekening mee houden.
- **Zuinig ruimtegebruik:** We gebruiken de ruimte zo efficiënt mogelijk. We zoeken naar mogelijkheden om functies te combineren en kijken daarbij vooral naar opties binnen het bestaand bebouwde gebied: vernieuwen en transformeren van wat er al is.
- **Ruimtelijk Kwaliteit:** We streven naar een schone bodem, water en lucht en een goede leefomgevingskwaliteit. We ontwikkelen mét ruimtelijke kwaliteit. Een plek heeft ruimtelijke kwaliteit als er sprake is van gebruikswaarde, toekomstwaarde en belevingswaarde. We nemen ook herkomstwaarde mee, zodat de ontstaansgeschiedenis en identiteit van een plek in beeld blijft. Erfgoed bepaalt mede de identiteit van Drenthe en biedt ons inspiratie voor het vinden van nieuwe oplossingen.

Hoofdpijnen ruimtelijk voorstel Drenthe (samenvatting)

Vanaf het begin van het NOVEX-traject zijn wij helder geweest over ons ruimtelijk voorstel. Wij ondersteunen de ingezette lijn van het kabinet ten aanzien van meer regie op de ruimte. Wij herkennen de door u gestelde vraagstukken en erkennen de urgentie om ruimtelijke keuzes te maken. Hiervoor nemen wij onze verantwoordelijkheid en nemen we onze rol. Maar we gaan dit zorgvuldig doen, in goed overleg met Provinciale Staten, onze gemeenten en waterschappen, maatschappelijke partners en inwoners. Vragen die wij nu nog niet kunnen beantwoorden nemen we daarom mee in het proces van onze omgevingsvisie waarmee we nog dit kwartaal van start willen gaan. Het ruimtelijk voorstel is dan ook vooral agenderend van aard en wij doen diverse oproepen aan het rijk om met ons en onze partners bij te dragen aan de verdere ontwikkeling van een mooi en krachtig Drenthe.

Perspectief 1: Natuur en Landbouw

DPLG

Veruit de belangrijkste opgaven in Drenthe zijn gelegen in het landelijk gebied en houden verband met de vraagstukken uit het Nationaal Programma Landelijk Gebied. De impact van dat programma is in Drenthe groot. Niet alleen ruimtelijk gezien, maar ook sociaal-economisch. Dit maakt dat wij kiezen voor een uiterst zorgvuldig proces samen met alle belanghebbenden zodat we uiteindelijk naar gedragen oplossingen toewerken in het belang van alle inwoners van Drenthe. Dat betekent ook dat we hiervoor de benodigde tijd willen uittrekken:

- De ruimtelijke vertaling en te maken keuzes uit het DPLG nemen we mee in onze nieuwe omgevingsvisie Drenthe;
- Een nationaal perspectief op landbouw/voedselvoorziening is dringend nodig om concrete stappen in de gebiedsprocessen te kunnen zetten. Inmiddels zijn we ook zelf gestart met een koersnotitie voor de landbouw die als bouwsteen voor het DPLG en onze nieuwe omgevingsvisie zal dienen.

Zoetwaterbeschikbaarheid

In het verlengde hiervan speelt het vraagstuk rondom de zoetwaterbeschikbaarheid en waterkwaliteit. Hierbij draait het niet enkel om het houden van droge voeten of tegengaan van verdroging, maar ook bijvoorbeeld over de kwaliteit van ons grond- en oppervlaktewater voor de productie van drinkwater. Door toenemende onttrekkingen, gebruik van pesticiden en medicijnen staat deze meer en meer onder druk in Drenthe en blijft aanvoer van zoetwater noodzakelijk.

- Drenthe zal ook in de toekomst voor haar zoetweraanvoer sterk afhankelijk blijven van het IJsselmeer. Dit geldt overigens voor heel Noord Nederland. Dat betekent dat het rijk bij de verdeling van het IJsselmeerwater de zoetwaterbeschikbaarheid voor Drenthe (en heel Noord Nederland) voldoende blijft borgen.
- Zowel de kwaliteit als kwantiteit van ons drinkwater staat onder druk, zeker in het licht van een toenemende vraag. Wij verwachten van het rijk meer aandacht voor de (drink)waterkwaliteit en specifiek m.b.t. het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.

Perspectief 2: Ordenende netwerken voor Energie en (circulaire) Economie

Energie: oplossen van netcongestie

Op dit moment is sprake van zowel serieuze leverings- als afnamecongestie op het Drentse elektriciteitsnet. Binnen de gestelde opgaven voor perspectief 2, achten wij het van essentieel belang dat investeringen in verduurzaming én noodzakelijke fysieke ontwikkelingen (zoals woningbouw en duurzame mobiliteit) zo

weinig mogelijk worden belemmerd door netcongestie. Hierbij helpt het dat ook oplossingen in de tijdelijkheid worden overwogen, die wellicht op korte termijn tot een lokale toename van uitstoot van CO₂ en/of stikstof leiden. Zo blijven we de investeringen faciliteren die ons de gewenste vermindering van uitstoot brengen, zo gauw het energienet deze wél kan faciliteren.

- Lenigheid in regelgeving is nodig om uit impasses rondom thema's als stikstof en netcongestie te komen en maatwerkoplossingen te kunnen leveren op gebiedsniveau.

Energie: inzet op waterstof

Bij de verduurzaming van onze industriële clusters zien wij een belangrijke rol voor waterstof. In de huidige opzet van de waterstofbackbone is de aansluiting van Emmen al ingetekend. Wij voorzien eveneens aansluitingen voor clusters Coevorden en Hoogeveen die direct aan deze waterstofbackbone liggen. Hier doen we een beroep op het rijk om ons bij dergelijke quick-wins afdoende te faciliteren. Daarnaast vinden wij het belangrijk te onderzoeken hoe, verder van de backbone gelegen clusters, zoals Meppel, Wijster en Gasselternijveen kunnen worden aangesloten. Daarmee kunnen wij onze belangrijkste industrieterreinen langs onze zuid-as (A37) verduurzamen. Bovendien biedt dit extra kansen voor duurzame logistiek langs deze as.

- Om het Drentse bedrijfsleven te verduurzamen zetten we in op waterstof en zien wij kansen voor quick-wins.
- De Drentse ondergrond heeft potentie voor ondergrondse opslag van waterstof en/of perslucht maar nader gezamenlijk onderzoek naar de wenselijkheid en haalbaarheid is nodig. In geen geval voorzien wij ondergrondse opslag van CO₂ en/of nucleair afval binnen onze provincie.

Ruimte voor bedrijvigheid

Ten aanzien van circulaire economie schatten wij in dat de circulaire economie zal zorgen voor extra ruimtebehoefte op bedrijventerreinen, met name voor op- en overslag. In onze prognoses is hier rekening mee gehouden. Wij zien een veranderende vraag ontstaan binnen onze huidige bedrijventerreinen en binnen specifieke branches, waarvoor voldoende schuifruimte nodig is. Hiervoor is het noodzakelijk om te kunnen (blijven) herstructureren en ruimte te geven aan innovatieve oplossingen (bijvoorbeeld onderling uitruilen van energie en instrumentaria voor selectieve ordening en vestiging van bedrijven). Daarnaast willen we onze bedrijventerreinen toekomstbestendig maken met aandacht voor de energietransitie, circulariteit, klimaatadaptatie, biodiversiteit en landschapskwaliteit.

- Wij vragen het rijk om bij te dragen in lenigheid in regelgeving en financiële middelen voor praktische uitvoering.

Perspectief 3: Leefbare steden en regio's

NOVEX-gebieden

In de NOVEX-regio's Groningen-Assen en regio Zwolle werken we samen met het rijk en onze regionale partners samen aan het verder uitwerken van de verstedelijkingsstrategie.

- We zien het belang van de integrale ontwikkeling in beide NOVEX-gebieden. Wij onderschrijven daarom de ontwikkelprincipes uit beide ontwikkelperspectieven en willen hier graag aan bijdragen. We roepen het rijk op om meerjarig in deze samenwerking te blijven participeren.
- We herkennen ook de potenties voor het gebied Groningen-Assen met uitloop naar Emmen, zoals verwoord in de contourennotitie Nota Ruimte. We willen samen met het rijk verkennen op welke manier invulling kan worden gegeven aan de potenties voor deze regio.

Combineren van functies (zandaafgraving en zonnepark De Mussels)

Ontwikkelperspectief voor Zuidoost Drenthe

Een vergelijkbare strategie, zoals is opgesteld voor de regio's Zwolle en Groningen-Assen ontbreekt voor de regio zuidoost Drenthe, terwijl het stedelijk netwerk van Emmen, met Borger-Odoorn en Coevorden en iets mindere mate Hogeveen en Hardenberg ook een dergelijke samenhang kent. Ook liggen hier grote opgaven op gebied van brede welvaart, bereikbaarheid, verduurzaming van het industriecluster, en natuurontwikkeling. Dit was ook één van de concrete uitkomsten die in het kader van de omgevingsagenda noord zijn opgeschreven. In het onlangs gehouden DO NOVEX (september '23) is de bereidheid uitgesproken om dit op korte termijn op te pakken.

- Een gezamenlijke strategie is nodig voor de ruimtelijk-economische opgaven in Zuidoost Drenthe. Hierbij is langjarig en integraal commitment vanuit het rijk nodig om de potenties van dit gebied optimaal te kunnen benutten bij nationale opgaven als wonen, werken en energietransitie. Inmiddels zijn we samen met de gemeenten Emmen, Coevorden en Borger-Odoorn gestart met de voorbereidingen en inmiddels zijn de departementen BZK en EZK aangehaakt.
- Ook de bereikbaarheid naar en binnen de regio Zuidoost-Drenthe speelt hierbij een belangrijke rol. De ontsluiting per spoor en per weg naar Zuidoost is hierbij van belang, maar ook de bereikbaarheid tussen de kernen en gemeenten. Dit kan zijn spoor, weg of doorfietsroute. Zo ligt er de ambitie voor een doorfietsroute Borger-Emmen-Coevorden; een duurzame backbone voor en door Zuidoost Drenthe.

Versterking stad en platteland in samenhang

Woningbouw zien wij primair in onze steden, maar in Drenthe vergeten we het belang van onze dorpen en de bereikbaarheid van (stedelijke) voorzieningen niet. Stedelijke ontwikkeling en plattelandsontwikkeling zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Wij zien daarom de noodzaak om ook in de regio te blijven investeren in het verbeteren van de sociaal economische hoofdstructuur, het verbeteren van de duurzame mobiliteit en bereikbaarheid en het voldoen aan de lokale vraag. Sterke steden met alle voorzieningen zijn nodig als dragers van het landelijk gebied. Ook het behoud van basis voorzieningen in kleine kernen is daarom van wezenlijk belang voor de leefbaarheid van de regio. Aanvullend vragen wij specifiek aandacht voor voldoende ruimte voor recreatie en toerisme in Drenthe en in het bijzonder voor de (blijvende) aanpak en transformatie van vakantieparken.

- Wij doen een beroep op het rijk om werk te maken van plattelandsontwikkeling in Drenthe in de volle breedte waaronder het (bereikbaar) houden van (basis) voorzieningen.

- Wij zien mogelijkheden voor gerichte woningbouw in het buitengebied (erven) en kleinschalig toevoegen in de dorpen.
- De landelijke Actie agenda Vitale Vakantieparken vraagt om een landelijk vervolg.
- Om voldoende nieuwe woningen te kunnen bouwen is het noodzakelijk om ook de herstructureringsopgave (met name gericht op de na-oorlogse woonwijken en bedrijventerreinen) adequaat op te pakken. Hiervoor zijn aanvullende rijksmiddelen noodzakelijk.

Bereikbaarheid

Het verbeteren van de (OV) bereikbaarheid van Noord Nederland is belangrijk voor onze provincie. Ons voorstel daarvoor geformuleerd in het Deltaplan voor het Noorden staat recht overeind en met name op korte termijn verbetering van het bestaand spoor en op middellange termijn de realisatie van de Nedersaksenlijn. Daarmee wordt de noordelijke OV-bereikbaarheid op een robuuste wijze verbeterd met kansen voor brede welvaart in heel Noord Nederland.

- Inzetten op versterken van de noordelijke bereikbaarheid per spoor conform het Deltaplan voor het noorden en specifiek in Drenthe de aanpak van het bestaand spoor (inclusief Zwolle-Emmen) en de realisatie van de Nedersaksenlijn. Verbeteringen op bestaand spoor zijn dringend noodzakelijk voor het op korte termijn kunnen garanderen van de bereikbaarheid van Noord-Nederland.

Inzet afspraken Rijk

Op dit moment gaan wij er van uit dat het nieuwe kabinet een ruimtelijk arrangement wil gaan afsluiten met de provincie Drenthe. Wij gaan er dan ook vanuit dat de in dit document opgenomen ruimtelijke agendapunten, een plek zullen krijgen in dit ruimtelijk arrangement alvorens de Ontwerpnota Ruimte wordt opgesteld door het rijk en hier voldoende tijd voor uit te trekken om tot een gedragen product te komen. We verwachten dan ook dat de inhoud van ons ruimtelijk voorstel een uitgangspunt vormt voor de nieuwe Nota Ruimte. Zoals aangegeven in de inleiding hebben we in ons ruimtelijk voorstel nog geen nieuwe ruimtelijke keuzes gemaakt. Deze keuzes nemen we mee in onze nieuwe omgevingsvisie. Hiermee starten we in het nieuwe jaar. We gaan er vanuit dat eventuele nieuwe ruimtelijke inzichten die wij in het kader van onze omgevingsvisie zullen opdoen, in het structureel NOVEX overleg geagendeerd kunnen worden en waar nodig betrokken bij toekomstige ruimtelijke beslissingen.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Drenthe,

Jetta Klijnsma
voorzitter

Wim Brenkman
secretaris

1. Water en bodem sturend

Drenthe: het omgekeerde soepbord

De Drentse bodem en het Drentse watersysteem en waternetwerk zijn uniek voor Nederland. Drenthe is water leverend naar haar omgeving en heeft geen natuurlijke aanvoer anders dan neerslag en neemt daarmee de vorm aan van een omgekeerd soepbord. Het meeste water stroomt via de Drentse beken af van het Drentsplateau als gevolg van de bodemopbouw. In droge perioden moet wateraanvoer plaatsvinden via het kanalsysteem in Noord-Nederland. De beschikbaarheid van zoetwater is in Drenthe beperkt. In droge perioden hebben we de aanvoer van 100 miljoen m³ nodig uit het IJsselmeer. De neerslag in Drenthe is ongeveer 800 miljoen m³. De groei van de zoetwaterbehoefte zal vooral voorzien moeten worden uit het beter vasthouden van die neerslag. Echter: Vasthouden van water in de bodem en ondergrond is vaak moeizaam door aanwezig keileem. De Drentse bodem is op veel plekken eerder een zeemleren lap dan een dikke spons. Vanuit het IJsselmeer is geen groter aandeel te verwachten. Niet alleen vanwege de claims van andere gebruikers, maar ook vanwege de klimaatverandering en sterke schommelingen in de aanvoer van het water door de rivieren. Het watergebruik zal dan ook meervoudig moeten zijn om te besparen op het watergebruik. Hierin ligt met name een taak voor het rijk om dit met nieuwe wetgeving, richtlijnen, investeringsprogramma's enz. te realiseren. Wanneer water een belangrijke rol gaat spelen in de warmte-transitie is zuinig omgaan met het beschikbare water nog belangrijker. Om de waterbeschikbaarheid ook in de toekomst zeker te stellen hanteren wij het uitgangspunt dat;

In 2050 is er sprake van een duurzaam ruimtegebruik (mens, natuur, ondernemen) op basis van de sturende principes voor het Drentse bodem- en watersysteem en waarbij rekening is gehouden met klimaatverandering en het afwentelen naar andere gebieden of generaties wordt daarbij voorkomen.

In ons werkdokument DPLG (versie 18 juli 2023) hanteren wij als sturende principes:

- We moeten de klimaatverandering beperken conform de afspraken die hierover in Parijs gemaakt zijn. We streven ernaar om niet meer en sneller stoffen (uit de aardkorst) in het milieu te brengen dan de natuur kan verwerken. We zetten bijvoorbeeld in op het sterk beperken van verbranding van fossiele brandstoffen.
- We brengen niet meer en sneller natuurvreemde stoffen in het milieu dan de natuur kan verwerken. Hierbij gaat het onder andere om het sterk beperken van uitspoeling van middelen die schadelijk zijn voor bodem en water.
- We breken de natuur niet sneller af dan de tijd die nodig is om te herstellen.
- Het grondgebruik is in evenwicht met de draagkracht en behoud van kwaliteit van de bodem. Dit geldt voor landbouw-, bos- en natuurbodems. In de praktijk wordt gestuurd op duurzaam gebruik en beheer van de bodem met o.a. behoud en verhoging van het organische stofgehalte, tegengaan van bodemverdichting, minimaal gebruik van niet duurzame hulpstoffen en behoud en meer benutting van de bodembiologie.
- Onze bos- en natuurbodems zijn weer vitaal, waarbij de ondergrondse biodiversiteit en de bovengrondse biodiversiteit bijdragen aan goed functionerende ecosysteemdiensten.
- De kringlopen zijn hersteld en staan ten dienste van landbouw, natuur en een gezonde leefomgeving.

- We voorkomen zoveel mogelijk snelle afvoer van water waardoor op de lage delen van Drenthe en de buurprovincies wateroverlast zou kunnen ontstaan. Dit betekent onder andere dat bij intensieve neerslag water wordt vastgehouden op het Drents Plateau en in beekdalen en waterbergingsgebieden langs de randen daarvan.
- We voorkomen veenoxidatie door waar mogelijk peilen te verhogen.
- We accepteren wateroverlast in bepaalde situaties. Klimaatverandering vraagt om een andere benadering van de normering regionale wateroverlast. De normering wateroverlast wordt aangepast van een gebruik- en functienormering naar een omgevingsnormering.
- We beperken oppervlakkige afstroming door infiltratie van hemelwater, beschikbaarheid van bodemvocht en grondwaterreserves te vergroten.
- We accepteren in veel situaties toenemende droogte als gegeven waar landgebruik en watergebruik aan moeten worden aangepast
- We voorkomen uitspoeling en afspoeling van schadelijke stoffen, nutriënten en bodemdeeltjes
- We ondernemen geen activiteiten waardoor anderen worden beperkt in het kunnen vervullen van hun basisbehoeften.

Denkrichtingen 2030/2035

Vasthouden van Water

In natte perioden wordt water vastgehouden in laagtes en beekdalen om wateroverlast benedenstrooms te voorkomen. Aan de rand van het plateau liggen waterbergingsgebieden waarmee afwenteling van de afvoer van het plateau op benedenstrooms gelegen gebieden wordt voorkomen. De natuurgebieden zijn beter bestand tegen droogte door hogere grondwaterstand in het voorjaar. Dat betekent een kortere periode van droogtestress en een sneller herstel na de zomer. Grootschalige droogval van beken wordt zoveel mogelijk voorkomen. De mogelijkheden om meer water vast te houden en in de bodem te laten infiltreren liggen vooral in de zandgronden zonder keileem op het Drents Plateau en in de Veenkoloniën. De eerste winst is te halen dooreen goede bodem waar meer water kan worden vastgehouden. Water vasthouden in het grondwater kan worden bereikt door, waar zinvol, sloten minder diep te maken, drainage tegen te gaan en het oppervlaktewaterpeil te verhogen. Op basis van de kamerbrief 'Water en bodem sturend' van het ministerie van IenW gaan we uit van een verhoging van de grondwaterstand van

10 tot 50 cm. In het kader van het DPLG zullen we per beekdal nader moeten kijken welke maatregelen doeltreffend en haalbaar zijn en welke inrichting gewenst is.

Droogte en landbouw (maatregelen en acceptatie)

Het vasthouden van water draagt ook bij aan de vochtvoorziening van landbouwgewassen en natuur. We zien met name in de randen van het Drents Plateau (Veenkoloniën en laagveenontginningen) dat landbouwgewassen kunnen profiteren van nalevering uit het grondwater. Op de het Drents Plateau is dat maar beperkt mogelijk. De landbouw en natuur zijn hier afhankelijk van het bodemvocht en neerslag. Door verbetering van de bodem en een dikkere wortelzone kunnen landbouwgewassen beter van vocht worden voorzien. Er is daarnaast beperkt grondwater beschikbaar voor beregening uit grondwater. Bij de keuze van landbouwgewassen op het Drents Plateau zal rekening moeten worden gehouden met de beperkte beschikbaarheid van water. Emissie van gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen naar het grond- en oppervlaktewater is in 2030 niet meer aan de orde. Dat vraagt om belangrijke aanpassingen in landgebruik. In de grondwaterbeschermingsgebieden en de Drentsche Aa willen we dat vanaf 2027 dat de norm voor gewasbeschermingsmiddelen niet meer wordt overschreden.

Aardbevingen en “Nij Begun”

Naar aanleiding van de Parlementaire Enquête Aardgaswinning Groningen heeft het kabinet een pakket van 50 maatregelen gepresenteerd (kamerbrief “Nij Begun”), waarin ze uitwerking geeft aan de aanbevelingen van de parlementaire enquêtecommissie. Een deel van deze maatregelen is ook van toepassing op het deel van Noord-Drenthe dat in het effectgebied van de aardbevingen als gevolg van de gaswinning uit het Groningenveld en in de directe omgeving van de gasopslag Norg ligt. Met “Nij Begun” is aangegeven dat het kabinet inziet dat het noorden te kort gedaan is, zowel als het gaat om het tijdig reageren op de schades die ontstonden als gevolg van de gaswinning, als om het investeren in het Noorden. De maatregelen uit “Nij Begun” beogen dan ook het realiseren van een duurzaam sociaal en economisch toekomstperspectief voor het gebied. Bewoners die de afgelopen decennia onevenredig de lasten hebben gedragen van de gaswinning dienen hierdoor concreet perspectief te krijgen op een meer welvarende toekomst in een regio die zijn eigen identiteit behoudt en waar het fijn wonen, werken en recreëren is. De wijze van uitvoering van de maatregelen wordt de komende tijd gezamenlijk met de regio verder uitgewerkt. De diverse initiatieven kunnen binnen de onderwerpen brede welvaart, economie en energietransitie aanvullende mogelijkheden bieden om doelen te halen.

Agendapunten 2030/2035:

- We vragen aandacht voor de Drentse realiteit van het samenhangende bodem- en watersysteem. De bijzondere kenmerken van het bodem- en watersysteem van Drenthe dienen correct meegenomen en meegewogen te worden bij de grote ruimtelijke afwegingen op Nationale schaal.
- Het landgebruik is van invloed op de mogelijkheden om de bodem in goede conditie te brengen en te houden en van invloed op de kwaliteit van het water. In het advies van de commissie Remkes ‘Wat wel kan, Uit de impasse en aanzet voor perspectief (5 oktober 2022)’ wordt geopperd een indeling te maken in vier verschillende landbouwgebieden elk met een andere doelstelling. Dit is bepalend voor de te realiseren omgevingskwaliteit. In Drenthe is de landbouwstructuur één van de robuuste systemen die de ruimtelijke hoofdstructuur vormen. Het is daarom essentieel om op Nationaal niveau aan te geven op welke wijze het advies een

ruimtelijke vertaling gaat krijgen in het rijksbeleid. We willen samen met u de wenselijkheid van een nader onderscheid in onze agrarische hoofdstructuur verkennen.

- Het toelatingsbeleid voor gewasbeschermingsmiddelen is een verantwoordelijkheid van het rijk. Wij verwachten van het rijk meer aandacht voor de maatschappelijke onrust rondom (drink) waterkwaliteit m.b.t. het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.
- Deze structurerende keuzes in de beleidsbrief water en bodem sturend moeten vertaald worden naar maatregelen in de ruimtelijke ontwikkeling. Hiervoor is nodig dat het rijk, waar het een rijksbevoegdheid betreft, dit beleidsvoornemen ook juridisch gaat verankeren zodat water en bodem ook daadwerkelijk sturend kan zijn bij de verdere nationale ruimtelijke ontwikkeling waarbij wel ruimte blijft voor regionale afwegingen.
- Bewoners die de afgelopen decennia onevenredig de lasten hebben gedragen van de gaswinning dienen hierdoor concreet perspectief te krijgen op een meer welvarende toekomst in een regio die zijn eigen identiteit behoudt en waar het fijn wonen, werken en recreëren is.

Denkrichtingen 2050

Het waterpeil in de beekdalen bepaalt uiteindelijk het niveau waar de grondwaterstanden op het Drents Plateau naar uitzakken in de zomer. Het is daarom van belang om in de beekdalen zoveel mogelijk water vast te houden en de ontwatering zoveel mogelijk te beperken. Bij een veranderend klimaat betekent dit dat we situaties die we nu als wateroverlast zien, in de toekomst -wanneer deze zich voordoen- zullen moeten accepteren als verstandig waterbeheer en er ruimte voor moeten reserveren zodat dit bijdraagt aan de brede welvaart en niet leidt tot schade. Dit resulteert in de winter en het voorjaar in grondwaterstanden net onder het maaiveld met extra gebruiksbepalingen t.o.v. het huidige grondgebruik. Daarnaast streven we naar het beperken van oppervlakkige afstroming door vergroten van infiltratie van hemelwater, voor meer beschikbaarheid van bodemvocht en vergroting van grondwaterreserves.

Veenoxidatie voorkomen

In de gebieden met dikkere veenlagen is onze waterhuishouding erop gericht om verdere oxidatie van het veen te voorkomen. De Strategie Bodem en Ondergrond van de provincie Drenthe biedt zicht op maatregelen die genomen kunnen worden in het Veenkoloniale gebied. Via het DPLG zal hier meer invulling aan gegeven worden.

Drinkwater

In Drenthe is grondwater de primaire bron voor de drinkwatervoorziening. Groningen, Friesland en Overijssel drinken van dit water mee. De onderlinge samenwerking tussen de provincies en de samenwerking met de Drinkwaterbedrijven is daarbij intensief en constructief. De drinkwatervoorziening wordt door ons als een gezamenlijke opgave gezien waarin we elkaar ondersteunen. De aanvulling met de bereiding van drinkwater uit oppervlakte water is beperkt en vindt op dit moment alleen plaats bij de Drentse Aa ten behoeve van de stad Groningen. De effecten van grondwaterwinningen worden zoveel mogelijk voorkomen door een goede inpassing van de onttrekking en de aanvullende strategische voorraden in het watersysteem. Het benedenstroomse deel van het Hunzedal is belangrijk gebied met grondwater voor de drinkwatervoorziening voor nu en in de toekomst. Voor het Hunzedal willen we daarom het principe van (wateroogstgebied) verder verkennen.

Bebouwd gebied en bodemdaling

Water en bodem sturend betekent in bebouwd gebied dat bij nieuwe ontwikkelingen zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met vasthouden van extra water en tegen gaan van opwarming (hittestress). Een belangrijke factor die mee speelt is het effect van (verdere) bodemdaling. In Drenthe zijn twee belangrijke oorzaken voor bodemdaling, namelijk ondiepe bodemdaling door veenoxidatie in (voormalige) veengebieden en diepe bodemdaling als gevolg van mijnbouw (m.n. olie, gas en zout). Ondiepe bodemdaling kan voor zorgt voor ernstige schade aan funderingen van gebouwen en verzakking van ondergrondse infrastructuur zorgen. Hierdoor zal het in de (nabije toekomst nodig zijn om veel gebouwen klimaat bestendig te (her)bouwen. Met de komst van de omgevingswet verandert bovendien de bevoegdheid van overheden ten aanzien van de ondergrond. Hierdoor dreigt er een grijs gebied te ontstaan wie straks verantwoordelijk is voor deze schade. Het kan niet zo zijn dat de regionale overheden de rekening gepresenteerd krijgen straks.

Omgevingsvisie Drenthe

De ruimtelijke implicaties van de principes en denkrichtingen voor water en bodem sturend werken we samen met onze partners en inwoners verder uit in onze nieuwe omgevingsvisie Drenthe.

Agendapunten richting 2050:

- Een nadere verkenning wordt uitgevoerd naar de mogelijkheden om het water in het Hunzedal als beter vast te houden voor de drinkwatervoorziening ('wateroogstgebied')
- Het is nodig dat het rijk samen met ons de effecten van bodemdaling in Drenthe nader in kaart gaat brengen.
- Het is nodig dat er een adequate rijksregeling komt ten aanzien van de aansprakelijkheid als gevolg van (toekomstige) bodemdaling.

2. Ruimtelijke Kwaliteit en erfgoed: Mooi Drenthe!

Ruimtelijke kwaliteit betreft een samenspel van herkomstwaarde, gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde. Het bevat aspecten als erfgoed, architectuur, stedenbouw, landschap, aardkundige waarden en natuur. In Drenthe is een breed scala aan (cultuur)historische elementen en structuren waardoor de provincie een eigen karakter en eigen (ruimtelijke) identiteit heeft. In de brief startpakket wordt culturele identiteit en erfgoed als overkoepelend thema benoemd. Daarmee is het met alle onderwerpen en perspectieven in de NOVEX verweven en als bouwsteen aanwezig. Het belang van ruimtelijk erfgoed is domeinoverschrijdend; ruimtelijk erfgoed draagt bijvoorbeeld bij aan een prettig vestigingsklimaat en bij economische groei vanwege de impact op toerisme en recreatieve mogelijkheden.

Ruimtelijk erfgoed is een belangrijke bouwsteen van onze ruimtelijke kwaliteit. Onder ruimtelijk erfgoed verstaan wij landschap, cultuurhistorie, gebouwde monumenten (monumentenzorg) en archeologie. Alle maken deel uit van onze leefomgeving. Het erfgoed dat wij van provinciaal belang vinden, hebben wij als 'kernkwaliteit' benoemd in de Provinciale Omgevingsvisie en bijbehorende Omgevingsverordening, het Cultuurhistorisch Kompas en de Provinciale Monumentenverordening. In Drenthe staan onze kernkwaliteiten al jarenlang voorop. De Nota Ruimte maakt bij de definitie van ruimtelijke kwaliteit onderscheid in gebruikswaarde, toekomstwaarde en belevingswaarde. Wij zien vanuit het provinciaal belang van ruimtelijk erfgoed een vierde essentiële component voor de ruimtelijke kwaliteit, namelijk herkomstwaarde. We zijn verheugd te lezen dat het rijk dit ook heeft opgenomen in de contour Nota Ruimte.

We zetten ons in voor het behouden van het ruimtelijk erfgoed wat van provinciaal belang is. Maar de ruimtelijke ontwikkelingen die -het landelijk gebied van- provincie Drenthe door gaat maken leent zich ook bij uitstek voor kansen. Wij zetten ruimtelijk erfgoed daarom integraal in als ontwikkelfactor bij de ruimtelijke, economische en maatschappelijke opgaven. Ingrepen sluiten goed aan op de bestaande context en hebben een relatie met specifieke lokale eigenschappen. Zo draagt ruimtelijk erfgoed niet alleen vanuit kaders maar ook vanuit inspiratie bij aan herkenbare 'Drentse' oplossingen.

Landschap en cultuurhistorie

Cultuurhistorie heeft een stevige wettelijke basis die reeds tot uiting komt in onze provinciale planadvisering. Via het Cultuurhistorisch Kompas en de Omgevingsverordening wordt gewerkt om zo vroeg mogelijk bij visievorming of ontwerpfase betrokken te zijn om integraal te adviseren. Daarnaast geeft het Cultuurhistorisch Kompas ons provinciaal belang aan en de mate van sturing bij ruimtelijke ontwikkelingen. Ook sturen wij op het vastleggen van kernkwaliteiten in de ruimtelijke plannen van gemeenten en in de beheersplannen. Er is veel kennis beschikbaar over de ontwikkeling van onze stedelijke en landschappelijke structuren. In de gebiedsplannen hebben we oog voor deze ontwikkelingen en de historische eigenheid van de regio's. Dit vormt belangrijke input voor planologische en ruimtelijke keuzes en het in ontwerpende zin inbrengen van de Drentse kernkwaliteiten. De beschikbare kennis is echter weinig samengebracht en ontsloten. We willen daarom de basisgegevens actualiseren, de gebiedsbeschrijvingen van Landschap, Cultuurhistorie en Natuur beter op elkaar af te stemmen en beleid te maken voor duurzame energiebronnen, thermische verdieping en klimaatadaptatie in relatie tot cultuurhistorie. Daarvoor haken wij aan bij bestaande processen, zoals de nieuwe omgevingsvisie en het PPLG, en actualiseren wij ons

Cultuurhistorisch Kompas ter voorbereiding daarop, waarbij de sturingsniveaus worden (her)bepaald op basis van de cultuurhistorische samenhang en ruimtelijke ontwikkelingen.

Monumentenzorg

Behoud van monumentale gebouwen en objecten (benoemd als karakteristiek bezit) is een kerntaak van de provincie (in 2025 bestaat de provinciale monumentenzorg 150 jaar). Wij vinden het belangrijk de historie te behouden, te benutten en beleefbaar te houden voor toekomstige generaties. Een van de opgaven betreft de (dreigende) leegstand en de exploitatieproblematiek bij religieus erfgoed. Wij ondersteunen gemeenten en kerkeigenaren bij het maken van kerkvisies (collegeprogramma Mooi Drenthe). Na de totstandkoming van de kerkvisies hebben we de kans in het kader van de nieuw te ontwikkelen Cultuurnota 2025-2028 om aanvullend beleid te ontwikkelen hoe dit religieuze erfgoed behouden kan blijven al of niet met behoud van de religieuze functie. Dit willen wij samen met het Rijk doen. Datzelfde geldt voor de (dreigende) versnelling ten aanzien van leegstand bij agrarisch erfgoed vanwege de asbest- en stikstof opgave. Ook hier liggen kansen voor aanvullende beleidsontwikkeling, geheten VAB (Vrijkomende Agrarische Bebouwing) en dit willen wij samen met het rijk en onze gemeenten oppakken in het licht van de woningopgave en onze nieuw te ontwikkelen Cultuurnota 2025-2028. Veel boerderijen in Drenthe behoren namelijk niet formeel tot de categorie gebouwd erfgoed, maar zijn wel bepalend voor en soms zelfs drager van de identiteit van het platteland. De woningopgave biedt nu kansen om dit gebouwde erfgoed een nieuwe toekomst te geven.

De opgave in energietransitie maakt tenslotte dat er veel behoefte is aan voorlichting, advies en begeleiding over het verduurzamen van karakteristieke panden. De eerste stappen hebben we daarin reeds gezet en biedt kansen voor doorontwikkeling samen met het rijk.

UNESCO Werelderfgoed Koloniën van Weldadigheid

De Koloniën van Weldadigheid Veenhuizen en Frederiksoord-Wilhelminaoord zijn sinds 2021 UNESCO Werelderfgoed, samen met de kolonie Wortel in Vlaanderen. De provincie Drenthe is hiervan siteholder en heeft de taak om de 'outstanding universal value' (OUV) te beschermen, uit te dragen naar het publiek, en te monitoren en rapporteren naar UNESCO. Bescherming gebeurt samen met rijk en gemeenten. Een grote opgave én kans in dit werelderfgoed is de restauratie- en herbestedingsopgave van monumenten in het Werelderfgoed voor de periode 2034-2034. Dit is een brede opgave in het cultuurlandschap (herbesteding, energietransitie, klimaatadaptatie), met als kansrijke instrumenten de Regiodeal, en het ontwikkelperspectief Groningen-Assen waaraan naar verwachting een regionale investeringsagenda wordt gekoppeld. Overleg hierover tussen rijk en provincie loopt.

UNESCO geopark De Hondsrug

De Hondsrug is een markant en dominerend onderdeel van het Drents Plateau. Het landschappelijk contrast met het naastgelegen Hunzedal is beeldbepalend. De bijzondere geologie van de Hondsrug is de inspiratie geweest voor het ontwikkelen van een geopark. De Hondsrug is het eerste gebied in Nederland dat is erkend als UNESCO Global Geopark. Dat is een gebied met bijzondere geologische kwaliteiten en daarmee samenhangende cultuurhistorische en ecologische waarden, die worden ingezet voor een duurzame gebiedsontwikkeling. Wij zijn inmiddels gestart met het opstellen van een landschapsvisie voor dit gebied welke begin 2024 gereed zal zijn. Deze zal tevens worden benut bij de totstandkoming van onze nieuwe omgevingsvisie.

Nationale Parken

Drenthe kent drie nationale parken. In deze gebieden komen verschillende functies samen. We vinden het belangrijk dat natuurgebieden toegankelijk blijven voor al onze inwoners en bezoekers, voor sport, recreatie en toerisme. De provincie werkt daarbij gebiedsgericht en heeft de intentie Nationaal Park Drentsche Aa en de twee nationale parken in Zuidwest-Drenthe samen te laten uitgroeien tot twee gebieden van topkwaliteit, zoals verwoord in onze Omgevingsvisie 2022 en Natuurvisie 2040. Het blijkt dat dit soort gebieden door hun omvang een goede basis zijn voor de ontwikkeling van een hoge kwaliteit natuur en landschap en tegelijkertijd bijdragen aan een toekomstbestendige economie en een interessante toeristische bestemming vormen. Dit in overeenstemming met het Programma Nationale Parken zoals dat eind vorig jaar door de Tweede Kamer is vastgesteld. In deze gebieden worden verschillende functies gecombineerd. Zo komen nieuwe recreatieve voorzieningen tot stand door combinaties met aanleg van nieuwe natuurgebieden en groen-blauwe dooradering. Daarom is het essentieel dat er ook gebiedsgericht middelen beschikbaar worden gesteld. Voor de richting waarin we Recreatie en toerisme willen ontwikkelen, hebben we voor beide gebieden in de afgelopen jaren een Ambitieplan duurzaam toerisme ontwikkeld. In het coalitieakkoord Drenthe 2023 – 2027 is deze ambitie nog eens onderstreept en geeft daarmee ook actief invulling aan de Contourennotitie Nota Ruimte (blz. 24). Hiervoor is het wel noodzakelijk dat de toegezegde extra rijksmiddelen ook daadwerkelijk beschikbaar komen voor onze Nationale Parken.

Archeologie

Sinds 1996 houden de provincies Drenthe, Groningen en Friesland gezamenlijk het Noordelijk Archeologisch Depot (NAD) gelegen in het Groningse Nuis, in stand. Het NAD Nuis vervult de wettelijke depottaak op het gebied van archeologie. Daarnaast voert het werkzaamheden uit op het gebied van beheer en fungeert het als kennis- en uitleencentrum. Archeologie vertegenwoordigt het DNA van Drenthe. Het is onze taak om dit DNA op de juiste wijze te beschermen en behouden voor toekomstige generaties. Ook biedt het belangrijke inspiratie en is het een belangrijke ontwikkelfactor bij de ruimtelijke, economische en maatschappelijke opgaven, zoals krimp en leefbaarheid, duurzame energie, klimaatadaptatie, toekomstbestendige landbouw en vrijetijdseconomie.

De, in de beleidsbrief van staatssecretaris Uslu, genoemde extra ondersteuning voor gemeenten op het gebied van archeologie biedt kansen om onze rol op het gebied van archeologie, samen met het rijk, te verbreden.

Ontwerpkracht

Het landschap van Drenthe is van onschatbare waarde, het bepaalt de identiteit van Drenthe. Om dat belang te onderstrepen zetten wij ontwerpkracht in. Grote opgaven en transities zijn in Drenthe van invloed op het ruimtegebruik; ze zijn vaak met elkaar vervlochten en concurreren om de ruimte. We hebben de behoefte om voor (deelgebieden van) Drenthe een samenhangend toekomstbeeld te schetsen.

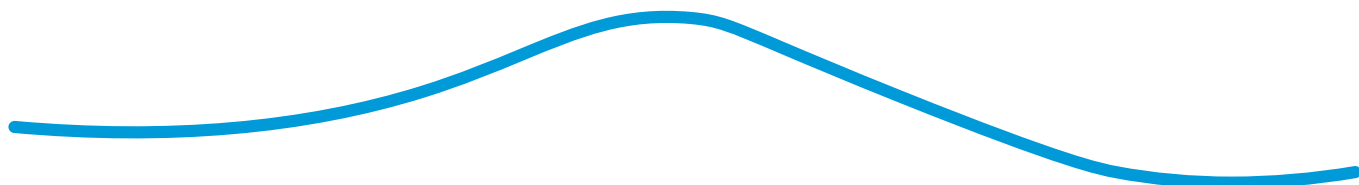
Met ontwerpend onderzoek kijken we integraal naar de ruimtelijke component van verschillende opgaven. De geschiedenis en het karakter van het landschap nemen we als leidend principe en vetrekpunt bij ontwerpend onderzoek.

De effecten van grote opgaven en transities op het landschap en de ruimtelijke kwaliteit in Drenthe zijn groot. De kwaliteiten van ons landschap willen we in haar gelaagdheid behouden, beheren en waar mogelijk versterken. Voor het borgen van ruimtelijke kwaliteit in grote opgaven en transities willen we een methodiek ontwikkelen. In onze nieuwe Omgevingsvisie zullen we daar sturingsvoorstellen voor doen.

Agendapunten 2030:

- Behoud van de authenticiteit van het Drentse landschap moet voorop staan in het rijksbeleid.
- In samenwerking met rijk basisgegevens actualiseren, gebiedsbeschrijvingen van landschap/cultuurhistorie/natuur afstemmen om beleid te maken.
- In samenwerking met rijk aanvullend beleid ontwikkelen hoe religieus en agrarisch erfgoed behouden, en doorontwikkeling voorlichting advies en begeleiding energietransitie monumenten met rijk. Afspraken met rijk over revitalisering kazernes Assen en Havelte biedt kansen voor verdere samenwerking m.b.t. doorontwikkeling en nieuwe monumenten aanwijzen.
- Samen met het rijk nader verkennen op welke wijze de restauratie- en herbestedingsopgave monumenten in Unesco gebied kan bijdragen aan de regionale doelen zoals verwoord in het ontwikkelperspectief Groningen-Assen.
- Ondersteuning bij het ontwikkelen van methodieken en instrumenten voor ontwerpend onderzoek en borging van ruimtelijke kwaliteit.
- Extra ondersteuning voor gemeenten is nodig op gebied van archeologie en erfgoed.
- Om de gezamenlijke ambities ten aanzien van de Nationale parken te kunnen verwezenlijken is het noodzakelijk dat de toegezegde extra rijksmiddelen ook daadwerkelijk beschikbaar komen hiervoor.

3. Brede welvaart

De inwoners van Drenthe zijn relatief gelukkig, zijn tevreden met hun eigen gezondheid en hun leefomgeving, ervaren een hoge mate van veiligheid en hebben noaberschap hoog zitten (Trendbureau Drenthe, 2021). Tegelijkertijd hebben we te maken met verschillende sociaaleconomische uitdagingen zoals krimp, vergrijzing en een relatief lage economische groei. Het nieuwe ruimtelijk beleid in Drenthe zal er daarom mede op gericht zijn om deze uitdagingen aan te pakken en een duurzame, leefbare en economisch gezonde plattelandsgemeenschap te behouden dan wel te creëren.

Drents noaberschap

Drenthe kent een rijke noaberschap met veel initiatiefkracht en waarin mensen elkaar helpen. Drenthe kent een hoge participatiegraad in vrijwilligerswerk en buurtactiviteiten. De sociale cohesie in Drenthe is hoog. Noaberschap is echter niet vanzelfsprekend, want door de vergrijzing daalt het aandeel vrijwilligers in Drenthe. Ontwikkelingen als de corona-, stikstof- en energiecrisis hebben bovendien hun weerslag op het onderling vertrouwen en brengen polarisatie en ongelijkheid in de samenleving. Dit geldt met name in dorpen en wijken waar de ruimtes en sociale activiteiten van buurthuizen en sport- en culturele verenigingen al onder druk staan.

Kansenongelijkheid verkleinen

Waar je wieg heeft gestaan, waar je opgroeit en woont bepalen sterk je kansen op goed werk, bestaanszekerheid en gezondheid. Betaald werk is doorgaans de beste manier om uit de armoede te raken, maar dit gaat niet altijd op: Kansenongelijkheid hangt met veel factoren samen: de sociaaleconomische achtergrond, de plek waar je woont, aansluiting op de arbeidsmarkt, gezondheid opeenstapeling van belemmeringen in het leven (Kinderombudsman, 2022; SER, 2021). Eén op de vijf volwassenen in Drenthe is laaggeletterd, wat neerkomt op 84.000 inwoners. In Drenthe neemt de kansenongelijkheid toe: de kloof tussen werk en geen werk, rijk en arm, gezond en ongezond is steeds groter (Trendbureau Drenthe, 2022). Net als elders voelen Drenten in een achterstandspositie zich minder gehoord en is hun vertrouwen in instituties en de overheid afgenomen.

Het is goed wonen, leven en werken in Drenthe, maar er zijn grote verschillen.

Kijkend naar brede welvaart zien we grote verschillen tussen regio's in Drenthe en ook binnen wijken en steden. Noord en Zuidwest-Drenthe scoren aanzienlijk hoger dan Zuidoost Drenthe. Gemeenten in Zuidoost-Drenthe blijven met name achter op het gebied van gezondheid en sociaaleconomische problematiek, hoewel dit geen effect lijkt te hebben op de tevredenheid met de woon- en leefomgeving. We constateren ook dat problemen zich gemakkelijk opstapelen, waardoor kwetsbare groepen steeds meer op achterstand komen. De huidige inflatie en sterk oplopende voedsel- en energieprijzen brengt daarbij steeds meer gezinnen in zware financiële problemen. We stimuleren daarom kansengelijkheid, het terugdringen van armoede, positieve gezondheid en inwonersinitiatieven voor het versterken van dorpen en wijken. Iedereen heeft recht op een goede sociale basis en toegankelijke voorzieningen. Ruimtelijke ontwikkelingen kunnen hier aan bijdragen door maatschappelijke baten zwaarder te wegen dan tot nu toe en toekomst robuust te investeren i.p.v. vraaggericht.

Drenthe vergrijst, ontgroent en huishoudens worden kleiner.

De samenstelling van de bevolking in Drenthe verandert sterk. In Drenthe is sprake van een 'dubbele vergrijzing': steeds meer ouderen (65-plussers), terwijl ook de groep 'oudere ouderen' (80-plussers) sterk groeit. Hierdoor gaat de zorgvraag in Drenthe flink toenemen, en daarmee bijvoorbeeld ook de druk op een steeds kleinere groep mantelzorgers. Om een mismatch op de Drentse woningmarkt te voorkomen en de doorstroming te bevorderen, willen we meer inzetten op levensloopbestendige woningen.

De krimpende beroepsbevolking is en wordt steeds meer een bottleneck.

In Drenthe krimpt bovendien de groep jongeren en daalt de beroepsbevolking. Daar komt nog bij dat er relatief veel hoger opgeleide (jongere) mensen de regio verlaten. De toenemende personeelstekorten vormen nu al een belangrijk hoofdpijndossier voor de hele Drentse economie. Drenthe heeft in vergelijking met rest van Nederland minder hoogopgeleiden in de beroepsbevolking en kent juist relatief veel mensen met een middelbaar onderwijsniveau. De grote bedrijven in Drenthe zijn veelal productievervestigingen waarbij de research en development plaatsvindt bij de hoofdvestiging. De beëindiging van de aardgaswinning in Groningen heeft bijvoorbeeld een grote impact op de Drentse economie. Door actief in te zetten op het stimuleren van innovatie en kennisontwikkeling in de regio kan een bijdrage worden geleverd aan (behoud van) de economische positie van onze stedelijke regio's.

Klimaatadaptatie en energietransitie: hoe krijgen we iedereen mee?

In Drenthe is het aandeel grote en vrijstaande woningen relatief groot. Hierdoor wordt per woning het meeste gas en elektriciteit verbruikt van alle Nederlandse provincies, terwijl de sociaal economische situatie onder gemiddeld scoort. Daarnaast heeft klimaatverandering aanzienlijke effecten: toenemende hittestress in bebouwd gebied, verdroging van de natuur, achteruitgang in biodiversiteit. Klimaatadaptatie en de energietransitie is een opgave die geldt voor iedereen: voor overheden, bedrijven en voor inwoners. Een ruime meerderheid van de Drenten maakt zich zorgen om de klimaatverandering en is bereid om energie te besparen maar een groot deel is onvoldoende in staat om dit financieel te dragen. De randvoorwaarden om te verduurzamen voor individuele huishoudens en bedrijven zijn onvoldoende. Hetzelfde geldt voor duurzame mobiliteit. De autoafhankelijkheid in Drenthe blijft groot maar bijvoorbeeld elektrisch rijden is niet voor iedereen weggelegd vanwege de hoge aanschafkosten van elektrische auto's en bijbehorende laadinfrastructuur.

Er speelt netcongestie, er is onduidelijkheid over de terugverdiëntijd van maatregelen (i.v.m. energieprijzen, salderingsregeling die wordt afgebouwd en problemen met het terugleveren i.v.m. netcongestie), er is sprake van een tekort aan materialen en uitvoeringscapaciteit of subsidies zijn onvoldoende en er zijn ruimtelijke belemmeringen (voor bv kleine windturbines en opslagcapaciteit in wijken). Bovendien is de huidige wet- en regelgeving lang niet altijd passend bij de transitie waarin we zitten (bijvoorbeeld wat netbeheerders wel of niet mogen). Deze onzekerheden maken dat verduurzamingsmaatregelen nu niet worden genomen. Het rijk heeft hierbij een rol om meer duidelijkheid en continuïteit te scheppen.

DPLG, Brede Welvaart en Sociaal-economisch perspectief

Wij zetten er op in dat het bieden van sociaaleconomisch perspectief in het landelijk gebied één van de pijlers van het DPLG wordt. We beogen hiermee een brede aanpak en willen bouwen aan de brede welvaart in Drenthe. De rijksopgaven op het gebied van natuur, klimaat, water en bodem hebben impact op de landbouw, maar ook op andere sociaal-economische sectoren in Drenthe. Wij willen de landbouw – als eigenaar, grootgebruiker en beheerder van een groot deel van het landelijk gebied - perspectief bieden en dit geldt ook voor de andere economische activiteiten in het landelijk gebied zodat de werkgelegenheid en

het voorzieningenniveau op peil blijft. Daarnaast hebben de ontwikkelingen in het landelijk gebied sociaal maatschappelijk impact. Het bieden van sociaaleconomisch perspectief is noodzakelijk voor behoud van de leefbaarheid op het platteland en een voorwaarde voor het verkrijgen van het noodzakelijke maatschappelijke draagvlak voor de uitvoering van de doelen uit het NPLG.

Drenthe streeft naar een evenwichtige sociaaleconomische ontwikkeling, waarbij er oog is voor zowel economische als sociale en culturele aspecten. Dit betekent onder andere dat er wordt ingezet op het behoud van voorzieningen zoals scholen en winkels, het ondersteunen van kleinschalige bedrijvigheid en het stimuleren van samenwerking tussen verschillende sectoren en gemeenschappen in het landelijk gebied. Dat betekent ook dat steden een belangrijke rol spelen als dragers voor voorzieningen en werkgelegenheid. Stad en platteland gaan hierbij hand in hand.

In Drenthe nemen wij onze verantwoordelijkheid om breder te kijken en de sociaal economische kwaliteit van het landelijk gebied te borgen en waar nodig te versterken. De realisatie van rijksdoelen hangt immers nauw samen met, en heeft invloed op, de sociaaleconomische kwaliteit en leefbaarheid van het landelijk gebied. Maar ook buiten het landelijk gebied zetten we hierop in. Bijvoorbeeld via de inzet op versterking van het HTSM netwerk (HighTech Systemen en Materialen) en clustering maak- en productie-industrie DTZ (Dutch Techzone: Hardenberg, Hoogeveen, Emmen, Coevorden en Borger Odoorn). Hieruit gaat een stimulerende werking uit voor spreiding van en een goede aansluiting op ander stedelijke regio's zodat ook banen in de zorg, industrie digitalisering en dienstverlening op peil blijven.

Toerisme en recreatie: kansen voor slimme combinaties

Toerisme en recreatie zijn van grote waarde voor bezoekers, bedrijven, bewoners en bestemming Drenthe. Drenthe is een aantrekkelijke provincie waar je uniek woont, verblijft en recreëert. De toerisme- en recreatiesector levert een grote bijdrage aan geluk, welzijn en gezondheid en is daarnaast economisch van groot belang. Circa één op de dertien banen in Drenthe is direct of indirect verbonden aan de sector. Drenthe is met rust, ruimte en natuurschoon – in combinatie met een kwalitatief hoogwaardig aanbod van evenementen, musea en dag- en verblijfsrecreatie - een aantrekkelijke recreatieve bestemming in Nederland. De sector draagt bij aan een gezonde en aantrekkelijke woonomgeving. Wandel- en fietspaden geven inwoners de mogelijkheid om te sporten, bewegen en ontspannen. Ook versterken toerisme en recreatie het voorzieningenniveau. We streven er naar de positieve impact van toerisme en recreatie op de brede welvaart optimaal te benutten.

Agendapunten 2030:

- Blijvend gerichte rijksaandacht om te voorkomen dat verschillen in Drenthe groter worden en om optimale kansen te creëren voor mensen in de regio. Dit vraagt om structurele oplossingen om zoveel mogelijk Drenten te laten werken, maar ook creatieve oplossingen om met minder mensen de Drentse economie toch vitaal te houden.
- Extra aandacht en middelen voor mensen met weinig of beperkte middelen om zelf maatregelen te kunnen nemen teneinde bijvoorbeeld energiearmoede aan te pakken.
- Continueren van bestaande regiodeals. Wij vragen het innovatiebeleid en campus en clustervorming qua schaal aan te passen op de bevolkingssamenstelling in Drenthe.
- Meer toekomst robuuste investeringen en minder economisch en vraaggericht is noodzakelijk teneinde de demografische uitdagingen in Drenthe het hoofd te kunnen bieden. Het rijk moet

steviger inzetten op maatschappelijke effectiviteit in plaats van economische effectiviteit en oog houden voor regionaal maatwerk (zorg, openbaar vervoer, voorzieningen, onderwijs, etc.).

kortom: Elke regio telt!

- Verbetering van de randvoorwaarden voor en continuïteit in verduurzaming individuele huishoudens en bedrijven.
- Extra rijksbanen, ondersteuning bedrijfsleven en behoud werkgelegenheid op alle niveaus (zie ook perspectief 3).

4. Perspectief Landbouw en Natuur

Op ruim zeventig procent van het oppervlak van Drenthe wordt landbouw bedreven. Drenthe telt zo'n 2.700 agrarische bedrijven (november 2022), vooral melkveehouderij en akkerbouw. De landbouw zorgt op zijn beurt voor werkgelegenheid en omzet in andere sectoren. Denk bijvoorbeeld aan voerleveranciers, transport van vee, detailhandel, installatietechniek, bouw, zakelijke diensten, etc.. Veel inwoners van Drenthe zijn daarmee direct en indirect verbonden met de landbouw en het zorgt voor werkgelegenheid in onze dorpen en steden. Voedselproductie is en blijft de belangrijkste functie van de landbouw. Daarnaast is de landbouw van oudsher medevormgever en beheerder van het Drentse cultuurlandschap en een pijler onder de sociale samenhang en leefbaarheid in de dorpen.

In Drenthe komen agrarische bedrijven in vele soorten en maten voor. De verschillende bedrijfstypen zijn overal in de provincie te vinden. Er is geen sprake van typische regio's voor het één of het ander, wél tekenen zich patronen af. In de oudste landbouwgebieden van de provincie, op de grens van zandgronden en beekdalen, waar de brink- en esdorpen liggen, zijn van oudsher veel gemengde bedrijven te vinden. Denk aan de gebieden rond de Drentsche Aa, op de Hondsrug, het Nieuwe Drostendiep en Noordwest-Drenthe. Het beeld is daar nog altijd gemengd; bedrijven zijn zelf gemengd of akkerbouwers en veehouders werken samen, waardoor er ook een vorm van menging ontstaat. Veel bedrijven in deze gebieden zijn inmiddels niet meer in het dorpshart, maar aan de randen van de dorpen gevestigd. De laatste jaren is in deze gebieden ook de bollenteelt sterk aanwezig.

Op jongere veenontginningen (o.a. veenkoloniën) is relatief veel akkerbouw op grotere percelen te vinden. Hier wordt gewerkt op basis van het veenkoloniale bouwplan: gerst, zetmeelaardappelen en suikerbieten worden in rotatie verbouwd. In de Veenkoloniën hebben in de afgelopen jaren verscheidene grotere melkveehouderijen een plek gevonden. Ingegeven door water- en natuurbelangen en met het oog op landbouwstructuurverbetering zijn zij daar naartoe verplaatst vanuit andere delen van de provincie. Ook in zuidwest Drenthe zijn veel melkveebedrijven te vinden.

Glastuinbouw zit vooral in de zuidoostelijke hoek van de provincie, rond Klazienaveen en Erica. In laaggelegen gebieden overwegen natuurlijk grasland en weidevogelgebied. In verschillende beekdalen, de alleraagste gebieden van Drenthe, is de afgelopen jaren het waterpeil verhoogd ten behoeve van natuur. De daar liggende beekdalgronden zijn de landbouw alleen nog van dienst als hooiland.

Sleutelrol

De brede betekenis die de sector heeft, is het vertrekpunt voor de toekomst. Een toekomst, waarin de samenleving – waartoe de landbouw zelf natuurlijk ook behoort – van de sector vraagt om een wezenlijke bijdrage te leveren aan het oplossen van grote maatschappelijke opgaven. Landbouw is nauw verbonden met bijna alle ruimtelijke vraagstukken in het landelijk gebied van Drenthe: water, bodem, natuur, stikstof, klimaat, landschap en ruimtelijke kwaliteit, leefbaarheid en sociaaleconomische ontwikkeling. Voor landbouw is dan ook een sleutelrol weggelegd in het bieden van oplossingen. De sector kan – in veel gevallen als geen ander – bijdragen aan versterking van biodiversiteit, een gezonde bodem, een robuust watersysteem, een gezonde leefomgeving voor mens en dier, de regionale economie en behoud en ontwikkeling van landschap en culturele identiteit.

Ontwikkelperspectief

Een duidelijk ontwikkelperspectief voor landbouwgebieden en -bedrijven is nodig om te zorgen dat de sector al die goede dingen kan doen. Dat vraagt om bedrijven die krachtig genoeg zijn én blijven om de omslag naar duurzame landbouw te kunnen maken. De provincie Drenthe maakt zich daar sterk voor. We verkennen hierbij ook de kansen naar omslag van landbouw voor voedsel naar grondstofproductie waardoor ook het economisch groeipotentieel voor de (circulaire) economie worden gestimuleerd. In Drenthe vinden we dat toekomstgerichte landbouw een opgave naast de andere opgaven is; niet het sluitstuk ervan.

Samenwerking

De lijnen tussen provincie en sector zijn kort. Al jaren werken provincie en groepen van boeren samen in programma's en projecten gericht op kringlooplandbouw, uitwisseling en vergroting van kennis, het testen van innovatieve methodes en vermindering van ongewenste uitstoot en middelengebruik. Zeker nu er steeds meer en steeds ingewikkelder wet- en regelgeving en vraagstukken op het bord van de ondernemers – veelal eenmansbedrijven of kleine maatschappen – komen, is het belangrijk dat wij als overheid proberen om het logisch, overzichtelijk en behapbaar te houden.

Zelf kiezen

In de komende tijd liggen er keuzes voor, ook ten aanzien van de landbouw. Wat, waar en hoe boeren kunnen produceren in de toekomst, verschilt per gebied. Sterk bepalend zijn bijvoorbeeld het streven naar een robuust water- en bodemsysteem en de aard en omvang van doelen voor natuur, water en klimaat. Voor veel bedrijven brengt dit een omslag met zich mee. Het is belangrijk dat boeren hierin zelf de noodzakelijke keuzes kunnen maken. Hierbij vinden wij het belangrijk dat bij doorontwikkeling of omschakelen dit in een richting gebeurt die bij de boer past, aansluit bij de opgaven in het gebied en dat die economisch vol te houden is.

Natuur

Drenthe heeft relatief veel stikstofgevoelige natuur. Een groot deel van onze provincie bestaat uit van nature arme zandgronden die gevoelig zijn voor verzuring en vermesting. 12 van onze 14 N₂000-gebieden zijn stikstofgevoelig. In onze Natura2000-gebieden komen meerdere natuurtypen voor die behoren tot de meest stikstofgevoelige natuur, zoals bijvoorbeeld onze hoogveengebieden. Ook verdroging is in veel gebieden een belangrijke drukfactor, naast versnippering van natuurgebieden, verkleining van het leefgebied van soorten en isolatie van populaties. De opgave voor stikstof-reductie is niet gelijkmatig verdeeld over de provincie. In zuidwest Drenthe en het Drentsche Aa gebied liggen relatief grote opgaven terwijl in deze gebieden ook de nodige verstedelijkingsopgaven en (sociaal) economisch perspectief moet blijven.

Relatie met water- en bodem sturend

Robuuste natuursystemen sluiten aan bij en versterken het principe van water- en bodem sturend. Robuuste natuurgebieden met een hoge biodiversiteit zijn beter weerbaar tegen negatieve invloeden van buitenaf, of herstellen zich daar sneller van. Robuuste natuursystemen dragen daarmee ook bij aan de stabiliteit van het onderliggende bodem- en watersysteem. Hiermee zetten we onze huidige strategie voort.

Denkrichtingen 2030/2035

Om verstandige (investerings)beslissingen voor de toekomst te kunnen nemen hebben boeren behoefte aan een bepaalde mate van zekerheid voor een langere periode. Het is bijvoorbeeld belangrijk dat innovaties die zij toepassen juridisch worden geborgd, dat zij meerjarige contracten kunnen sluiten en dat zij ervan op aan kunnen dat natuur-en milieudoelen voor langere tijd ongewijzigd blijven.

Kpi-systematiek als brug tussen beleid en erf

Veel van het huidige beleid is gericht op maatregelsturing in de landbouw in plaats van op doelsturing. Voor toekomstig beleid wil de provincie Drenthe zich inzetten om dit te kantelen en te gaan van maatregelsturing naar doelsturing. Als overheid geef je de doelen aan, de wijze waarop doelen worden gerealiseerd, wordt daar neergelegd waar het vakmanschap ligt. Een methodiek waarmee doelsturing om het bedrijf kan worden gerealiseerd, is om te werken met Kritische Prestatie Indicatoren (Kpi's). Boeren vragen om heldere doelen en richtlijnen en een financiële beloning die recht doet aan de inspanning en het maatschappelijk resultaat. Het past beter bij ondernemers om te sturen op doelen dan dat zij maatregelen krijgen opgelegd. Veel opgaven landen op het boerenerf. De huidige wet- en regelgeving is complex, sterk versnipperd en sluit vaak niet aan bij de landbouwpraktijk. Daardoor wordt de zo noodzakelijke landbouwtransitie niet gestimuleerd, maar eerder belemmerd. De Kpi-systematiek is doelgericht, brengt geen afwenteling op andere opgaven met zich mee en spreekt boeren aan op hun vakmanschap. De kpi-aanpak heeft de potentie om bijdrage leveren aan de landbouwtransitie en de opgaven in het landelijk gebied. Daarvoor is het wel van belang dat deze systematiek uiteindelijk landelijk wordt ingevoerd en er eenduidig en structureel wordt gehandhaafd. Daarbij kunnen op gebiedsniveau andere accenten worden gelegd via gebiedspecifieke streefwaarden. De uitdaging is om de streefwaarden uiteindelijk normerend te laten zijn en daar stapsgewijs in een transitieperiode naar toe te werken met behulp van beloningsregelingen.

Groen-Blauwe dooradering

De opgave voor het realiseren van de Groenblauwe dooradering (GBDA) is onderdeel van het NPLG. Deze sluit aan bij de beschrijving en ambitie van het "Aanvalsplan landschap" van het Deltaplan biodiversiteit. Hierin staat beschreven dat we in 2030 5% van de GBDA hebben gerealiseerd en in 2050 10%. Het bestaande areaal groenblauwe dooradering wordt nu geschat op 2-3% van Drenthe. Voor Drenthe betekent dat ca 140 km² extra realisatie. Om hier meer gefundeerde uitspraken over te doen brengen we de kwantiteit en kwaliteit van de bestaande GBDA in beeld. Daarnaast werken we de GBDA per landschapstype (zoals beschreven in de omgevingsvisie) uit. Dit vormt een belangrijk basis voor de uiteindelijke uitwerking en realisatie van de GBDA per gebied.

Naast dat de GBDA bijdraagt aan het realiseren van een basiskwaliteit natuur (vergroten biodiversiteit) buiten de natuurgebieden helpt het ook met het behalen van de doelen binnen de natuurgebieden. Zo verbindt de GBDA bijvoorbeeld verschillende natuurgebieden met elkaar. Ook draagt de GBDA bij aan doelstellingen vanuit klimaat, water en landbouw en zorgt het voor een herkenbaar landschap waar het prettig verblijven is. We zien hierbij koppelkansen m.b.t. verhogen ruimtelijke kwaliteit, versterken gebiedsidentiteit en recreatie.

Agendapunten 2030/2035:

- Om het DPLG-proces te versnellen is op korte termijn een nationaal perspectief op de landbouw nodig!
- Aanvullend op een landbouwakkoord is een landelijke implementatie Kpi systematiek nodig.
- Waardering van ecosysteemdiensten/vergoeding maatschappelijke diensten, zowel voor agrariërs als voor natuur is nodig. Bundelen en vereenvoudigen van provinciale en (inter)nationale regelingen ligt hier voor de hand.
- Het is nodig dat langlopende afspraken kunnen worden gemaakt over natuurbeheer/agrarisch natuur.
- Gebiedsgerichte middelen zijn noodzakelijk om opgaven landelijk gebied samen op te pakken waaronder de sociaaleconomische opgaven in de verschillende deelgebieden.

Denkrichtingen 2050

In het kader van DPLG hebben we een mogelijke doorkijk gegeven naar de situatie richting 2050 van wat we denken dat nodig is om de VHR-doelen te behalen.

- Een belangrijk deel van de ruimtelijke invulling wordt gezocht in de beekdalen. Bijv. enkele ontbrekende schakels in beekdalen Drentsche Aa en niet als NNN-begrensde bovenloopjes/brongebieden in Drentsche Aa zijn vanuit de natuuropgave in beeld, met als doel watersysteem beter in te kunnen richten, landbouwinvloeden op bronsystemen terug te dringen en meer ruimte te kunnen bieden aan natuurlijke processen als inundaties.
- Voor ZW-Drenthe zien we een opgave voor peilverhoging in de beekdalen, grotendeels buiten NNN/ N₂000, om de verdrogende invloed op de natuurgebieden op de aangrenzende hogere gronden te verminderen.
- Als duiding in het DPLG wordt aangegeven dat landbouwgrond zoveel mogelijk landbouwgrond blijft, al dan niet met verandering van grondgebruik. Waar mogelijk en wenselijk werken we met overgangszones om druk (verdroging, uitspoeling of verwaaien mest- en gewasbeschermingsmiddelen, etc.) op aangrenzende natuurgebieden te verminderen. Voor situaties waarbij we verwachten dat (grond)waterpeilen zo hoog moeten worden opgezet dat landbouwkundig gebruik (naar huidige maatstaven) niet meer realistisch is, gaan we ervan uit dat deze gronden beter omgezet kunnen worden naar natuurgrond. Ook kunnen nieuwe ontwikkelingen in de landbouw in de vorm van paludi-cultuur kunnen hierop van invloed zijn. Gebieds- en landschapsgerichte landbouw kan hier een belangrijke oplossing bieden.
- Op andere plekken zijn overgangsgebieden aangegeven, met als doel de overgangen tussen natuur en landbouw te verzachten. Hier verwachten we dat andere vormen van landbouw of landbouw met beperkingen extra leef-, foerageer-, of schuilgebied genereren voor soorten uit de natuurgebieden, en daarnaast algemene verhoging van de biodiversiteit in het landelijke gebied in brede zin (basiskwaliteit natuur). De op de kaart aangegeven zones betreffen een indicatie en dienen niet exact gelezen te worden. De exacte ruimtelijke doorvertaling van ons DPLG gaan we uitwerken in de gebiedsprocessen en onze nieuwe omgevingsvisie.
- In het DPLG zijn een drietal voorbeelden uitgewerkt voor hoe overgangsgebieden er voor verschillende situaties (rondom N₂000, hoog gelegen essen, laaggelegen gronden) eruit kan zien. Deze zijn ter inspiratie, en niet bedoeld als harde voorschriften. Daarbij kan gedacht worden aan weidevogel-

beheer of andere vormen van agrarisch natuurbeheer, strokenteelt, agroforestry, beregening op maat, plasdras sloten, etc.

Zorgvuldig proces

Bovenstaande punten zijn verwoord in ons werkdocument DPLG (versie 18 juli 2023) en vormen een voorlopig en schetsmatig beeld. De impact hiervan in Drenthe groot. Niet alleen ruimtelijk gezien, maar ook sociaal-economisch. Dit maakt dat wij kiezen voor een uiterst zorgvuldig gebiedsproces samen met alle belanghebbenden zodat we uiteindelijk naar gedragen oplossingen toewerken in het belang van alle inwoners van Drenthe. Dat betekent ook dat we hiervoor de benodigde tijd willen uittrekken: We gaan zo snel als zorgvuldig mogelijk is.

Agendapunt richting 2050:

- We willen interprovinciaal samen met het rijk onderzoeken wat de impact is van klimaatverandering op de (statische) natuurdoelen en of die op termijn houdbaar blijven.

5. Ordenende netwerken voor Energie en (circulaire) Economie

5.1 Ruimte voor bedrijven

We werken samen met de gemeenten om meer sturing te geven aan zowel de kwantitatieve als de kwalitatieve ruimtevrage. We nemen meer regie om de juiste bedrijven op de juiste plekken te laten landen in Drenthe. Hiertoe hebben we alle Drentse gemeenten verzocht in regionaal verband een voorstel te doen voor de te maken programmeringsafspraken. We onderzoeken daarnaast verschillende manieren om de vraag naar bedrijvigheid selectief te accommoderen en starten met verschillende ruimtelijk-economische visies (of vergelijkbare instrumenten): In Regio Zwolle is gestart met Ruimtelijk Economisch Toekomstbeeld 2040, in de regio Groningen-Assen is gestart met een verkenning naar een Vestigingskader (obv uitgifteprotocol), in de regio N366 participeren we in de ruimtelijk economische visie en voor VAM/Attero e.o. is een proces voor een gebiedsvisie gestart. Voor Zuidoost Drenthe wordt op het moment een verkenning gestart naar een dergelijk ruimtelijk-economisch instrument (zie perspectief 3). In het verlengde van deze instrumenten werken we ook aan regelgeving voor grootschalige bedrijfsvestigingen. Om te voorkomen dat deze grootschalige bedrijven zich vestigen op een lokaal bedrijventerrein, of zelfs solitair in het buitengebied, worden aanvullende voorwaarden gesteld ten aanzien van meervoudig ruimtegebruik, landschappelijke inpassing en situering langs rijkswegen. Dit is van belang voor behoud cultuurhistorische uitstraling en het behoud landschappelijke kwaliteit. Voor de uitvoering van deze regelgeving werken we aan een Drentse handreiking. De uitwerking hiervan loopt parallel aan de uitwerking van het handelingsperspectief voor grootschalige bedrijfsvestigingen in het kader van programma Mooi Nederland en wisselen kennis uit waar mogelijk.

Ruimtelijke consequenties in een circulaire economie

Onze maatschappij heeft momenteel te maken met vele transities. Eén daarvan is de omslag van een lineaire naar een circulaire economie. Deze omslag gaat gepaard met ruimtelijke consequenties. Denk daarbij bijvoorbeeld aan:

- Het hergebruik van materialen vraagt ruimte voor opslag van gebruikte materialen. Soms kan opslag op bestaande locaties, soms zullen nieuwe vierkante meters benodigd zijn;
- Er zal een recycling infrastructuur ontstaan;
- Bij de fabricage van (half)producten zal fossiele input steeds vaker vervangen worden door biobased input. Dit brengt andere goederenstromen met zich mee;
- De omslag naar biobased producten zal andere teelten met zich meebrengen. De toekomst zal uitwijzen of dat kan op bestaande ruimte, of dat dat bijvoorbeeld om nieuwe kavels voor agrarische doeleinden vraagt;
- Een belangrijk element van de transitie is het opbouwen van ketens van 'local naar local'. Essentie daarvan is het transport over grotere afstand zoveel mogelijk te beperken. Ook dit zal consequenties hebben voor de regionale infrastructuur.

Deze aspecten hebben stuk voor stuk ruimtelijke consequenties. De betekenis voor de fysieke leefomgeving van Drenthe zal van gebied tot gebied verschillen. Het is afhankelijk van de huidige inrichting van leefomgeving én van de sectorale samenstelling van de regionale economie.

Vestiging van circulaire bedrijven op industrieterreinen ligt voor de hand omdat ze vaak al de benodigde infrastructuur en voorzieningen hebben voor zware industriële activiteiten. Bedrijven kunnen profiteren van gedeelde faciliteiten, zoals afvalverwerkingssystemen of energiebronnen. Industrieterreinen bieden ook mogelijkheden voor samenwerking en symbiotische relaties tussen bedrijven, waarbij afvalstromen van het ene bedrijf worden gebruikt als grondstoffen voor een ander bedrijf. Bedrijven die afhankelijk zijn van specifieke grondstoffen kunnen ervoor kiezen om zich te vestigen in de buurt van deze bronnen om transportkosten te verminderen en de duurzaamheid van hun toeleveringsketen te verbeteren.

In algemene zin kunnen we stellen dat de industrie in Drenthe te maken zal krijgen met deze transitie. Met name de chemiesector in zuidoost Drenthe is volop bezig met een transformatieproces. Er zal ruimte nodig zijn voor groene pilotplants, demo- en full-scale plants. We zien nu al ontwikkelingen in die richtingen. Op het GETEC-park wordt ruimte gecreëerd voor pilotplants als Paques Biomaterials en demoplants als CuRe Technology. De specialisatie die plaatsvindt op GETEC e.o. richt zich vooral op circulaire plastics. Hier speelt tegelijkertijd dan ook de noordelijke samenwerking. Betrokken partijen in Noord-Nederland hebben aan Greenwise Campus (Emmen) een trekkersrol toegedicht als het gaat om circulaire plastics. De ontwikkeling van een innovatiecentrum, aanpalend aan het GETEC-park, speelt daarin een belangrijke rol. Daarnaast zijn ook de ontwikkelingen bij het Attero-terrein (Wijster) van belang. Mechanische recycling zal toenemen en Attero is een grote speler op dat vlak.

Verduurzaming bedrijvigheid

De energietransitie maakt daarnaast dat dezelfde bedrijfsactiviteiten een grotere ruimtevaag met zich mee zullen brengen. Voor bedrijventerreinen is de schatting dat zo'n 10% van de vierkante meters benut zullen worden door energie-infrastructuur. Voor de bedrijventerreinen werken wij daarom aan een integrale aanpak voor het toekomstbestendig maken van bedrijventerreinen en deze te verduurzamen tot "werklandschappen". Ruimtelijke kwaliteit, circulariteit, klimaatadaptie, biodiversiteit, waterberging en de energietransitie komen hier samen. In de Regio Groningen-Assen is een verkenning gestart voor het opzetten van een Herstructureringsmaatschappij voor Drenthe en Groningen. Daarnaast gaan we een verkenning starten om de huidige inzet gericht op verduurzaming en organiserend vermogen op toekomstbestendige bedrijventerreinen te verbreden.

Voor de industrie vallen de uitdagingen van energietransitie en circulariteit steeds meer samen. Zeker in de komende jaren zien we dat bedrijfsvergroening samengaat met uitbreiding van productie. De ruimte hiervoor is zeer beperkt, vooral netcongestie en stikstofruimte knellen. Op het gebied van netcongestie wordt nadrukkelijk gezocht naar tijdelijke oplossingen, waarmee het achterliggende productiesysteem al geëlektrificeerd kan worden terwijl de gewenste aansluiting nog niet beschikbaar is. Dit zal echter wel in bepaalde gevallen botsen met de ambities ten aanzien van Stikstof- en CO₂-uitstoot, zeker waar andere inrichting van het productie- en energiesysteem leidt tot het verschuiven van activiteit tussen bedrijven. We moeten gezamenlijk veel aandacht geven aan de gevallen waarin tijdelijke toename van stikstofuitstoot nodig is om structureel CO₂-uitstoot te verlagen. Als voorbeeld: een industriebedrijf verwerkt nu een natte afvalstroom zelf door deze in te dikken, dat kost veel (fossiele) energie en daarmee uitstoot van CO₂ en stikstof. Een nieuw te vestigen bedrijf kan deze afvalstroom direct (zonder indikken) als grondstof in hun proces gebruiken, dat zal leiden tot een forse besparing van uitstoot voor beide bedrijven samen. De

beperkingen op extern salderen van stikstofuitstoot maken deze ontwikkeling onmogelijk en daarmee de forse afname van CO₂-uitstoot én stikstofuitstoot die hieruit zou volgen.

We willen toewerken naar bedrijventerreinen van de toekomst (en energy hubs) waar een toekomstbestendige energiehuishouding wordt gerealiseerd via zon op dak, solar-carports, elektrificatie en onderlinge uitwisseling van grondstoffen, warmte en elektriciteit, eventueel met gesloten distributie systemen om het net te ontlasten. Hiervoor is een goed ondersteunend instrumentarium vanuit het rijk nodig zodat een level playing field blijft behouden.

Denkrichtingen 2030

We realiseren voldoende ruimte voor werken in Drenthe. Kijken we naar de ruimte vraag van en voor bedrijven tot en met 2030, dan lijkt er sprake van een balans: er is ca. 360 ha. vraag en 371 ha. aanbod, zo blijkt uit de Behoefteraming Drenthe 2022. Toch knelt het op een aantal plekken; er is sprake van een kwalitatieve mismatch. Veel aanbod is gereserveerd door middel van opties en het aanbod van kleine lokaal gebonden kavels en ook grootschalige kavels is beperkt. Bovendien is onzeker in hoeverre de vraag ook daadwerkelijk geacommodeerd kan worden als gevolg van de randvoorwaardelijke knelpunten voor bedrijfsvestiging die op dit moment spelen, zoals netcongestie en de stikstofruimte. Een groot deel van deze reserveringen zullen ook daadwerkelijk landen – afhankelijk van de snelheid waarop deze knelpunten weggenomen worden, waardoor het nodig is om nieuwe ruimte voor bedrijvigheid te realiseren.

In de Regio Groningen-Assen blijkt de vraag naar bedrijfskavels de afgelopen jaren dermate groot dat er nauwelijks nog ruimte vrij beschikbaar is. Daarnaast is in de Verstedelijkingsstrategie (nu: NOVEX RGA) de doelstelling opgenomen, om de totstandkoming van 28.000 extra banen ruimtelijk te faciliteren. Waarschijnlijk zal een relatief groot deel hiervan in Assen landen. Het is de vraag hoe de komende jaren de ruimtebehoefte van bedrijven binnen de regio kan worden bediend. In de Regio Groningen-Assen is in dit kader een verkenning gestart voor het opzetten van een Herstructureringsmaatschappij voor Drenthe en Groningen om zorgvuldig ruimtegebruik, maar ook klimaatadaptatie en vergroening op bestaande bedrijventerreinen te faciliteren. Daarnaast gaan we een verkenning starten om de huidige inzet gericht op verduurzaming en organiserend vermogen op toekomstbestendige bedrijventerreinen te verbreden.

Ruimte voor grote ruimtevragers

We zien dat de ruimte vraag voor grootschalige bedrijvigheid met name zal landen in zuid & oost Drenthe. Het huidige uitgeefbare aanbod grootschalig concentreert zich rondom Riegmeer (b-locatie regulier grootschalig) in Hoogeveen en het Energietransitiepark (b-locatie voor hoge milieucategorie-bedrijvigheid) in Wijster, maar ook nieuwe locaties zijn hier geprogrammeerd zoals het Rundedal. Met de ontwikkeling van het Rundedal (c-locatie voor grootschalige bedrijvigheid) programmeren we een overcapaciteit voor het opvangen van de additionele vraag. Daarnaast biedt ook het toekomstige bedrijventerrein Messchenveld 2 (Assen) ruimte voor grotere en arbeidsintensieve bedrijven.

Water en bodem sturend in relatie tot perspectief 2:

In relatie tot energie en economie betekent 'bodem en water sturend' voor Drenthe meer dan de locatiekeuze van ontwikkelingen op de plek waar we droge voeten houden. Drenthe is sterk afhankelijk van het zoete water uit het IJsselmeer en de laatste droge zomers hebben ook in Drenthe gezorgd voor een lager grondwaterpeil dan we gewend waren. Ons water wordt schaarser. Daarmee is naast voldoende energie

ook de beschikbaarheid van water op een bepaalde plek van belang voor nieuwe ontwikkelingen. De aanvoer van water vanuit het IJsselmeer via het oppervlaktewater is door klimaatverandering op termijn niet verzekerd. Als er echt een tekort ontstaat treedt de verdringingsreeks in werking. Nieuwe grote water-vragers in met name de oost en zuidoosthoek van onze provincie liggen niet voor de hand.

Agendapunten 2030/2035:

- We pleiten ervoor dat de huidige lijn ten aanzien van het Programma Verduurzaming bedrijven-terreinen wordt gecontinueerd.
- Wij sluiten graag aan bij de nationale verkenning naar fondsen t.b.v. transformatie en herstructurering op bedrijventerreinen. We dragen graag bij aan instrumentontwikkeling binnen het programma werklocaties en hebben met de RGA een samenwerking om dit verder te brengen.
- Stel informatie en ondersteuning in voorfinanciering en fondsen beschikbaar op het gebied van revitalisering en verduurzaming van bestaande bedrijventerreinen om optimaal ruimtegebruik mogelijk te maken. Stimulerende maatregelen in combinatie met regelgeving om het doel te bereiken.
- We vragen aandacht voor afstemming rondom specifieke locaties zoals het Rundedal (c-locatie voor grootschalige bedrijvigheid) in Emmen en het Energietransitiepark/Attero (b-locatie voor hoge milieucategorie-bedrijvigheid) in Wijster.
- Ontwikkel op korte termijn beleid om tijdelijk Stikstof uitstoot mogelijk te kunnen maken om structureel CO₂ uitstoot omlaag te kunnen brengen.
- Rijksbijdrage aan opstellen ruimtelijk-economische visie voor zuidoost Drenthe, voortbordurend op de regionale kansenagenda (zie ook perspectief 3).

Denkrichtingen 2050

Tot 2050 verwachten we vooral behoud van de huidige economische activiteiten en zien we uitbreiding en nieuwvestiging op en nabij de bestaande bedrijventerreinen (zoals in Assen) en langs de corridor Meppel-Hoogeveen-Coevorden-Emmen. Industriële uitbreiding zien wij met name in de laatstgenoemde corridor (A37-as). Om deze ruimtevraag te kunnen accommoderen is, naast de bestaande afspraken in de regio Groningen-Assen, gestart met het opstellen van regionale programmeringsafspraken in de andere Drentse regio's. Deze afspraken bestaan uit een profielbeschrijving en afspraken over vraag-aanbod, regionale afstemming, kwaliteit en toekomstbestendigheid bestaande voorraad, en monitoring. De regionale programmeringsafspraken zijn leidend als input voor de landelijke afstemming.

Agendapunten richting 2050:

- Gezamenlijke zorg en gelijk speelveld tussen overheden voor uitgangspunten zoals multifunctioneel ruimtegebruik en zorg voor ruimtelijke kwaliteit. Stel als rijk een ondergrens en laat daarboven ruimte voor provinciaal maatwerk.
- Ondersteuning is nodig bij de ontwikkeling van energiesystemen en energie uitwisseling op bedrijventerreinen. Dit vraagt om lenigheid in regelgeving.

5.2. Voldoende ruimte voor duurzame opwek

Denkrichtingen 2030

De afspraken voor het opwekken van duurzame energie tot 2030 hebben we uitgewerkt in onze Regionale Energiestrategie (RES 1.0). We gaan van start met de Energievisie 2040. Uitgangspunt is zorgvuldig ruimtegebruik, behouden en verbeteren van landschappelijke kwaliteit, het zoveel mogelijk bijeenbrengen van vraag en aanbod (clusteren en bundelen), meervoudig ruimtegebruik en het aansluiten bij het sociaaleconomisch systeem (bv solar-carports bij nieuwe woonwijken, zonne-energie bij bedrijventerreinen, op zandwinplassen, langs infrastructuur, zon op daken etc.).

In Drenthe zijn we koploper op het gebied van groen gas, naast een aantal grootschalige ontwikkelingen die reeds gerealiseerd zijn, werken we aan clusters (waarin meerdere agrarische bedrijven samenwerken) voor monomestvergisting. In het landelijk gebied kan groen gas (naast andere bronnen) worden ingezet voor de verduurzaming van de gebouwde omgeving. Dit is kansrijk vanwege het landelijke karakter van Drenthe. Tevens levert monomestvergisting een bijdrage aan een circulaire en toekomstbestendige veehouderij en de groengas-ambitie van het rijk (2 miljard m³ groen gas in 2030). En tegelijkertijd ligt hier een verbinding met de doelen van het DPLG.

Radioastronomie

Specifiek aandachtspunt bij dit onderwerp is de positie van radioastronomie in Drenthe (Astron en Lofar). De ontwikkeling van de radioastronomie in Drenthe en het voorkomen van verstoring van waarnemingen, is voor ons van provinciaal belang. De negatieve beïnvloeding van met name zonneparken en grote windmolens reikt verder dan de juridisch verankerde zones rondom de antennes (POV). In de praktijk betreft dit grofweg de gehele provincie. Dat betekent niet dat hierbinnen niets kan maar dat nadere afstemming met Astron noodzakelijk is onder elke voorwaarden eventuele ontwikkelingen mogelijk zijn.

Agendapunten 2030:

- Aanvullende financiering is nodig voor een complete dekking van de onrendabele top van bv solar-carports en grootschalige inzet voor zon op dak. Ook wetgeving en ondersteuning in uitvoering is van belang.
- Aantrekkelijk maken van zon op dak (SCE-regeling) voor energie coöperaties.
- Het combineren van energieopwekking met andere opgaven vraagt extra financiële inzet.
- We hebben hiervoor o.a. een kwaliteitsbudget nodig om de kwaliteit van zonne- en windenergie te kunnen borgen. De business case van projecten voor hernieuwbare energie staat steeds meer onder druk vanwege de hoge rentestanden en de hogere materiaal en productiekosten, investeringen in kwaliteit komen verder onder druk te staan.
- Aanvullende financiering is nodig voor de complete dekking van de onrendabele top van warmtenetten.
- Het belang van radioastronomie in Drenthe afdoende borgen in de nationale beleidskaders.

Denkrichtingen 2050

De warmtevraag is in Drenthe 4-5 keer zo groot als de elektriciteitsbehoefte. Door de snel veranderende energiemarkt, -wetgeving en -technieken zijn eerder opgestelde warmtetransitievizies soms al weer achterhaald. Er is een grote behoefte aan kennis en uitvoeringskracht bij gemeenten voor het realiseren van de warmtetransitie in zowel gebouwde omgeving als industrie. De aanpak is afhankelijk van meerdere factoren, zoals de beschikbaarheid en haalbaarheid van de inzet van alternatieve duurzame warmtebronnen. We onderzoeken bv wat de mogelijkheden zijn voor het aandeel bodemenergie in Meppel, Assen, Hoogeveen en Emmen en welke kansen er liggen voor ondergrondse warmteopslag t.b.v. de industrie en glastuinbouw. Van belang is hierbij hoe benutting van de ondergrond op een veilige en verantwoorde manier zou kunnen plaatsvinden.

Daarnaast is het van groot belang om de haalbaarheid van warmtenetten in het stedelijk gebied maximaal te onderzoeken welke rol restwarmte hierin kan spelen. Zo doen we een verkenning naar een gemeentelijk overstijgend warmtenet met Attero als hoofdwarmtebron. Ook kijken we naar welke mogelijkheden er liggen voor kleine warmtenetten als alternatief voor aardgas in woonwijken. We vinden het belangrijk dat inwoners in een vroeg stadium worden betrokken bij planvorming over de warmtetransitie en daar waar kansrijk opbrengsten lokaal landerijen en er lokale zeggenschap wordt gerealiseerd (coöperatief/publiek).

Agendapunten richting 2050:

- Geef de netbeheerders de mogelijkheid om te adviseren over de aanleg van een warmtenet dan wel elektrificatie. Voor de verdere ontwikkeling van groen gas (SDE) is er een goed en stabiel tarief nodig. Verder helpt het als er meerdere rondes of een langere openstelling komt voor de SDE.
- Het mogelijk maken dat groen gas lokaal kan worden ingezet t.b.v. de warmtetransitie.

5.3 Het regionale systeem van netwerken en clusters

Op dit moment is sprake van zowel serieuze leverings- als afnamecongestie op het Drentse net. Met het stimuleren van energiebesparing, zoeken naar mogelijkheden voor flexibiliteit aan de vraagzijde en andere innovatieve oplossingen loopt de provincie Drenthe voorop in de aanpak hiervan. Wij achten het van essentieel belang dat investeringen in verduurzaming én noodzakelijke fysieke ontwikkelingen (zoals woningbouw) zo weinig worden belemmerd door netcongestie. Daarom worden ook oplossingen in de tijdelijkheid overwogen, die wellicht op korte termijn tot een lokale toename van uitstoot leiden

Denkrichtingen 2030

De reeds geplande verbeteringen aan het elektriciteitsnet voor Drenthe maken dat op korte termijn kan worden voorzien in de behoefte van gebruikers, op de middellange termijn zullen deze uitbreidingen echter ook onvoldoende blijken te zijn. Wij voorzien hier een belangrijke rol voor waterstof in het voorzien van energie van industriële clusters. In de huidige opzet van de backbone is aansluiting van Emmen al ingetekend. Wij voorzien eveneens aansluitingen voor clusters Coevorden en Hoogeveen die direct aan de

backbone liggen. Hier doen we een beroep op het rijk om ons bij dergelijke quick-wins afdoende te faciliteren en zorg te dragen voor voldoende capaciteit in de beoogde waterstof backbone.

Provincie Drenthe zet in op het brengen van netbalans op verschillende schaalniveaus (hoogspanning, middenspanning én laagspanning). Dit betekent ook dat op veel geografische locaties rondom aansluitingen van de netten behoefte is aan ruimte voor het aanbrengen van oplossingen voor netbalans, zoals batterijparken of elektrolyzers.

Agendapunten 2030:

- We verwachten van het rijk quick-wins ten aanzien van de overstap naar Waterstof afdoende te faciliteren en ons hierbij te ondersteunen.
- We vragen meer aandacht voor het samenspel op HS, MS en LS niveau.

Denkrichtingen 2050

Wij vinden het belangrijk te onderzoeken hoe verder van de backbone gelegen clusters zoals Meppel, Wijster en Gasselternijveen rechtstreeks kunnen worden aangesloten en andere locaties in Drenthe op een efficiënte manier van waterstof kunnen worden voorzien.

Agendapunt richting 2050:

- Mee helpen met de verdere ontwikkeling van de waterstofbackbone i.r.t. verder hier vanaf gelegen clusters zoals Meppel, Wijster en Gasselternijveen..

5.4 Het nationale systeem van netwerken en clusters

Het landelijke NPE (Nationaal Plan Energiesysteem) en PEH (Programma Energiehoofdstructuur) zijn nog in concept en zullen in hun definitieve vorm input geven voor de Energievisie 2040 waar Provincie Drenthe aan werkt. Op basis van de concepten kunnen we al enige Drentse accenten leggen.

Denkrichtingen 2030

We voorzien in ieder geval de nodige ruimteclaims rondom de aansluiting van hoogspanningsnet op middenspanningsnet in alle zogenaamde "pockets". Naar de grootte van deze ruimteclaims de mogelijkheden op deze plekken zal verder onderzoek moeten worden gedaan. We maken ons echter grote zorgen dat vanuit systeemperspectief wordt voorgesorteerd op het prioriteren van de regio's in Nederland met de grootste economische activiteit en bevolkingsconcentraties, de grootste uitstoot en de bedrijven met de grootste innovatie kracht.

Het NPE en PEH moeten borgen dat er gelijke kansen zijn om de energietransitie te doorlopen, juist ook voor partijen die minder ver zijn in de eigen bedrijfsvoering of bewoners in woonsituaties die moeilijker aan te sluiten zijn (oudere woningen, buitengebied).

Vanuit de bestaande accountaanpak, doorlopend in de huidige CES-inventarisatie (Cluster Energiestrategie) komen de energiebehoefte en transitieplannen van Cluster Emmen (onderdeel industriecluster Noord-Nederland) en cluster-6 bedrijven (individuele grootgebruikers) in Drenthe steeds concreter in beeld. Verschillende elektrificatieplannen zijn op dit moment niet realiseerbaar door netcongestie. Provincie Drenthe bekijkt ook de mogelijkheden om invulling te geven aan de nationale en Europese behoefte aan ruimte voor het realiseren van industriële bedrijven die de oplossingen van de energietransitie zullen produceren (zoals batterijfabrieken of producenten van elektrolyzers). Gezien de krapte waarmee we geconfronteerd worden om de huidige industrie te voorzien van vergroeningsmogelijkheden is dit een lastige opgave. Mogelijkheden zien wij vooral aansluitend op de bestaande industriegebieden. We verkennen daarom de mogelijkheden die een EU status als "Industrial Valley" biedt voor de regio, waar regelluwe zones mogelijk onderdeel van zijn.

Corridoraanpak Noord-Oost NL

Voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat én voor een zo groot mogelijke maatschappelijke meerwaarde van iedere euro die wordt geïnvesteerd in infrastructuur, ruimtelijke ontwikkeling, verduurzaming en innovatie, is een samenhangende corridoraanpak cruciaal. In de periode van 2024-2028 werken de provincies Utrecht, Flevoland, Overijssel, Drenthe, Friesland en Groningen aan het ontwikkelen en agenderen van de toekomstbestendige corridor Noord-Oost. Deze corridor sluit aan op het al bestaande netwerk van Topcorridors. We streven naar de ontwikkeling van de lineaire supply chain corridor Noord-Oost NL, naar een netwerk supply chain. Hierbinnen willen we o.a. multimodale knooppunten zoals de Port of Zwolle (waaronder de haven van Meppel) en de Euroterminal Emmen-Coevorden, maar ook de Nedersaksenlijn en de spoorverbinding Emmen-Rheine agenderen op de rijks/EU-agenda.

De logistieke clusters groeien en worden meer en meer volwassen, hierdoor neemt de elektrificatie van wagenparken toe en daarmee ook de vraag naar laadinfrastructuur op bijvoorbeeld bedrijventerreinen. Voorwaarde voor een snelle transitie is, dat de laadinfrastructuur tijdig uitgerold wordt en er voldoende wordt geïnvesteerd in het energienet. Elektrische trucks kunnen veel stroom in korte tijd laden, op hoge vermogens. Dat betekent dat het onderliggende stroomnet ook tijdig voorbereid moet worden. De benodigde netverzwaring is een zorgpunt (evenals voldoende beschikbaarheid van elektrische vrachtauto's en ander zwaar materieel). Om de klimaatdoelen te behalen, investeren bedrijven en industrie in verduurzaming, maar zij worden daarbij gehinderd door een tekort aan transportcapaciteit. Openbare laadinfrastructuur dient bij voorkeur op locaties te komen waar veel voertuigbewegingen zijn en waar een combinatie te maken is met bijvoorbeeld een Clean Energy Hub. Dit betreft doorgaans een fors ruimtebeslag, maar maakt het ook mogelijk om te verdichten door functies als hernieuwbare energie tanken en laden, truck parkings, overnachtings- en vergaderfaciliteiten slim te combineren. De mogelijkheid om waterstof te tanken gerelateerd aan de waterstofbackbone past hier ook bij. Waterstof lijkt op dit moment vooral interessant voor zware energiegebruikers/industrie, maar zal door toenemende vraag ook interessanter worden voor het lange afstand zware transport (bijvoorbeeld over internationale corridors). Tevens werken we vanuit NewWays Noord-Nederland met verschillende partijen aan optimaal gebruik van multimodale transportcorridors. De optimalisatie van logistieke goederenstromen, van weg naar water en spoor, zorgt voor lagere kosten, hogere efficiëntie, meer flexibiliteit, lagere uitstoot van broeikasgassen en leidt tot betere benutting

van de bestaande infrastructuur, profilering van de regio als logistieke hotspot en een verbeterd vestigingsklimaat.

In het kader van de Omgevingsvisie verkennen we de kansen op locaties waar hoogwaardige corridors samenkomen op knooppunten (zowel binnen als buiten de eigen provinciegrenzen). We onderzoeken de effecten van dergelijke corridor(s) en de ruimteclaim die hieruit voortvloeit. Om de vestiging van ongewenste bedrijvigheid langs deze corridors te voorkomen, werken we vanuit GRIP aan verschillende beleidskaders om de vraag naar bedrijvigheid selectief te kunnen accommoderen. Een van de voorbeelden is de ontwikkeling van een ruimtelijk-economische strategie in Zuidoost Drenthe (zie perspectief 3). Het is van belang om samen met publieke en private partijen bij te dragen aan het op een duurzame wijze realiseren van herstructurering en bestrijding van leegstand van werklocaties en overige registergoederen in Drenthe, met als doel zorgvuldig ruimtegebruik te bewerkstelligen en een goed economisch vestigingsklimaat voor ondernemers te (doen) waarborgen.

Agendapunten 2030:

- Nader onderzoeken wat de exacte ruimtevraag is rondom de aansluiting van hoogspanningsnet op middenspanningsnet in alle zogenaamde "pockets". Integrale afwegingen rondom ruimteclaims vragen om een zorgvuldig proces. Dit kost veel tijd, expertise en capaciteit. Dit vertaalt zich in extra kosten voor decentrale overheden. Het is essentieel dat decentrale overheden hierin voldoende worden gefaciliteerd.
- Wij zijn van mening dat juist vanuit systeemperspectief ook regio's met minder economische en maatschappelijke opgaven juist te prioriteren in de uitrol van het energiesysteem zodat een level playing field wordt gecreëerd voor bedrijven en inwoners van deze regio's.
- In de afgelopen jaren is bij grensoverschrijdende samenwerkingen meermaals gebleken dat het op het gebied van energie praktisch onmogelijk is over landsgrenzen samen te werken. De huidige Europese structuur voorziet slechts uitwisseling van energie tussen landen op het hoofdtransportleidingnet en hoogspanningsnet. Om samenwerking in grensregio's te faciliteren moet het ook mogelijk worden om op lagere netniveaus energie te kunnen uitwisselen. We vragen het rijk hierin haar rol te pakken.
- Gezamenlijk optimaliseren van corridor Noord- Oost binnen de Programma-aanpak Goederenvervoercorridors en zodoende het creëren van een landelijk dekkend netwerk van Topcorridors.
- Grensoverschrijdende samenwerking t.a.v. corridors, bijvoorbeeld voor de bedrijfsvestiging binnen het Duitse deel van het GVZ Europark Coevorden-Emlichheim en de multimodale ontwikkeling van Emmen-Rheine.

Denkrichtingen 2050

In combinatie met de opgave voor circulariteit geldt voor alle industriebedrijven dat de ruimtevraag zal toenemen, zowel ten behoeve van energiefaciliteiten als voor extra opslag en overslag van circulaire afvalbronstromen. De uitdaging wordt groter als naast de directe behoefte voor productie ook de energiebehoefte voor duurzaam transport wordt meegenomen. De mogelijke elektrificatie van vrachtwagentransport leidt tot fors grotere piekbehoeften in vermogen. Met name langs logistieke corridors (A37/

A28 en N34/N48) zal dit leiden tot een grotere claim. Daarnaast zal in de toekomst ook meer en meer aandacht moeten worden besteed aan de inrichting van bedrijventerreinen in relatie tot het energiegebruik. Wij zullen er steeds meer naartoe moeten dat we bedrijven selecteren en ordenen bij de ruimtelijke inrichting van bedrijventerreinen zodat ze elkaar energetisch versterken (uitwisseling van warmte en elektriciteit)

Ondergrondse opslag

Het ontwerp PEH geeft u aan dat ondergrondse opslag van waterstof van Nationaal belang is. U geeft aan dat u met name kansen ziet in zoutcavernes in Noord en Oost Nederland, waaronder dus Drenthe. In onze Strategie Bodem en Ondergrond (2021) onderkennen wij de mogelijkheden die zoutcavernes hebben voor de opslag van o.a. perslucht en waterstof. Wij denken ook dat de opslag in zoutcavernes voor de lokale economie mogelijkheden biedt. Het benutten van deze zoutcavernes behoeft wel een zorgvuldige afweging. Er zal rekening moeten worden gehouden met de belangen van de bewoners en de natuur. Voorop staat dat de benutting alleen kan plaatsvinden als het veilig kan en er voldoende draagvlak is in het gebied. De provincie is bezig zich te beraden over de verdere invulling van de rol die zoutcavernes kunnen spelen in de transitie naar duurzame energie. Hierbij zal ook nadrukkelijk worden gekeken naar de relatie met lokale bedrijvigheid. In geen geval voorzien wij ondergrondse opslag van CO₂ en/of nucleair afval binnen onze provincie.

Agendapunten richting 2050:

- In gezamenlijkheid verder onderzoeken of ondergrondse opslag van waterstof en/of perslucht in Drenthe wenselijk en haalbaar is en onder welke voorwaarden.
- Sterkere Noord-Zuidverbinding van corridors in Nederland om tot een toekomst robuuste economische hoofdstructuur (hoog Nederland) en internationaal dekkend netwerk te komen.

6. Leefbare steden en regio's

Het in maart 2023 verschenen rapport "Elke regio telt!" constateert dat de ongelijkheid tussen regio's in Nederland de laatste jaren is toegenomen. In de regio's buiten de economische kerngebieden (Randstad, regio Eindhoven) hebben mensen minder kans om een passende baan te vinden, om onderwijs te volgen op een goed bereikbare locatie en gezond oud te worden. Grote investeringen in de ruimtelijk-economische en sociaaleconomische structuur concentreren zich al decennialang vooral in economisch krachtige regio's. De achterliggende aanname is dat deze sterke regio's de rest mee omhoog trekken. Het tegenovergestelde blijkt waar. Er is sprake van een zogenoemde neerwaartse spiraal van verschraling en de leefbaarheid komt onder druk te staan. Het ontbreekt daarbij aan gerichte investeringen in structurele oplossingen en kansen op basis van een samenhangende toekomstgerichte visie op regionale ontwikkeling van brede welvaart. Dit onderschrijft de noodzaak voor een solide sociaaleconomische pijler onder alle ruimtelijk-economische programma's!

Stedelijke regio's

Stad en platteland hebben elkaar hard nodig. Dit geldt bijvoorbeeld voor de aanwezigheid van werkgelegenheid, detailhandel, bovenlokale voorzieningen en recreatie, verbonden door het essentiële mobiliteitsstelsel, dat de bereikbaarheid faciliteert. Sterke (binnen)steden zijn essentieel in Drenthe. Zij zorgen voor bedrijvigheid, arbeidsplaatsen en culturele activiteit, waarbij bereikbaarheid voor zowel inwoners als toeristen cruciaal zijn om als provincie leefbaar en aantrekkelijk te blijven. Andersom hebben steden de dorpen en het platteland ook hard nodig (oa. recreatie, voedsel, energie en waterveiligheid). In Drenthe vormen daarom de steden Hoogeveen, Emmen, Meppel en Assen (HEMA-steden) de ruggengraat van de Drentse economie, elk met een eigen profiel. Het huidige beleid is er dan ook op gericht om de kwaliteit van de binnensteden te verbeteren.

In Drenthe onderscheiden we grofweg 3 stedelijke regio's: De regio Groningen-Assen, de regio Zwolle (inclusief zuidwest Drenthe) en de regio Zuidoost Drenthe. Hierbij is sprake dat in twee van deze regio's het (economisch) zwaartepunt buiten de provinciegrenzen is gelegen en dat de derde regio min of meer een halve regio is vanwege de grensligging met Duitsland. Daarnaast is in twee van de drie regio's (Groningen-Assen en Zwolle) sprake van een woningbouwopgave (beide grofweg +/- 40.000 woningen tot 2040) en in zuidoost er vooral een kwalitatieve opgave speelt (passend woningaanbod). De regio's Groningen-Assen en Zwolle zijn tevens als NOVEX-regio's aangeduid. Hiervoor werken we samen met het rijk, gemeenten en waterschappen aan een integraal toekomstperspectief en een daarmee samenhangende uitvoeringsagenda. Uiteraard onderschrijven wij de ontwikkelprincipes die in beide ontwikkelperspectieven zijn opgeschreven. Een vergelijkbare strategie ontbreekt voor de regio zuidoost Drenthe, terwijl het stedelijk netwerk van Emmen, met Borger-Odoorn en Coevorden en iets mindere mate Hoogeveen en Hardenberg ook een dergelijke samenhang kennen. Onder de noemer Dutch Tech Zone wordt er bijvoorbeeld op economisch vlak samengewerkt.

Denkrichtingen 2030/2040

Ontwikkelperspectief Groningen-Assen

Met het ontwikkelingsperspectief RGA wordt voortgebouwd op de langjarige samenwerking binnen de regio Groningen-Assen op het gebied van wonen, werken en bereikbaarheid. Het ontwikkelingsperspectief vormt de basis voor de uitvoeringsagenda, waarin betrokken partijen (regio en rijk) periodiek bestuurlijke afspraken willen maken over realisatie van de opgaven in het ontwikkelingsperspectief. Het ontwikkelingsperspectief vormt inhoudelijk een belangrijke bouwsteen voor onze nieuwe omgevingsvisie Drenthe, en daarmee ook dit ruimtelijk voorstel.

Het ontwikkelingsperspectief beschrijft de fysieke ruimtelijke hoofdogaven rondom wonen (36.000 woningen tot 2040), werken en daarmee samenhangende opgaven mobiliteit, energie en groen in de regio. Hierbij is uitgegaan van bestaande beleidskaders, aangevuld met uitgangspunten vanuit het programma NOVEX (nabijheid, water en bodem sturend, woondeals, etc). Het is geschreven vanuit de kracht van de regio zelf. Sleutelbegrippen zijn: Compleet, Coöperatief en complementair. Dit heeft geresulteerd in een zevental hoofdprincipes voor verstedelijking en een viertal deelprincipes:

- Bestaand verstedelijkt gebied versterken
- Agglomeratiekracht vergroten
- Polycentrische ontwikkelingen stimuleren
- Mobiliteit in balans
- Proportioneel en passend
- Hefboom voor herstructurering
- Samenwerken aan een duurzame regio
 - Aansluiten op het diverse en historische landschap van de RGA
 - Klimaatbestendig transformeren en bouwen
 - Beschermen, benutten en ontwikkelen van natuur
 - Breng het groen naar de mensen en de mensen naar het groen.

De vijf thema's Wonen, Werken, Mobiliteit, Groen en Energie in de RGA kunnen niet los van elkaar gezien worden. Dit Ontwikkelperspectief RGA biedt zicht op een toekomstbestendige, gezonde, veilige en mooie Regio Groningen-Assen. Centraal in het NOVEX-gebied staat daarom de integrale aanpak. De verschillende opgaven komen samen op lokaal niveau, in de gemeenten. Dat biedt kansen: investeringskracht en meervoudig ruimtegebruik. Het schuurt soms ook: conflicterende ruimtevrage, uiteenlopende tijdspaden of politieke belangen. Sommige thema's zijn nog in ontwikkeling. Daarom wordt periodiek bekeken of zich nieuwe kansen en knelpunten voordoen en of er een koerswijziging nodig is. Denk daarbij aan de uitwerking van de pMIEK's 2.0 (2025) en de nadere uitwerking van de PPLG's in deelgebieden.

In het Ontwikkelperspectief staat de 'nabijheid' van wonen en werken centraal. Het draait om meer dan het toevoegen van het programma wonen. Goed wonen gaat over veel meer dan een nieuwe woning, verstedelijking of dorpsontwikkeling. Het gaat ook over een goede ruimtelijke kwaliteit. Dat vraagt om een integrale aanpak. Het stedelijke gebied is banenmotor bij uitstek. Verdere verstedelijking en dorpsontwikkeling versterken de economie en agglomeratiekracht. Strategische sturing op het creëren van ruimte op bestaande bedrijventerreinen of op de uitbreiding daarvan c.q. realisatie van nieuwe bedrijventerreinen, is noodzakelijk om ruimte optimaal te benutten. Hierbij realiseren we zoveel mogelijk binnenstedelijk en binnendorps.

Zo ontstaat er ruimte en voedingsbodem voor de economie van morgen. Dit biedt kansen om toonaangevende noordelijke clusters en thema's verder te ontwikkelen. Er zijn investeringen nodig om de groei van nieuwe banen, naar verwachting ca. 28.000, in de Regio te kunnen faciliteren. Investeringen in toekomstbestendige bestaande, nieuwe en gemengde werklocaties.

De gecombineerde opgave voor wonen en werken brengt ook een mobiliteitsopgave met zich mee. Voor de verdere ontwikkeling van de Regio Groningen-Assen is een goed functionerend Daily Urban System een randvoorwaarde. Dat betekent een aanpak van het mobiliteitssysteem op lokaal, regionaal en (inter-)nationaal niveau. Hiervoor is het nodig dat woon- en werklocaties bij elkaar in de buurt liggen en ze goed met fiets, OV en deelmobiliteit bereikbaar zijn. Zo kunnen inwoners zich duurzaam en gezond verplaatsen en beperken we de belasting op het mobiliteitssysteem. Het is belangrijk bestaande busverbindingen op het platteland op z'n minst in stand te houden en waar mogelijk te verbeteren.

De ontwikkelingen rond verstedelijking en dorpsontwikkeling gaan samen met groenopgaven. Klimaatadaptatie is sowieso een opgave waar we voor staan, ook zonder de groeiopgave Wonen en Werken. Hierbij sluiten we aan bij de landelijke maatlat (maat 23) en handreiking. Voor de woningbouwopgave is het water- en bodemsysteem dan wel weer sturend voor de locatie- en inrichtingskeuze. Het is belangrijk de extra watervraag die de verstedelijkingsopgave met zich meebrengt zoveel mogelijk te beperken. Er spelen grote opgaven op het gebied van landbouw en natuur in het landelijke gebied, dat de steden en dorpen omringt. De provincies werken hier hard aan, onder meer met medeoverheden. De regio zet in op vergroenen en verduurzamen op de schaal van de woning, de buurt en de Regio. Op regionaal niveau ligt er de opgave de verschillende landschappen beter te verbinden, natuurwaarden te versterken en de wisselwerking tussen landelijk en stedelijk gebied te verbeteren.

De verstedelijking heeft ook impact op de milieukwaliteit in de regio Groningen-Assen. Met de inzet op nabijheid en dus minder vervoersbewegingen wordt geprobeerd de bestaande milieukwaliteit te verbeteren. Of in ieder geval niet te laten verslechteren, mede door het inzetten van de energietransitie, ook in de gebouwde omgeving en het uit de kom plaatsen van bedrijven met een hoge milieucontour. De afweging tussen beschermen versus benutten van de fysieke leefomgeving vormt daarbij een grote uitdaging. We maken die keuzes zoveel mogelijk op basis van een afweging vooraf, in plaats van achteraf in- en aanpassen met gevolgen voor de omgeving.

Verstedelijking, dorpsontwikkeling en de mobiliteitstransitie zijn tenslotte onlosmakelijk verbonden met het energiesysteem op lokaal en regionaal niveau. Landelijke energievraagstukken vragen ook in onze regio om ruimte. Er ligt een uitdaging van formaat om parallel aan de verstedelijkingskoers een passend nieuw en duurzaam systeem van energievoorziening (productie, opslag, transport, gebruik) te ontwikkelen. Dit pakken wij samen met onze partners binnen het pMIEK op.

Ontwikkelperspectief regio Zwolle

Regio Zwolle (oa gemeenten Meppel, Westerveld, De Wolden en Hoogeveen) is een regio in ontwikkeling. Het kent al jaren een gestage economische groei en is meer en meer in trek als overloop van de Randstad. De regio staat daardoor voor een forse groeiopgave om wonen en werken in de toekomst te kunnen accommoderen. In de periode tot 2040 moeten er in deze regio minimaal 50.000 woningen worden gerealiseerd. Het klimaat-adaptief accommoderen van deze stedelijke en economische groei van de regio, mét behoud en ontwikkeling van de kwaliteit van de leefomgeving en bereikbaarheid, is een belangrijke integrale opgave voor de regio en vraagt om keuzes in een lange termijn strategie. Het motto voor verstedelijking is het werken aan "Warme Harten in een Klimaatadaptieve Delta". Deze strategie betekent bewust kiezen voor

het zo veel mogelijk verstedelijkingsdruk oplossen binnen bestaand bebouwd gebied om bestaande steden en dorpen te versterken in de kern, in het hart. De verstedelijkingsprincipes zijn:

- Zuinig omgaan met de ruimte
- Opgaven bij de bron aanpakken
- Nieuw helpt bestaand met transitieopgaven
- Een passend woningaanbod voor iedereen
- Voorrang geven aan voetganger, fiets en OV
- Iedere ontwikkeling speelt een rol in het vergroten van het regionaal-economisch elan
- We bouwen gebied specifiek

De Warmehartenstrategie is van toepassing op alle bebouwde gebieden/kernen in de regio. De gehele woningbouwopgave landt voor een groot deel in een paar specifieke gebieden. Voor deze gebieden zijn vijf integrale ontwikkelprogramma's gedefinieerd, waar we gezamenlijk veel maatschappelijke meerwaarde willen bereiken: stedelijk Zwolle, karakteristieke stationsomgevingen, Gezonde buurten/Vitale kernen en krachtige binnensteden. Om deze impact te verzilveren is het belangrijk hier afspraken over te maken tussen de gezamenlijke overheden. Deze vormen belangrijke concrete ruimtelijke ontwikkelingen richting 2040. Tegelijkertijd zijn ze niet nieuw: er zijn voor deze gebieden ook al plannen in wording en uitvoering. Deze programmalijnen worden aangevuld met een ruimtelijk economisch Toekomstbeeld 2040 dat voor verschillende vervoltrajecten kan worden gebruikt. Het heeft als doel om goed na te denken over grootschaligheid en het bieden van de juiste innovatieve omgevingen in alle deelgebieden van de regio Zwolle. En uiteraard in goede afstemming met elkaar. Een Klimaatadaptieve Delta vraagt ook om veranderingen op systeemniveau, waarbij het water- en mobiliteitssysteem niet verder onderdruk moet worden gezet. Dat vraagt om aanpak bij de bron. Voor water betekent dat zo veel mogelijk werken met natuurlijke oplossingen. Voor mobiliteit betekent het door gedragsverandering de mobiliteitsbehoefte zo duurzaam mogelijk te faciliteren. Voor binnenstedelijke ontwikkelingen betekent dit ook extra aandacht voor water vasthouden en het tegengaan van opwarming. In regionaal verband willen we hier verder vorm aan geven middels de regionale sponsstrategie en de regionale mobiliteitsstrategie.

De succesvolle realisatie van de strategie is afhankelijk van samenwerking tussen alle betrokken overheden in Regio Zwolle. Met het ontwikkelperspectief is een belangrijk fundament onder deze samenwerking gelegd.

Zuidoost Drenthe

Kijken we naar een aantal kaarten die in het kader van NOVEX-analyse zijn gemaakt dan zien we in Zuidoost Drenthe een stapeling van uitdagingen of aandachtsgebieden. Opleidingsniveau, werkloosheid, energieverbruik, afstand tot onderwijs & type en leeftijd woning wijken bijvoorbeeld negatief af ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Zuidoost-Drenthe is echter ook bij uitstek een regio die oplossingen en perspectief biedt bij het structureel (transformatief) oplossen van een aantal landelijke problemen. Denk hierbij aan de klimaatcrisis, de wooncrisis, knelpunten in bereikbaarheid, tekort aan ruimte, etc. Zuidoost Drenthe biedt de mogelijkheid om meer mensen op een prettige, groene en gezonde manier te huisvesten. Door de hoge ligging van de regio kunnen deze mensen in de toekomst hier ook veilig blijven wonen. De kansen die het logistieke knooppunt geeft, kan de (file-) druk in andere delen van het land verminderen. Daarbij wordt er in het unieke industriecluster hard gewerkt aan een duurzame maakindustrie, met een koploperspositie in de groene chemie en circulaire- en biobased economie. Door de kansen in de regio te pakken en de kracht van de regio te benutten kunnen we een belangrijke bijdrage leveren aan de opgaven in Nederland, maar verhogen we ook de brede welvaart in de regio zelf. Daarom wordt onder

andere al hard gewerkt aan het verbeteren van de (grensoverschrijdende) bereikbaarheid. Een toekomstige Nedersaksenlijn kan bovendien fungeren als ruggengraat of aanjager van nieuwe ruimtelijk-economische impulsen de regionale voorzieningen (bijvoorbeeld Campus Emmen). Ook de interne bereikbaarheid van en tussen de kernen in Zuidoost Drenthe is hierbij van groot belang. En dan niet alleen per auto, maar ook het OV en de fiets vergeten we hierbij niet uit het oog. Om ook juist in dit deel van onze provincie de mobiliteitstransitie te faciliteren.

Kansenagenda Zuidoost Drenthe

De regio wil haar kracht graag inzetten om Nederland vanuit deze regio te versterken. Vanuit deze eigen kracht heeft de regio een zogenaamde kansenagenda opgesteld waarbij wordt ingezet op: **Groene innovatie; Groene netwerken; Groene wonen en leven en Groen toerisme in Geopark De Hondsrug**. Om de aanwezige kansen en krachten in Zuidoost-Drenthe verder te versterken is het noodzakelijk dat het rijk:

- Opname in het Stedelijk Netwerk Nederland
- Investeren in infrastructuur en openbaar vervoer (zoals de Nedersaksenlijn, N34, E233)
- Versnelling van de energietransitie (opslag, verzoeken en reguleren)
- Meer langjarige financiële middelen om de brede welvaart in de regio te verbeteren

Woondeals

In Drenthe zijn begin 2023 drie woondeals afgesloten, grofweg overeenkomst de drie bovengenoemde regio's, waarbij de gemeente Midden Drenthe onder de regio Zuidwest is meegenomen en de gemeente Aa en Hunze onder de regio Zuidoost. In het kader van deze Woondeals hebben rijk, provincie en gemeenten afgesproken minimaal 13.000 woningen t/m 2030 te gaan realiseren. Hiertoe zijn echter extra publieke middelen nodig voor met name ambtelijke uitvoeringscapaciteit. De provincie heeft structureel geld vrijgemaakt voor de uitvoering van de ca. 100 woonplannen. De Provincie financiert ca. 40% van de voorziene onrendabele toppen aangevuld met extra menskracht, echter daarmee is de totale onrendabele top niet volledig gedekt. Er zijn voldoende locaties en met name binnenstedelijke ontwikkeling en verdichting nabij stationslocaties zorgen voor kansen om werk en voorzieningen te combineren. In het Drentse woondeal voorstel is ook een hoger aantal woningen genoemd (18.800) die gerealiseerd kunnen worden, mits het rijk aan een aantal Randvoorwaarden kan voldoen. Momenteel worden de woondeals geactualiseerd en gekeken of een hoger aantal te realiseren woningen haalbaar is in Drenthe.

Huidige en toekomstige ontwikkelingen geven aanleiding om eens te meer de vanuit een integrale benadering doelen af te wegen. Het huidige coalitieakkoord Drenthe biedt ruimte voor een sociaal-economische analyse van de opgaven en afweging tussen locaties en invulling. Op dit moment is er zeer beperkte capaciteit bij gemeenten om hierin samen te werken dan wel uitvoering aan te geven. Voor ongeveer 60% van de woonplannen zijn nog gemeentelijke locatiekeuzes noodzakelijk. De provinciale omgevingsvisie en -verordening biedt hiertoe alle ruimte.

Benodigde investeringen voor de ontsluiting van woningbouwlocaties zijn dichterbij gekomen door middel van de versnellingsgelden woningbouw (uit het MIRT), maar niet volledig. Met name centrumontwikkeling, de ontwikkeling van stationslocaties, herstructureringsopgaven van wijken en dopen vragen de komende jaren om meer en structurele bijdragen (o.a. de schaa sprong van Meppel).

In Drenthe zetten wij in op een bouwprogrammering met ten minste twee derde betaalbare huur én koopwoningen vanaf 2025 op regionale en lokale schaal. Zowel de gemeenten als de woningcorporaties zijn als uitvoerende partijen van de woningbouwopgave aan zet voor deze programmering. Gemeenten zorgen voor voldoende steun, aangepaste grondprijzen waar nodig volgens de gemeentelijke woonvisie voor sociale huur en locaties, om de afgesproken aantallen sociale huurwoningen daadwerkelijk te realiseren. Indien dit een publiek onrendabele top met zich meebrengt kan de provincie bijdragen aan de dekking hiervan. Hierbij dient de opmerking gemaakt te worden dat het begrip 'betaalbaar' regionaal verschilt. In Drenthe ligt de gemiddelde woningprijs lager dan het landelijk gemiddelde. Ook is het belangrijk dat woningcorporaties voldoende middelen krijgen om te investeren in nieuwbouw en herstructurering. Bijvoorbeeld door afschaffen van de VPB (vennootschapsbelasting) en ATAD, en verhogen huurliberalisatiegrens.

Herstructureringsopgave.

In Drenthe is, net als in Groningen en Friesland, sprake van een complexe situatie door een combinatie van demografische ontwikkelingen (vergrijzing, ontgroening, bevolkingsdaling en huishoudensverdunding), niet aansluiten van vraag en aanbod op de woningmarkt, sociaaleconomische kenmerken (relatief lager inkomens- en opleidingsniveau, gespikkeld bezit, lagere opbrengsten uit verkoop, lagere inkomsten gemeente), en een beperkte programmadruck met consequenties voor de haalbaarheid van vernieuwing en transformatie. Uit onderzoek door KAW (werkplaats wijkvernieuwing en transformatieopgave landsdeel noord (WETLANO) in kader van omgevingsagenda noord) blijkt ook dat er een achterstand is ten opzichte van het westen van het land. Bovendien is er sprake van een hoog eigen woning bezit onder bevolkingsgroepen die dit net (of net niet) kunnen betalen. Tegelijk is wijkvernieuwing nodig in vele kleine buurten en wijken. Veel woningen zijn gebouwd in de jaren '60 en '70 in het kader van de rijkswoonbouwopgave destijds. Deze voldoen niet meer aan de huidige eisen voor verduurzaming en zijn in feite afgeschreven. Daarnaast speelt huishoudensverdunding een rol in de veranderende vraag op de woningmarkt. Deze ogenschijnlijk afzonderlijke, kleine opgaven zorgen gezamenlijk voor een grote opgave. Deze problematiek is provincie breed maar manifesteert zich het meeste in de steden en aan de oost en zuidoost kant van Drenthe. Ook resteert er een opgave om de Drentse regionale steden (middelgrote centra in Nederlands perspectief) toekomstbestendig te maken. Ondanks onze intensieve inzet op centrumontwikkeling blijft het compacter maken, en het versterken van beleving en eigenheid van winkelgebieden nog altijd urgent. We zien dat de binnensteden van functie veranderen. Deze moeten ingericht worden als gebieden voor winkelen, recreëren, wonen en werken. Dit vraagt om een hoogwaardig verblijfsklimaat met meer groen en aantrekkelijke straten en pleinen. Ook moet de infrastructuur aangepast worden als multifunctionele gebieden. We continueren daarom onze inzet op de Drentse regionale steden. Het versterken van de regionale functie van deze steden heeft een uitstralend effect op de leefbaarheid in de hele provincie Drenthe. Een parallel kan worden getrokken voor de bedrijventerreinen (zie ook perspectief 2). Ook hier ontbreekt vaak aan programmadruck voor een succesvolle transformatie. Drenthe staat vanwege de economische en ruimtelijke kwaliteit steeds meer in de belangstelling van bedrijven. We zien de additionele vraag toenemen, maar de dynamiek op de bedrijfsruimtemarkt is nog te laag waardoor het markttechnisch nog niet aantrekkelijk is voor private initiatieven om de bedrijventerreinen opnieuw, anders en intensiever te benutten. Hergebruik van bedrijventerreinen vraagt voor Drenthe daarom extra aandacht.

Recreatie en toerisme

De groei van regio's vraagt ook om het realiseren van nieuwe recreatiemogelijkheden. De druk op bestaande gebieden wordt groter en (nieuwe) inwoners willen een rondje kunnen fietsen en lopen. Hiervoor is het verbeteren van de kwaliteit en toegankelijkheid van bestaand groen, nieuwe dorpsommetjes, groene

uitloopgebieden, parken en groene verbindingen nodig. Vooral de groene verbindingen tussen de nieuwe woongebieden en het buitengebied vragen om aandacht en bieden kans om samenhang te creëren met een groenblauwe dooradering en biodiversiteitsherstel. Uiteraard altijd met respect voor actuele en toekomstige natuur- en landschapswaarden en diverse functies in het landelijk gebied. Verbetering van recreatieve fietspaden en het aanleggen van ontbrekende schakels in het fietsnetwerk is van belang. We gaan samen onderzoeken wat er nodig is om deze opgave te realiseren.

Verblijfsrecreatie.

Het programma Vitale Vakantieparken loopt t/m 2024. De intentie is om dit een passend vervolg te geven, op basis van een tijdige evaluatie. In de afgelopen jaren is het programma op stoom gekomen. Er zijn subsidies verstrekt voor excellente bedrijven en Drentse uitblinkers. Daarnaast is gestart met transformatie. Deze transformatie van vakantieparken is een proces dat veel tijd vraagt en daarom is blijvende aandacht nodig. Aanpak van sociale problematiek, criminaliteit en ondermijning op vakantieparken vraagt langdurige, intensieve inzet. Intensivering van de aanpak van de verschillende problematieken op vakantieparken is van belang.

Bereikbaarheid & leefbaarheid platteland

In toenemende mate zien we dat wonen, werken en leven op het Drentse platteland in delen van onze provincie steeds lastiger wordt indien je niet beschikt over de auto. Afstanden zijn relatief lang, de auto-afhankelijkheid groot en de betaalbaarheid van het OV staat in toenemende mate onder druk. Bij een extra kostenbesparingsronde kan het voorkomen dat een buslijn verdwijnt. Een lijn die op basis van de vervoeraantallen geschrapt wordt, kan voor de bereikbaarheid van het gebied een forse impact hebben. Dit wordt nog eens extra onderbouwd door het PBL-rapport 'Toegang voor iedereen? Een analyse van de (on)bereikbaarheid van voorzieningen en banen in Nederland':

“Mensen die zich (moeten) verlaten op het openbaar vervoer hebben aanzienlijk minder bereikbaarheid, vooral als ze wonen in landelijk gebied, in de stadsranden of in suburbane kernen. Bovendien neemt de OV-bereikbaarheid af in de daluren in alle typen gebieden, vanwege lagere vervoersfrequenties. De fiets kan weliswaar bijdragen aan de bereikbaarheid, maar in suburbane kernen, dorpen en in landelijk gebied is de fietsbereikbaarheid van (bovenlokale) voorzieningen en banen vaak beperkt. De bereikbaarheidsanalyses suggereren daarmee dat congestie op (snel)wegen in de Randstad niet de kern van het bereikbaarheidsprobleem is, maar eerder de beperkte bereikbaarheid per openbaar vervoer en fiets in de stadsranden, de suburbane kernen, en in landelijk gebied.”

De analyses van het PBL geven aanleiding om het denken over bereikbaarheid te verbreden. Er moet nagedacht worden over nut en noodzaak van normen voor een minimum bereikbaarheidsniveau en dient er bij de besluitvorming over investeringen en beleid integraal gedacht te worden vanuit het vervoers- en ruimtelijke domein in samenhang met publieke voorzieningen. Een dekkend netwerk met doorfietsroutes, Publieke mobiliteit, deelmobiliteit en dorps hubs zijn concepten die hierbij tevens nadrukkelijk in beeld komen. In Drenthe zijn we hier al mee gestart door een aantal OV-hubs functioneel te verbreden. Bijvoorbeeld centrum Roden waarbij publieke voorzieningen gekoppeld zijn aan een OV-hub. Met het rijk willen we graag dergelijke concepten breder uitrollen in onze provincie.

Tenslotte is het verbeteren van de bestaande spoorlijn (frequentieverhoging en reistijdverkorting) van Zwolle-Groningen essentieel voor Drenthe, zeker voor de korte en middellange termijn. Zowel voor

duurzame mobiliteit als versterking van de economische verbindingen. Assen, Hoogeveen en Meppel zetten in op verdere verstedelijking, conform de afspraken in de woondeals. Langs de lijn Zwolle-Emmen is dit, zeker met een Nedersaksenlijn en de verbinding naar Duitsland vanuit Coevorden, ook het geval. Het betekent ook dat komende jaren er moet blijven worden geïnvesteerd in de doorontwikkeling van deze spoorverbindingen.

Agendapunten 2030/2040:

- Bijdragen aan een gezamenlijke voortvarende uitvoering van de NOVEX-ontwikkelperspectieven en hierbij ook structurele middelen voor in te zetten, bij voorkeur in de vorm van een gebiedsgericht fonds.
- Drenthe heeft potentie en ambitie om een stevigere bijdrage te leveren aan de aanpak van de woningnood dan tot op heden in de woondeals is afgesproken. Daartoe liggen primair kansen in steden maar op bescheidener schaal ook in dorpen en het buitengebied. (lokale vraag, behoud voorzieningen, versterken brede welvaart;
- Om voldoende nieuwe woningen te kunnen bouwen is het noodzakelijk om ook de herstructureringsopgave (met name gericht op de na-oorlogse woonwijken en bedrijventerreinen) adequaat op te pakken (zie ook Wetlano rapportage dat i.k.v. de omgevingsagenda Noord is opgesteld). Hiervoor zijn aanvullende rijksmiddelen en voldoende regelruimte noodzakelijk.
- Voldoende middelen voor woningcorporaties om te investeren in nieuwbouw en herstructurering. Bijvoorbeeld door afschaffen van de VPB (vennootschapsbelasting) en ATAD, en verhogen huurliberalisatiegrens.
- Er is schaarste aan voldoende geschikte mensen om wijkvernieuwing en transformatie te plannen en uit te voeren. Zo is er behoefte aan structurele kennisopbouw en –uitwisseling binnen het Noorden, zodat bestaande kennis zo effectief en efficiënt mogelijk gebruikt wordt. Daarmee wordt het gebrek aan menskracht niet opgelost, maar kunnen de effecten wel vermindert worden.
- Aanvullende middelen zijn noodzakelijk voor een complete dekking van de publiek onrendabele top. Dit geldt zowel voor het stedelijk gebied als ook het landelijke gebied.
- De schaa sprong van Meppel vraagt de komende jaren om meer en structurele bijdrage (Inbreiding wonen en herstructurering oude bedrijventerreinen dragen bij aan zuinig omgaan met schaarse gronden, maar zijn complex en kostbaar). Dit maakt onderdeel uit van de uitvoering NOVEX-regio Zwolle.
- Regionalisering van het begrip 'betaalbaar' mbt de woondeals. Regionaal maatwerk is nodig.
- Er behoefte is aan structurele financiële lange termijn ondersteuning door het rijk á la de aanpak ISV. Denk daarnaast aan het continueren van de Impulsaanpak Winkelgebieden. Transformatie van structureel leegstaande winkelpanden is een aanpak van lange adem.
- Lange termijn clustering van wonen/werken/logistiek/energie in ZO Drenthe i.c.m. aanpak opgaven sociaal-economie, water, bodemdaling. Daarvoor is oa. nodig economische structuurversterking en verbeteren bereikbaarheid, zowel logistiek (A37 corridor en NZ verbinding als personenvervoer (NSL). Wij willen graag samen met het rijk een ruimte-economische strategie opstellen (toekomstperspectief) voor de regio Zuidoost Drenthe.
- Om de aanwezige kansen en krachten in Zuidoost-Drenthe verder te versterken is het noodzakelijk dat het rijk Emmen opneemt in het Stedelijk Netwerk Nederland (Emmen-Hardenberg-Almelo).

- Opname van de Nedersaksenlijn in de Nota Ruimte als toekomstige spoorverbinding.
- Oplossen bottleneck Zwolle-Meppel
- Verbeteren bestaand spoor Noord Nederland, inclusief Zwolle-Emmen & Zwolle-Groningen
- Rijksinzet Emmen – Coevorden – Nordhorn - Rheine; met inzet op reactivering deeltraject Coevorden-Bad Bentheim ontstaan nieuwe mogelijkheden. Samen met de Nedersaksenlijn kan de centrumpositie van Emmen hiermee versterkt worden ingevuld.
- Versterkte inzet op doorfietsroutes, publieke mobiliteit, hubs en deelmobiliteit in dorpen en het buitengebied teneinde (publieke) voorzieningen in bijvoorbeeld de grotere kernen, bereikbaar te houden en deze locaties ook functioneel te verbreden.
- In relatie tot de verstedelijkingsopgave voor de Drentse steden in de regio Zwolle, zijn investeringen in duurzame mobiliteit en dus in de mobiliteitsknooppunten essentieel. Dit geldt in het bijzonder voor de toekomstgerichte ontwikkeling van de stations van Meppel en Hoogeveen.
- Creëren van voldoende stikstofruimte op de korte termijn voor uitvoering van maatschappelijke urgente opgaven zoals bijvoorbeeld de verstedelijkingsopgave.
- Voldoende middelen en uitvoeringscapaciteit voor aanpak netcongestie. Zodat minimaal het tempo wordt aangehouden dat hoort bij afspraken die zijn gemaakt over o.a. de woondeals en NOVEX ontwikkelperspectieven.
- De landelijke Actie agenda Vitale Vakantieparken vraagt om een landelijk vervolg.

Denkrichtingen 2050

In de contourennotitie Nota Ruimte wordt voor de lange termijn (na 2050) gesproken over een verdere verstedelijking in de hoger gelegen delen van Nederland als gevolg van de stijgende zeespiegel. Dit lijkt ons wat laat, aangezien veel investeringen worden gedaan voor minimaal honderd jaar. We moeten nu al gaan nadenken wat dit kan gaan betekenen voor ruimtelijke keuzes in Nederland en specifiek wat dit gaat betekenen in Drenthe. In algemene zin verwachten wij dat de extra ruimte voor woningbouw (na 2030/2040) grotendeels binnenstedelijk kan worden gevonden. De in beide NOVEX ontwikkelperspectieven die zijn opgesteld voor de regio's Groningen Assen en Zwolle vormen hiervoor een prima uitgangspunt. In Zuidoost Drenthe biedt op lange termijn de mogelijke realisatie van de Nedersaksenlijn nieuwe kansen voor extra woningbouw (+10.000). In veel kleinere kernen kan woningbouw zowel driver als verdienmodel zijn voor behoud en kwaliteitsverbetering van andere maatschappelijke functies, zoals het behoud van alle generaties in dorpen (leefbaarheid) en behoud van een verzorgingsgebied (retail).

Nieuwe impulsen op het vlak van bereikbaarheid zijn noodzakelijk in Drenthe; ook waar het niet voor iedereen gegeven is om zelf een (elektrische) auto te kopen. Drenthe is en blijft relatief dunbevolkt; dit betekent dat met slimme constructies de bereikbaarheid van Drenthe en dan met name ook op het platteland behouden dan wel verbeterd moet worden. Ook het belang van de bestaande verbindingen en hoofdassen (A28, N34, A37 en spoorlijnen) om deze zo optimaal mogelijk te houden of te maken is randvoorwaardelijk voor een verdere ontwikkeling van Drenthe. Een gat in het OV-netwerk spoor zit er tussen Emmen en Stadskanaal. Dichten van dit hiaat maakt dat het voor jongeren beter wordt een opleiding te volgen in Groningen, Emmen, Zwolle of Twente; en tegelijkertijd dat bedrijven beter kunnen samenwerken met kennisinstellingen. En dat meer of andere banen beter bereikbaar worden en het gebied aantrekkelijker wordt voor nieuwvestigers. De Nedersaksenlijn kan op termijn steden met voorzieningen zoals winkels, ziekenhuis, bioscoop en werk beter met elkaar verbinden. Deze backbone kan in de toekomst fungeren als aanjager van ruimtelijk economische ontwikkeling in de hele grensregio (Oost-Groningen- Zuidoost

Drenthe-Twente). Hiermee wordt niet alleen het stedelijk netwerk in dit deel van Nederland versterkt maar zal ook de brede welvaart worden vergroot.

Ondanks de grote autoafhankelijkheid in Drenthe willen wij ons blijven inzetten op het verbeteren en verduurzamen van de totale mobiliteitsketen (fiets, bus en auto). Hierbij zijn primair onze stationslocaties van belang en secundair onze OV-hubs. Specifiek ligt op dit punt een bereikbaarheidsopgave rondom de stations Meppel en Emmen, helemaal als de ambities in het Deltaplan voor het noorden worden waargemaakt. Hierbij liggen koppelkansen met toekomstige woningbouwontwikkeling en zodat er maximaal geprofiteerd kan worden van bijvoorbeeld een Nedersaksenlijn.

Schaalsprongregio

In de contourennotitie Nota Ruimte wordt aangegeven dat het noodzakelijk is om de verwachte groeiopgave aan te kunnen, een groter deel van Nederland zal moeten worden benut. In dit kader wordt gesproken van enkele nieuwe regio's met kansen voor een schaa sprong, waaronder de regio Groningen-Assen met uitloop naar Emmen, waar de reeds aanwezige economische ontwikkeling gecombineerd kan worden met extra woningbouw, en daarbij behorend voorzieningen, versterken van het mobiliteitsnetwerk en groen in en om de stad. Wij willen daarom samen met het rijk verkennen op welke wijze hier invulling aan kan worden gegeven. Hierbij bieden bijvoorbeeld de Asser ambitie agenda, de kansenagenda voor Zuidoost Drenthe en het MIRT-onderzoek Nedersaksenlijn mooie aanknopingspunten. Daarnaast geeft het rijk in de contourennotitie Nota Ruimte aan dat het meer het voortouw moet nemen door de randvoorwaarden voor economie en werkgelegenheid op orde te brengen en met vestigingsbeleid ten aanzien van grotere maatschappelijke voorzieningen, zoals ziekenhuizen, dependances van hogescholen en universiteiten en rijksdiensten te komen. Ook wij zien deze potenties, temeer deze regio ruim boven NAP is gelegen en aanvullende investeringen daarmee ook toekomst robuust zijn. Bovendien zijn extra (rijks)banen essentieel om de potenties die in noord Nederland liggen ten aanzien van woningbouw voldoende te kunnen benutten. We gaan er dan ook van uit dat het rijk dit mee neemt in haar aangekondigde ruimtelijk-economische strategie voor Nederland zoals aangekondigd in de contourennotitie Nota Ruimte.

Asser ambitieagenda

De Asser Ambitie Agenda zet in op een aantal (economische) ontwikkelingen, extra woningbouw (+ 10.000 woningen) en het realiseren van extra bedrijvigheid (+ 5.000 arbeidsplaatsen) en is opgesteld samen met ondernemers, onderwijsinstellingen, culturele instellingen, VNO-NCW, sportverenigingen, TT Circuit, woningcorporaties, NAM en zorginstellingen. Zo wil Assen hét veiligheidscluster worden voor regio en rijk, waarbij wordt ingezet op onderwijs, gekoppeld aan arbeidsmarkt en rijksdiensten gericht op veiligheid en innovatie. Daarnaast zet Assen in op de verdere versterking van de zorgsector en biotechnologie

Duurzame mobiliteit

Qua mobiliteit wordt Drenthe gekenmerkt door een hoog eigen autobezit. Afstanden zijn gemiddeld groter dan in de rest van het land en het openbaar vervoersnetwerk is grofmaziger. De Drent is daardoor in hoge mate afhankelijk van de auto. Daar komt bij dat door de bevolkingssamenstelling (relatief veel ouderen) en de sociaal-economische achterstanden in delen van onze provincie het particuliere wagenpark ook relatief oud is. Ook zorgt een overvol elektriciteitsnetwerk voor problemen bij het aansluiten van voldoende laadinfrastructuur. De stap naar een meer duurzame mobiliteit staat daarmee onder druk. Hierbij helpt het als het openbaar vervoer niet verder verschaald, de congestie op het elektriciteitsnetwerk zo snel mogelijk worden opgelost en de sociaal-economische achterstanden worden weggewerkt. Wij vragen ook aandacht voor waterstofmobiliteit en de hiervoor benodigde infrastructuur. In dit verband wijzen wij u op de zich snel ontwikkelende bedrijvigheid rond waterstof en waterstoftankstations in Assen.

Agendapunten richting 2050:

- Alle modaliteiten in samenhang bezien en inzet op ketenmobiliteit. Hierbij geldt ook: hoe eerder hoe beter.
- Realisatie Nedersaksenlijn, zo snel mogelijk na 2030.
- We willen samen met het rijk verkennen op welke manier invulling kan worden gegeven aan de potenties voor de regio Groningen-Assen met uitloop naar Emmen zoals verwoord in de contourennotitie Nota Ruimte.
- Wij gaan er van uit dat het rijk in de nieuwe ruimtelijk-economische visie voor Nederland nader gaat uitwerken in welke mate het rijk de randvoorwaarden voor economie en werkgelegenheid op orde gaat brengen. In Drenthe zien wij met name kansen voor veiligheid, innovatie, zorg, energie en biotechnologie, Wij denken hier graag met u over mee.
- Wij vragen het rijk in de Nota Ruimte al rekening te houden met de ruimtelijke effecten van een stijgende zeespiegel voor het prognosejaar 2050 en nu al te sturen op duurzame investeringen in de hoge delen van Nederland, waaronder Drenthe.

7. Defensie

Het belang van nationale veiligheid vraagt naast vele andere opgaven, om meer ruimte in Nederland. Het opgestelde Nationaal programma Ruimte voor Defensie (NPRD) geeft hier meer inzicht en duidelijkheid over. Planvorming in het NPRD vindt plaats op drie schaalniveaus, nationaal; regionaal en lokaal. Op nationaal niveau is er een vraag naar een centrale kazerne in Nederland. Op regionaal schaalniveau gaat het om de opgaven in een regio, zoals de revitalisering van de kazernes in Assen en Havelte. Waarbij nadrukkelijk gewerkt wordt aan een gebiedsgerichte invulling in combinatie met andere ruimtelijke opgaven die in een regio spelen en daarmee samen te werken (rijk-regio) aan een integrale gebiedsvisie. Onderdeel hiervan is de aandacht voor meekoppelkansen; b.v. als het gaat om de opgave naar verduurzaming.

In februari 2023 is een gezamenlijk bestuurlijk voornemen Assen-Havelte getekend door de ministeries van defensie, Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de gemeenten Westerveld, Assen, Steenwijkerland en de provincies Overijssel en Drenthe. Een gezamenlijke visie is ontwikkeld op de toekomstige invulling van de kazernes in Assen en Havelte, met oog voor ieders belangen en vanuit een gezamenlijke maatschappelijke verantwoordelijkheid. De huidige kazerneterreinen in Assen en Havelte worden gerevitaliseerd. Dat betekent dan ook dat het huidige ruimtegebruik van deze terreinen in stand zal blijven. Het nieuwe defensiebeleid laat zien dat investeringen in een sterke en geoefende krijgsmacht, in personeel en materieel, nodig zijn. Eén van de onderdelen die ook zeker prioriteit heeft, is om ervoor te zorgen dat Defensie voldoende (fysieke) ruimte heeft om te kunnen oefenen om de grondwettelijke taken goed te kunnen blijven uitvoeren.

Omdat School Noord verhuist van Assen naar Havelte is de bereikbaarheid van Havelte een aandachtspunt. De opgave naar goed en passend vervoer maakt hier dan ook deel van uit. Leerlingen kunnen met de trein naar Steenwijk of Meppel en van daaruit met passend vervoer naar Havelte. Passend vervoer is een vraagstuk dat in gezamenlijkheid uitgewerkt gaat worden. De keuze om School Noord te verplaatsen naar Havelte onderstreept het belang van aanpak op het spoor rond de 'flessenhals' bij Meppel. Naast de revitalisering van de kazernes gaat het ook om het behoud van de oefenterreinen in Drenthe (Assen en Havelte) en daarbij de wens om deze uit te breiden. Eind 2022 is het zalencentrum Van Veen in Witten door defensie aangekocht en is deze strategische aankoop gedaan ivm de gewenste geluidszonering rondom de schietbaan. Mede omdat defensie verwacht meer oefeningen met helikopters te gaan doen. Tenslotte kent Drenthe meerdere bestaande opslaglocaties voor munitie. Veenhuizen is één van de grootste locaties in Drenthe. Ook de bestaande opslaglocaties voor munitie worden gerevitaliseerd, waarbij ook aandacht is om munitiedepots die aanvankelijk gesloten zouden worden, weer in gebruik te gaan nemen (b.v. Ruinen).

Onderdeel van het bestuurlijk voornemen is ook behoud van rijkswerkgelegenheid in Drenthe. Daarom wordt samen met het ministerie van BZK, vanuit haar rol van spreiding rijkswerkgelegenheid, gekeken naar andere rijksdiensten. Het huisvesten van deze diensten, de bereikbaarheid van de regio, maar ook vragen rondom digitale infrastructuur spelen hierin een rol. De ruimtelijke effecten van het nieuwe defensiebeleid

zijn in Drenthe goed te overzien. Na het ondertekenen van het bestuurlijk voornemen Assen-Havelte (2023) is samen met het rijk een gezamenlijke visie ontwikkeld op de toekomstige invulling van de kazernes in Assen en Havelte, met oog voor ieders belangen en vanuit een gezamenlijke maatschappelijke verantwoordelijkheid.

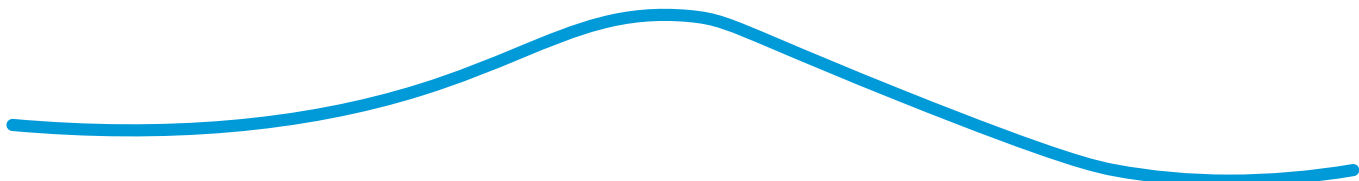
Ruimte voor Defensie

Onlangs is de Nota van Reikwijdte en Detailniveau voor de nieuwe Nota ruimte voor defensie vrijgegeven. In deze notitie geeft Defensie haar gewenste ruimteclaims weer en de bandbreedte van eventuele zoekgebieden voor nieuwe activiteiten. Specifiek voor Drenthe betekent dit onder andere een wens voor het uitbreiden van het bestaande oefenterrein de Haar nabij Assen en een mogelijke vestiging van een nieuw munitiedepot (snel inzetbare capaciteit). Tevens is Drenthe deels gelegen in een zoekgebied voor een nieuw oefenterrein voor het oefenen met explosieven. Voor deze laatste functie zien wij in ieder geval geen ruimte in Drenthe.

Agendapunten 2030:

- Nadere verkenning naar koppelkansen van concrete ruimteclaims van Defensie met de ruimtelijke opgaven in Drenthe.
- Vroegtijdige afstemming en betrokkenheid bij nieuwe ruimtelijke opgaven voor defensie. Hierbij gaan we ervan uit dat ook betreffende gemeenten en omwonenden vroegtijdig worden betrokken bij ruimtelijke processen.

8. Milieu, zorg en gezondheid

Een gezonde leefomgeving is schoon en veilig, beschermt tegen gezondheidsrisico's en stimuleert, dan wel nodigt uit tot beweging en ontmoeting. De centrale opgave is om bij de inrichting van de openbare ruimte en de invulling van de fysieke opgaven (bijvoorbeeld woningbouw) de verbinding te maken en meerwaarde te creëren voor een gezonde en veilige leefomgeving. We onderscheiden twee onderdelen, namelijk:

- Versterkte samenwerking tussen het fysieke en sociaal domein, inwoners verleiden tot een gezonde leefstijl;
- De relatie tussen milieu en gezondheid; het verminderen van overlast door stank, geluid en vervuilde lucht.

Zorgorganisaties hebben samen met het rijk het Integraal Zorg Akkoord (IZA) ondertekend. In dit akkoord hebben betrokken partijen in een regio/provincie een regiobeeld opgesteld. Het Drents regiobeeld kent zes prioritaire thema's waar met name de thema's leefstijl, vitaal ouder worden en kwetsbare inwoners raakvlakken hebben met een gezonde leefomgeving. De zoals hierboven genoemde versterkte samenwerking tussen het fysieke en sociaal domein. Concreet gaat het om het ontwikkelen van een omgeving dichtbij - en met inbreng van - de inwoner die uitnodigt tot sporten, bewegen, spelen en/of cultuurbeleving. Dat wil zeggen ruimte voor fietspaden, wandelpaden, speelplekken, meer groen in de wijk en ontmoeting voor jong en oud. Ook de aanwezigheid van ontmoetingsplekken, zoals dorpshuizen, maken hier deel van uit. Maar ook door het inrichten van bijvoorbeeld rookvrije zones en door rekening te houden met een gezond voedingsaanbod op strategische posities. Deze instrumenten helpen tevens om het gezondheidspotentieel onder kwetsbare groepen te vergroten.

Bestaanszekerheid

Er is een groeiende groep Nederlanders die onvoldoende bestaanszekerheid hebben. Bestaanszekerheid heeft een grote invloed op gezondheid en ligt vaak aan de basis van gezondheidsverschillen. Het omvat veel elementen en wordt benadrukt in de definiëring waarin genoemd worden de zekerheid van inkomen, werk, bezit van basisvaardigheden, en het hebben van een geschikte en betaalbare woning in een veilige en prettige omgeving. Bestaanszekerheid is daarnaast een randvoorwaarde om mee te kunnen doen aan de samenleving. Vanuit ruimtelijk oogpunt zijn, naast het hebben van een goede, betaalbare woning in een veilige leefomgeving, ook voldoende en bereikbare voorzieningen essentieel (zie ook hoofdstuk 3).

In de ketenaanpak 'Medicijnresten uit water' werken we samen met de zorg- en watersector. Doel is de belasting van grond- en oppervlaktewater met medicijnresten terug te dringen. De aanpak bestaat uit een samenhangend pakket aan werkzaamheden binnen de gehele geneesmiddelenketen: van ontwikkeling en toelating, voorschrijven en gebruik tot afvalinzameling en afvalwaterzuivering. Een goede waterkwaliteit is van levensbelang voor mensen, dieren en planten.

En zoals al genoemd; de relatie milieu en gezondheid. Waarbij het onder meer gaat over het verminderen van overlast door stank, geluid en vervuilde lucht. Het Schone Lucht Akkoord (SLA), ondertekening in 2020, richt zich op het verbeteren van de luchtkwaliteit door middel van het nemen van maatregelen op o.a. het gebied van verkeer&vervoer, het voorschrijven van lagere emissienormen voor industriële bedrijven en voorlichting over houtstook. De documenten "goed geregeld" 1+2 zijn met name gericht op de VTH-taken die we zelf uitvoeren of belegd hebben bij de omgevingsdienst RUD.

Agendapunt 2030:

- Om de bestaanszekerheid van inwoners in elke regio te laten tellen, moet het rijk steviger inzetten op maatschappelijke effectiviteit in plaats van economische effectiviteit en oog houden voor regionaal maatwerk (zorg, openbaar vervoer, voorzieningen, onderwijs, etc).

Bijlagen

- **Perspectief 1:** Landbouw en natuur
- **Perspectief 2:** Ordenende netwerken voor (circulaire) economie
- **Perspectief 3:** Leefbare steden en regio's

Perspectief 1 Landbouw en natuur

Ruimtelijk voorstel NOVEX provincie Drenthe

Legenda

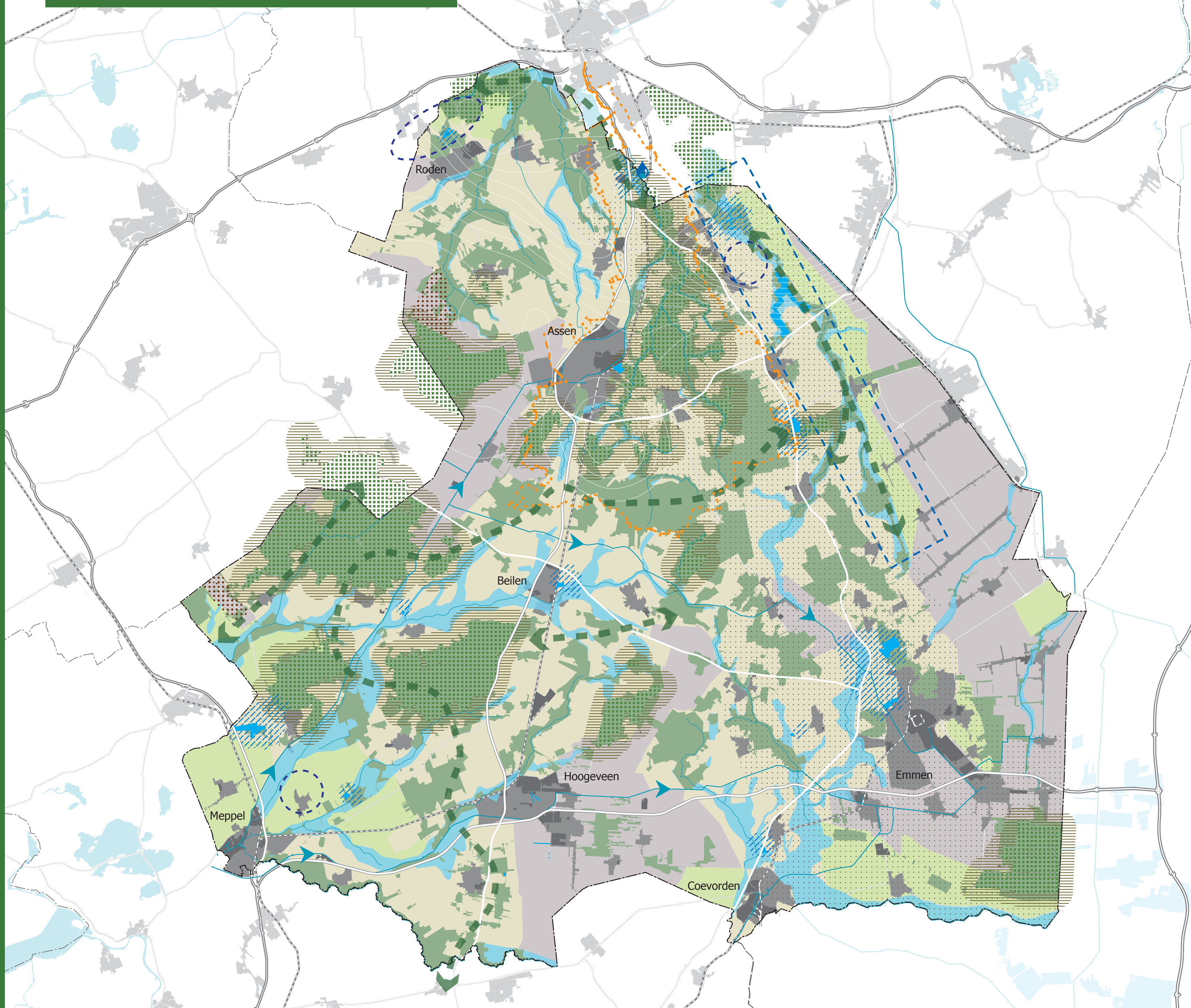
- Provinciegrens
- Kernen
- Bedrijventerreinen
- Hoofdwegen
- Spoorwegen
- Kanalen/beken
- Waterwingebieden
- Grondwaterbeschermingsgebieden
- Bodemdalingsprognose gaswinning (2020 - 2050)
- Natura 2000 gebied
- Unesco Hondsrug
- Unesco Koloniën van weldadigheid
- Aanvoer zoetwater:
- Drinkwaterwinning uit oppervlaktewater

Denkrichtingen 2030/2035

- Stroomgebied Drentsche Aa: verbeteren waterkwaliteit
- NNN natuurnetwerk afronden
- Verbindingen versterken
- Zoekgebied overgangszones
- Aanvullende strategische grondwatervoorraden
- Beekdalen: Focus op KRW-doelen 2027.
- Hondsrug en Drents plateau: Versterken sponswerking
- Laagveen ontginningen: incidentele waterberging, wateraanvoer en landbouwbodems
- Veenkoloniën: behoud organisch stof, wateraanvoer, grondwater voor landbouw, tegengaan winderosie

Denkrichtingen 2050

- Wateroogstgebied Hunzedal
- Beekdalen: robuuste inrichting

Cartografie - Team I.D.A. Provincie Drenthe
D.D: 19-01-2024

Perspectief 3 Leefbare steden en regio's

Ruimtelijk voorstel NOVEX provincie Drenthe

Legenda Basiskaart

- Provinciegrens
- Hoofdwegen
- Spoorwegen
- Vaarwegen/beken
- Hema en Robeco kernen
- Novex agenda regio Groningen Assen
- Novex agenda regio Zwolle
- Opstellen ontwikkelingsstrategie en agenda Zuidoost Drenthe
- Bedrijventerreinen
- UNESCO koloniën van Weldadigheid
- OV Hubs

Onderwijs

- Campus/Innovatiehub
- HBO
- MBO
- Kazernes
- Ziekenhuis
- Aanpak kernwinkelgebieden
- Stations

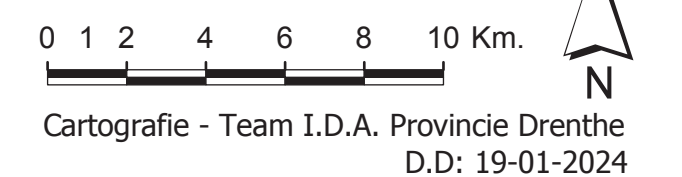
Denkrichtingen 2030/2050

Woningbouwlocatie tot 2030

- Meer dan 300 woningen
- Meer dan 20 woningen
- Versnellen bestaand spoor
- Mogelijk trace Nedersaksenlijn (MIRT-onderzoek)
- Uitbreiding stedelijk netwerk Nederland
- Verdichtingspotentieel in spoorzone 2030/2050
- Woondeal regio's, Minimale opgave woondeal
- Bedrijventerrein met ruimte (>10 ha)
- Zoekgebied nieuwe bedrijventerreinen, m² : (voor grote ruimtevragers)
- Risico op bodemdaling 2020-2050 als gevolg veenoxidatie

Landschapstypen

- Esdorpenlandschap/Esgehuchtenlandschap
- Wegdorpenlandschap van de laagveen - ontginningen
- Wegdorpenlandschap van de veerand - ontginningen
- Veenkoloniën/Ontginningskoloniën (van Weldadigheid)

Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten van
Drenthe
Postbus 122
9400 AC ASSEN

Contactpersoon [REDACTED]
Telefoon 14 0592
Bezoekadres Noordersingel 33
Uw brief van --
Uw kenmerk --
Ons kenmerk 120728-2023
Bijlagen 1
Datum 20 december 2023
Verzenddatum

Onderwerp: Reactie Ruimtelijk Voorstel

Geacht college van Gedeputeerde Staten en leden van Provinciale Staten,

In de het VDG-overleg Wonen en Ruimte van 14 december jl. is met de gedeputeerde afgesproken dat wij met een reactie komen op het Ruimtelijk Voorstel van Drenthe aan het Rijk. In deze brief gaan wij in op verschillende punten en hebben wij een aantal verzoeken.

Wij herkennen ons in veel van de opgaven die u schetst. We staan samen in Drenthe voor een flinke klus om de provincie toekomstbestendig te maken en ruimtelijk verstandige keuzes te maken. Als gemeente Assen leveren wij hier graag een stevige bijdrage aan. Het is immers een opgave van de gezamenlijke overheden, ondernemers, inwoners en maatschappelijke organisaties om Drenthe provinciebreed te versterken en de brede welvaart te verhogen met sterke steden en vitale dorpen. De Regiosteden, dorpen en landelijk gebied hebben elkaar hierbij hard nodig. De steden kunnen niet zonder de dorpen en het landelijk gebied. En de dorpen en het landelijk gebied kunnen niet zonder de Regiosteden met hun werkgelegenheid, detailhandel en voorzieningen zoals onderwijs en zorg. Het accentueren van de verschillen tussen landelijk gebied en de steden is in onze ogen niet nodig.

Wij denken dat we in Drenthe “de wind mee hebben” door het rapport ‘Elke Regio Telt’ dat hopelijk een belangrijke rol gaat spelen in de nieuwe Nota Ruimte. Een aspect dat wellicht in het Ruimtelijk Voorstel nog iets meer aandacht kan krijgen.

De basis voor het Ruimtelijk Voorstel ligt in het startpakket waarin het Rijk aan de provincies de opgaven voorlegt uit de nationale programma’s op het gebied van onze fysieke leefomgeving. Aan Drenthe en de andere provincies wordt gevraagd om samen met gemeenten en waterschappen de opgaven voor de periode tot 2030 - met een doorkijk naar 2050 - ruimtelijk te vertalen, in te passen en te combineren met de provinciale opgaven.

Wij zijn van mening dat de provincie Drenthe dit verzoek van het Rijk te beperkt heeft ingevlogen. Er is voor gekozen om de gemeenten beperkt en alleen ambtelijk te betrekken en vooral uit te gaan van bestaand beleid. Wij denken dat het ambitieniveau hoger mag en moet, aangezien de inhoud van dit voorstel belangrijke input is voor de nieuwe Nota Ruimte die zich gaat richten op 2030, 2050 en 2100. De inzet van Drenthe mag wat ons betreft concreter. Waarbij Drenthe niet alleen vraagt, maar vooral ook aanbiedt; Wat heeft Drenthe Nederland te bieden?

Inhoudelijk richt onze reactie zich op zes hoofdthema’s. Die thema’s lichten wij hieronder nader toe, waarbij we u per onderdeel verzoeken om onze opmerkingen af te wegen en te vertalen in het in het Ruimtelijk Voorstel:

1. Speel meer in op de Contourennotitie Nota Ruimte
2. Toon meer ambitie voor wonen
3. Verdeel de aandacht evenwichtiger

Postadres

Postbus 30018, 9400 RA Assen

Stadhuis

Noordersingel 33, 9401 JW Assen

Telefoon

14 0592

Fax

(0592) 366 595

E-mail

info@assen.nl

Website

www.assen.nl

Bank

NL28BNGH0285000497

t.n.v. Gemeente Assen

Wilt u bij een reactie op deze brief het kenmerk en datum vermelden?

4. Zet in op snelle verbetering van de spoorbereikbaarheid
5. Wees concreter in de oplossing van de stikstofproblematiek
6. Toon meer urgentie bij de energievoorziening en -transitie

1. Speel meer in op de Contourennotitie Nota Ruimte

Wij zien in de Contourennotitie Nota Ruimte een aantal “ballen voor open doel liggen”. Zo ziet het Rijk kansen voor een schaa sprong voor de Regio Groningen-Assen met een uitloop naar Emmen. Wij stellen voor om in het Ruimtelijk Voorstel in te gaan op dit aanbod en uit te spreken dat u deze kans ook herkent en graag afspraken maakt over de concretisering. Onze Asser Ambitie Agenda (bijgevoegd) die inzet op een aantal (economische) ontwikkelingen, extra woningbouw (+ 10.000 woningen) en het realiseren van extra bedrijvigheid (+ 5.000 arbeidsplaatsen) biedt hiervoor mooie aanknopingspunten. De Asser Ambitie Agenda is opgesteld met ondernemers, onderwijsinstellingen, culturele instellingen, VNO-NCW, sportverenigingen, TT Circuit, woningcorporaties, NAM en zorginstellingen.

Verzoek: Neem dit op in hoofdstuk 6 Leefbare steden en regio's, bij denkrichtingen en agendapunten 2030/2040.

In de contourennotitie staat ook dat het Rijk meer wil sturen op economie en werkgelegenheid: “Het Rijk kan het voortouw nemen door de randvoorwaarden op orde te brengen en met vestigingsbeleid ten aanzien van grotere maatschappelijke voorzieningen, zoals ziekenhuizen, dependances van hogescholen en universiteiten en rijksdiensten.” Wat ons betreft moet het Ruimtelijk Voorstel zwaarder inzetten op dit aanbod en hier ook concrete handreikingen doen. Zo wil Assen hét veiligheidscluster worden voor regio en Rijk (Asser Ambitie Agenda). Waarbij wordt ingezet op onderwijs, gekoppeld aan arbeidsmarkt en Rijksdiensten gericht op veiligheid en innovatie. Daarnaast zet Assen in op de verdere versterking van de zorgsector en biotechnologie. Het Rijk zou een rol moeten spelen in het uitbouwen van deze sectoren.

Wij zien ook een mooie kans om in het Ruimtelijk Voorstel een aftrap te doen voor de in de contourennotitie aangekondigde Ruimtelijk-economische strategie op basis van een visie op de economie van Nederland in 2050.

Verzoek: Neem dit op in hoofdstuk 6 Leefbare steden en regio's, bij denkrichtingen en agendapunten 2030/2040.

Een andere aftrap kan worden gedaan voor de aangekondigde verdere verstedelijking in hoger gelegen stedelijke regio's, in combinatie met versterking van bestaande en nieuwe duurzame economische sectoren en goede infrastructuurverbindingen. Het Rijk ziet dit pas gebeuren na 2050. Dit lijkt ons wat laat, aangezien veel investeringen worden gedaan voor minimaal honderd jaar. Steden als Emmen, Hoogeveen en Assen zijn ideale plekken voor een hoge en droge verdere verstedelijking. Dit mag wat ons betreft duidelijk benoemd worden in het voorstel. Een rapport als Plan B: NL2200 van Lola Architecten laat zien naar wat voor werkelijkheid we toe bewegen.

Verzoek: Neem dit op in hoofdstuk 6 Leefbare steden en regio's, bij denkrichtingen 2030/2040 en in hoofdstuk 1 Water en bodem sturend, bij denkrichtingen 2030/2040.

2. Toon meer ambitie voor wonen

Op het vlak van wonen vinden wij de ambitie echt te laag. Er wordt verwezen naar de Woondeal met minimaal 13.000 woningen tot 2030. Voor Assen geldt dat de, in de Regio Groningen-Assen afgesproken, woonambitie al 25% hoger ligt dan deze Woondeal. Aangezien het Rijk vraagt om input voor een periode tot 2050 en verder, pleiten wij ervoor om indicatief hogere aantallen te noemen. Zoals bijvoorbeeld bij de 10.000 extra woningen die worden genoemd in samenhang met de ontwikkeling van de Nedersaksenlijn. Kijken we naar de bovengenoemde punten in de Contourennotitie Nota Ruimte zoals de schaa sprong van de Regio Groningen-Assen en versterking van de hoger gelegen stedelijke regio's, dan zijn in onze ogen hogere ambities nodig. In dit kader wordt in de Asser Ambitie Agenda een aantal van 10.000 extra woningen genoemd.

Verzoek: Neem dit op in hoofdstuk 6 Leefbare steden en regio's, bij denkrichtingen en agendapunten 2030/2040.

3. Verdeel de aandacht evenwichtiger

In het Ruimtelijk Voorstel zien wij weinig specifieke aandacht voor de hoofdstad van Drenthe. Assen wordt alleen genoemd in samenhang met de andere Regiosteden en bij het NOVEX-gebied Regio Groningen-Assen. Wij pleiten voor een wat meer evenwichtige aandacht voor de verschillende gemeenten. We zijn een sterke en groeiende stad, maar Assen heeft bijvoorbeeld een complexe en dure opgave bij de binnenstedelijke woningbouw (die juist weer nodig is om het buitengebied te ontzien). De ontwikkeling van Assen heeft een positieve invloed op het hele verzorgingsgebied van 220.000 Drenten dat de gemeente bedient. De term 'Sterke steden, vitale dorpen' is wat ons betreft nog altijd actueel.
Verzoek: Laat dit tot zijn recht komen in het hele document en vooral in hoofdstuk 6 Leefbare steden en regio's.

4. Zet in op snellere verbetering van de spoorbereikbaarheid

Wij schrokken ervan dat het oplossen van de bottleneck Zwolle-Meppel en het verbeteren van bestaand spoor tussen Zwolle-Groningen worden gezien als agendapunten voor 2050 en verder. In het VDG-overleg is echter gezegd dat dit niet de bedoeling is en dat het doel blijft om deze zaken zo snel mogelijk te realiseren waarbij de bottleneck voor 2030 moet zijn opgelost.

Verzoek: Verplaats in hoofdstuk 6 de denkrichtingen en agendapunten 2050 over bestaand spoor naar de denkrichtingen en agendapunten 2030/2040 en benadruk in de tekst dat tempo noodzakelijk is.

5. Wees concreter in de oplossing van de stikstofproblematiek

Wij lopen tegen de beperkingen ten aanzien van stikstof aan. Dat gebeurt nu al bij infrastructurele werken en we verwachten dat het een belemmering gaat vormen voor onze stedelijke ontwikkeling. We zien bij de agendapunten 2030/2040 wel benoemd dat er op korte termijn voldoende stikstofruimte wordt gecreëerd. Wat ons betreft mag er meer aandacht komen voor dit onderwerp, inclusief concrete oplossingsrichtingen en doelstellingen (ook in de tijd). Anders wordt dit een serieuze bedreiging voor de ontwikkeling van onze provincie.

Verzoek: Wees concreter over de oplossingen in hoofdstuk 4 Perspectief landbouw en natuur en in hoofdstuk 6 Leefbare steden en regio's.

6. Toon meer urgentie bij de energievoorziening en transitie

Wij zien een belangrijke rol voor (hoofd-)warmtenetten in de energietransitie. Dit krijgt aandacht bij de denkrichtingen 2050. Wij denken dat de eerste ontwikkelingen eerder moeten plaatsvinden. Wij zien een rol voor de provincie en Rijk bij het ondersteunen van en de sturing op de ontwikkeling van de (hoofd-)warmtenetten. Dit gaat verder dan alleen onderzoeken. Bij de hoofdwarmtenetten denken wij onder andere aan verbindingen van Attero en Eemshaven naar bijvoorbeeld stedelijke woongebieden. Overigens zal de implementatie van de infrastructuur ten behoeve van warmtenetten ruimtelijk beslag leggen op de bestaande infrastructuur, maar ook zal hier ruimte nodig zijn voor grote warmtepomphuizen, tussen -en onderstations en opslag. Ook dit aspect vraagt meer.

Verzoek: Besteed hier aandacht aan in hoofdstuk 5 Ordenende netwerken voor Energie en (circulaire) Economie met name in paragraaf 5.1

Wij zien waterstof genoemd in relatie tot industrieel gebruik. Het zou naar onze mening het Ruimtelijk Voorstel versterken als er ook aandacht is voor waterstofmobiliteit en de hiervoor benodigde infrastructuur. In dit verband wijzen wij u op de zich snel ontwikkelende bedrijvigheid rond waterstof en waterstoftankstations in Assen.

Verzoek: Besteed hier aandacht aan in hoofdstuk 5 Ordenende netwerken voor Energie en (circulaire) Economie en in hoofdstuk 6 Leefbare steden en regio's.

Wij zijn blij met de aandacht voor de netcongestie; een groot en urgent probleem. Wat ons betreft mag de aandacht hiervoor nog sterker; waarbij wordt gekeken naar zowel woningbouw, bedrijvigheid en de ontwikkeling van bedrijventerreinen als ook naar elektrische mobiliteit.

De ruimtelijke inpassing van het elektriciteitsnetwerk van de toekomst (nieuwe kabeltracés en plaatsing van honderden grotere trafohuizen) vraagt zowel in stedelijk -als in het landelijk gebied de komende jaren extra aandacht.

Wij adviseren om de laatste stand van zaken rond de Nationale RES (d.d. 7 dec 2023) mee te nemen in dit Ruimtelijk Voorstel. In dit document wordt onder andere aangegeven dat de energievraag aanzienlijk hoger wordt dan verwacht.

Wij pleiten er voor om ook aandacht te besteden aan de inrichting van bedrijventerreinen in relatie tot het energiegebruik. Wij zullen er steeds meer naartoe moeten dat we bedrijven selecteren en ordenen bij de ruimtelijke inrichting van bedrijventerreinen zodat ze elkaar energetisch versterken (uitwisseling van warmte en elektriciteit).

Verzoek: Neem bovenstaande punten op in hoofdstuk 5 Ordenende netwerken voor Energie en (circulaire) Economie

Tot slot

Naast de hoofdthema's die we hierboven hebben benoemd, missen wij ook wat elementen op de kaartjes. Zo ontbreken in Assen o.a. de icoontjes voor HBO, MBO, TechHub (Innovatiehub), het HOV knooppunt Kloosterveen, een beoogd zonnepark en vinden wij dat de intekening van de bedrijventerreinen niet de actuele situatie weergeeft. Verder zien wij nog wat onjuistheden in de tekst. We verwachten dat deze punten ambtelijk kunnen worden afgehandeld.

Wij gaan ervan uit dat bovenstaande punten een plek krijgen in het definitieve Ruimtelijk Voorstel. Uiteraard zijn wij ook graag bereid om onze input en ambitie nader toe te lichten in een gesprek. Dit zou dan eventueel gekoppeld kunnen worden aan een kennismakingsgesprek tussen onze colleges.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders,

burgemeester

secretaris

Provincie Drenthe
T.a.v. Gedeputeerde Staten
Postbus 122
9400 AC Assen

Datum	Zaaknummer	Uw brief	Uw kenmerk
8 januari 2024	2022-216176	28 november 2023	48/5.1/2023001510

Onderwerp
Ruimtelijk voorstel Drenthe – reactie gemeente Westerveld

Geachte heer, mevrouw,

Op 28 november 2023 heeft u ons een brief gestuurd, waarin u aangeeft dat u voornemens bent om het Ruimtelijk voorstel Drenthe richting het Rijk te verzenden. In navolging van deze aankondiging heeft u aangegeven dit voorstel toe te lichten tijdens de VDG-commissie Wonen en Ruimte van 14 december 2023. Tijdens deze commissie is besproken dat de gemeenten de mogelijkheid krijgen om schriftelijk te reageren op het voorstel.

Wij waarderen dat we als gemeente hiermee alsnog op een passende manier de gelegenheid krijgen om onze belangen ter tafel te kunnen brengen. De keuzes die de provincie maakt in het kader van de ruimtelijke ontwikkeling en Novex hebben namelijk een grote doorwerking richting ons als gemeente. Wij onderschrijven volkomen het belang dat u hecht aan het samen optrekken met gemeenten en waterschappen. Graag maken wij van deze gelegenheid gebruik, zoals we ook al deden in het bestuurdersoverleg in de VDG-commissie voor Ruimte en Wonen. In deze brief zetten we een aantal punten nog wat nader uiteen.

Totstandkomingsproces

Voorafgaand aan de terinzagelegging zijn diverse (ambtelijke) sessies georganiseerd, waarin de verschillende perspectieven zijn gepresenteerd door de provincie. Wij willen allereerst dank uitspreken voor het proactief doorlopen van het voorbereidingsproces.

Algemeen

1. Betrokkenheid en samenwerking overheden

Als gemeente zijn we er content mee dat Rijk en provincie meer prioriteit hebben gezet op het maken van structurerende keuzes binnen het ruimtelijk domein. Deze denkrichtingen geven beeld van het toekomstperspectief van de provincie en de daarbinnen gelegen regio's. Dit kan gemeenten op hun beurt weer helpen in haar visievorming; hoe willen we ons hierbinnen positioneren, welke denkrichtingen willen we omarmen en het helpt met het bieden van een lange termijn perspectief. Dergelijke trajecten, met inherent grote impact op de inrichting en beleidsvrijheid van gemeenten, vraagt om goede betrokkenheid van de gemeenten bij het gehele proces. De VNG is aangesloten bij

het traject vanuit haar rol om het collectief gemeentelijk belang te vertegenwoordigen en we onderschrijven deze rol. Daarnaast is het echter wel belangrijk dat elke Drentse gemeente ook eigenstandig wordt betrokken in het gehele proces én de ruimte krijgt om haar specifieke belangen te kunnen behartigen. We verzoeken om ons als gemeente als volwaardige partner te beschouwen binnen het vervolgproces (o.a. actualisatie Omgevingsvisie Drenthe) en tijdig en in een passende vorm ruimte te bieden voor meedenken, meeschrijven en meebeslissen.

2. Integrale benadering opgaven

Er spelen diverse urgente complexe opgaven, met allemaal een grote claim op de al schaarse ruimte, die vragen om stevige integrale keuzes die we als gezamenlijke overheden moeten maken. Dit doet “Ieder vanuit zijn eigen rol”, zo valt te lezen in de inleiding van het voorstel. Als gemeente ondervinden we dat er diverse trajecten lopen vanuit de provincie, zoals onder andere het Drents Programma Landelijk Gebied, Omgevingsvisie Drenthe, Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK) en de woningbouwopgave. Daarnaast loopt de opgave Kaderrichtlijn Water vanuit het Waterschap en zijn er in onze gemeente ook de opgaven vanuit de NOVEX Regio Zwolle. Dit vraagt om een integrale beschouwing en aanpak. Het voorliggende ruimtelijk voorstel als ook de actualisatie van de Omgevingsvisie zijn goede voorbeelden van een integrale aanpak. In de praktijk merken we als gemeente echter nog vaak dat elke opgave vanuit een eigen proces en traject wordt aangevlogen vanuit de Provincie, waarbij niet altijd onderlinge afstemming wordt ervaren. Hierdoor lopen trajecten soms niet met elkaar in de pas of worden opgaven niet voldoende integraal benaderd.

3. Verbinding stad en platteland

Uw concept-reactie bestaat uit een eigenlijke brief en een verdiepende uitwerking met bijlagen. In onze optiek wordt het onderscheid tussen stad en platteland nog te veel geaccentueerd in de stukken. Wij menen dat stad en platteland elkaar juist nodig hebben en versterken. Dit geldt bijvoorbeeld voor de aanwezigheid van werkgelegenheid, detailhandel, bovenlokale voorzieningen en woningbouw. Bij het doorlezen van het ruimtelijk voorstel is meermaals de vraag opgekomen of er voldoende zicht is op de specifieke lokale belangen van ons als plattelandsgemeente. Voorbeeld: “*Woningbouw zien wij primair in onze steden, maar in Drenthe vergeten we het belang van onze dorpen en de bereikbaarheid van voorzieningen niet.*”. Dit lijkt te schuren met de hoge Westerveldse ambitie op wonen en doet de vraag oprijzen of we in de toekomst wel voldoende ruimte houden om onze ambitie te kunnen realiseren. Ook door de ontwikkelingen in de regio Zwolle is extra woningbouw in onze gemeente wenselijk.

Reactie per perspectief

Hieronder hebben wij enkele specifieke punten uit het voorstel belicht. Bedoeld om bovenstaande algemene punten nader te onderbouwen.

Perspectief 1 – Landbouw en natuur

1. Zoekgebieden overgangsgebieden:

In de gemeente Westerveld liggen drie grote Natura 2000-gebieden, die tezamen circa een derde deel van ons grondgebied in beslag nemen. Al deze drie natuurgebieden hebben in de denkrichting

8 januari 2024

3 / 4

2030/2035 een extra zone toebedeeld gekregen, als zoekgebied voor zogenoemde overgangsgebieden. Een heldere provinciale visie voor deze 'overgangsgebieden' ontbreekt echter nog. In het ruimtelijk voorstel is nagenoeg geen toelichting te vinden over dergelijke gebieden. Daarmee ontbreekt het ons aan inzicht wat de gevolgen zijn van het opnemen van deze zoekgebieden. Daarnaast wordt er vanuit water en bodem sturend een zone rondom de beekdalen voorzien waar het waterpeil omhoog zal gaan en de gronden minder toegankelijk (bruikbaar) zullen zijn en hun landbouwkundige waarde (groten)deels zullen verliezen. Deze twee cumulatieve claims op onze ruimte baart ons grote zorgen.

Als gemeente waarderen we onze mooie grote natuurgebieden. Niet voor niets hebben we 'natuur' als een van onze 'Unique Selling Points' benoemd binnen onze Omgevingsvisie. Echter, ook hebben we ons als gemeente uitgesproken dat we balans willen houden tussen natuur en (ruimtelijke) ontwikkeling. Gelet op de aanzienlijke omvang van de zoekgebieden voor overgangsgebieden en de zonering rondom de beekdalen binnen onze gemeente, willen we met klem het belang van behoud van ruimte voor ontwikkeling benadrukken. Dit is essentieel voor de leefbaarheid, economie en brede welvaart van onze gemeente. We verzoeken dan ook nader te duiden wat de visie van de provincie is met deze overgangsgebieden en beekdalen, alvorens zoekgebieden worden aangewezen op de kaart.

2. NNN-natuurnetwerk afronden:

Binnen onze gemeentegrenzen staan diverse grotere gebieden aangeduid met 'denkrichting 2030/2035 – NNN natuurnetwerk afronden'. Kunnen wij als gemeente hieruit herleiden, aangezien het onder denkrichtingen staat, dat daarmee wordt nagedacht over nieuwe netwerken? De kaart laat niet zien of dit al daadwerkelijk aangewezen NNN-gronden zijn of beoogde NNN-gronden (nieuwe natuur). Als gemeente moet het natuurnetwerk eveneens kansen blijven bieden voor onze agrarische gemeenschap die moet extensiveren en die daarvoor ook meer grond nodig zal hebben.

Perspectief 3 – Leefbare steden en regio's

1. Woningbouw in kleine kernen/dorpen

Westerveld heeft bestuurlijk de ambitie om 1000 woningen planologisch mogelijk te maken tot 2030. Dit zal deels op locaties aansluitend aan de grotere dorpen moeten landen en deels buiten bestaand stedelijk gebied. Uit het ruimtelijk voorstel wordt (volgens ons) met name ingezoomd op het bouwen van nieuwe woningen in en/of bij de steden en wordt minder aandacht geschonken aan bouwen in en bij de dorpen. Klopt dit beeld met wat u voor ogen heeft?

[verzoek: in de tekst, onder perspectief 3 'Leefbare steden en regio's' onder denkrichtingen nog meer benadrukken dat een deel van de woningbouwopgave in Drenthe ook in de kleinere dorpen zal moeten landen en dat de provincie hiervoor beleidsmatig een open vizier houdt.]

Onze gemeente krijg, volgens de perspectiefkaart, vijf mogelijke kleine woningbouwlocaties als denkrichting. Bij de vier voorzieningendorpen is dit verklaarbaar, maar er staat in de buurt van het dorp Wapse ook een woningbouwlocatie ingetekend. Dit is nogal verwarrend, omdat in Wapse, maar zeker ook in andere kleinere dorpen in onze gemeente, woningbouwprojecten op de planning staan. Hierbij is niet duidelijk waar de grens ligt tussen een groot en een klein woningbouwproject in de beleidsvisie van de provincie (in aantallen). Vooruitlopend willen we alvast benadrukken dat we het

8 januari 2024

4 / 4

als gemeente belangrijk vinden om ruimte te behouden om strategische keuzes te maken omtrent nieuwe woningbouwlocaties, ook buiten bestaand stedelijk gebied.

[tekstvoorstel: perspectiefkaart 3 (bijlage 1c) aanvullen door op te nemen wat de differentiatie is tussen grote en kleine woningbouwlocaties. Daarnaast de op de kaart aangeduide woningbouwlocatie in het dorp Wapse weghalen, waarbij tekstueel wordt aangevuld dat de gemeenten ruimte houden om, in gezamenlijke afstemming met de provincie, woningbouwlocaties buiten bestaand stedelijk gebied te overwegen.]

Vragen?

Als u nog vragen heeft, kunt u contact opnemen met ondergetekende via telefoonnummer 14 0521 en via info@gemeentewesterveld.nl.

Met vriendelijke groet,
namens burgemeester en wethouders

R. Vedder
Wethouder

Provincie Drenthe
Postbus 122
9400 AC ASSEN

PROVINCIE DRENTHE	
No.:	2023001845
Ingek.:	22 DEC. 2023
TEAM:	RW
TE BEH. DOOR:	
DWS:	G.AFD.:

Uw brief van 28-11-2023

Uw kenmerk

Ons kenmerk 1848658/1848666

Behandeld door

Telefoon 14 0522

Bijlage(n)

21 DEC. 2023
Datum 20 december 2023

Onderwerp Reactiebrief over ruimtelijke ontwikkelingen en NOVEX aan provincie Drenthe

Geachte heer/mevrouw,

Wij stellen het op prijs dat u de gelegenheid biedt om inbreng te leveren op de concept-reactie van provincie Drenthe in het kader van de ruimtelijke ontwikkeling en de NOVEX. Wij onderschrijven volkomen het belang dat u hecht aan het samen optrekken met gemeenten en waterschappen. Graag maken wij van deze gelegenheid gebruik, zoals we ook al deden in het bestuurdersoverleg in de VDG-commissie voor Ruimte en Wonen. In deze brief zetten we een aantal punten nog wat nader uiteen.

Vanuit het gevoelde gezamenlijke commitment voor de toekomst van Drenthe, geven wij in deze brief enkele suggesties om uw concept-reactie nog sterker te maken. We beginnen met een tweetal algemene opmerkingen en werken deze vervolgens in enkele concrete suggesties uit. Met het oog op het gevorderde moment van het proces en de gevorderde staat van uw concept-reactie nemen wij de vrijheid om met concrete tekstsuggesties te komen.

Algemeen

1. Toon en strategie

In het inleidende gedeelte van uw concept-reactie benadrukt u op verschillende plekken dat Drenthe nog geen antwoorden heeft op alle gestelde vragen en u dit meeneemt in het proces van de provinciale omgevingsvisie. Daarom kwalificeert u uw voorstellen als agenderend.

Wij vinden deze beschrijving onnodig bescheiden, omdat het ons inziens bij voorbaat afbreuk doet aan de verschillende oproepen aan het Rijk, die wel

I Bezoekadres

Stadhuis
Grote Oever 26

I Postadres

Postbus 501
7940 AM Meppel

I Online

www.meppel.nl
postbus@meppel.nl

I Telefoon

14 0522

degelijk later in het stuk worden gedaan. Ook gezien de fase in het proces menen wij dat een meer zelfbewuste insteek wenselijk is. Het Rijk gaat juist de komende periode de geïnterpreteerde input verwerken. Dan is het van belang deze input krachtig naar voren te brengen en als Drenthe niet te bescheiden te zijn. Elke regio telt, tenslotte.

2. Inhoud: verbinding stad en platteland

Uw concept-reactie bestaat uit een eigenlijke brief en een verdiepende uitwerking met bijlagen.

Wij vinden het geheel onevenwichtig. Dit vloeit naar onze inschatting voort uit het onterecht accentueren van het onderscheid tussen stad en platteland. Wij menen dat stad en platteland elkaar juist nodig hebben en versterken. Dit geldt bijvoorbeeld voor de aanwezigheid van werkgelegenheid, detailhandel, bovenlokale voorzieningen en recreatie, verbonden door het essentiële mobiliteitssysteem, dat de bereikbaarheid faciliteert. Vanwege die wederzijdse versterkende relatie vinden wij het belang van stedelijke ontwikkeling onderbelicht. Dit geldt in het bijzonder voor de eigenlijke brief, maar in lichtere mate ook voor het verdiepende gedeelte.

Hieronder doen wij enkele concrete suggesties om uw concept-reactie op bovenstaande punten aan te scherpen.

Toon en strategie.

Pagina 5 [net boven Perspectief 1, twee zinnen vervangen door:] Ondanks deze beperking geven wij in deze brief onze visie en standpunten weer en doen wij diverse oproepen aan het Rijk om met ons en onze partners bij te dragen aan de verdere ontwikkeling van een mooi en krachtig Drenthe, dat op haar eigen manier bijdraagt aan de brede welvaart in Nederland.

Bedrijvigheid.

Pagina 7 [Ruimte voor bedrijvigheid, eerste twee zinnen weglaten:] Voor de circulaire economie zien wij vooral een veranderende ruimte vraag ontstaan in Drenthe.

[eerste bullit aanscherpen:] Wij vragen het Rijk om bij te dragen in lenigheid in regelgeving en financiële middelen voor praktische uitvoering.

NOVEX-gebieden; schaa sprong Meppel.

Pagina 8 [NOVEX-gebieden, bullit aanpassen en uitbreiden:] Wij zien het belang van de integrale ontwikkeling in beide NOVEX-regio's. We dragen daaraan graag bij, samen met andere betrokken provincies en roepen het Rijk op in deze samenwerking meerjarig te participeren.

Pagina 43 [tweede bullit vervangen:] Drenthe heeft potentie en ambitie om een stevige bijdrage te leveren aan de aanpak van de woningnood. Daartoe liggen primair kansen in de steden, maar op bescheidener schaal ook in dorpen en het buitengebied. In enkele Drentse steden is een schaa sprong mogelijk, waarmee

ook het omliggende platteland wordt versterkt.

□ Pagina 44 [vierde bullit, over schaa sprong Meppel, na eerste zin toevoegen:] Inbreiding wonen en herstructurering werken dragen bij aan zuinig omgaan met schaarse grond, maar zijn complex en kostbaar.

- Aansluitend hierbij geldt dat alleen Meppel al een forse woonopgave heeft, die in de buurt ligt van het genoemde aantal voor geheel zuidwest-Drenthe. Dus mag dit aantal ambitieuzer worden gesteld:

□ Bijlage 1C Kaart Leefbare steden en regio's; aantal aanpassen, mogelijk met bandbreedte van 5.061 tot circa 10.000]

Verbinding stad en platteland.

□ Pagina 8-9 [Plattelandsontwikkeling, verbreden inclusief titel:] Versterking stad en platteland in samenhang. Zoals al uit bovenstaande regionale aanpakken blijkt, zien wij dat stedelijke ontwikkeling en plattelandsontwikkeling samenhangen. De stad biedt ruime werkgelegenheid en bovenlokale voorzieningen, het platteland agrarische werkgelegenheid, kleinschalige gemeenschappen en recreatieve mogelijkheden. Elk heeft een eigen karakter en woonmilieu. De verbinding tussen beide is essentieel. Daarom zijn investeringen in duurzame mobiliteit van groot belang voor de leefbaarheid. Ook het behoud van basisvoorzieningen in kleine kernen is wezenlijk voor de leefbaarheid van het gebied.

□ Pagina 8-9 [tweede bullit eerst en toevoegen:] onder meer door investeringen in kleinschalig openbaar vervoer.

□ Pagina 44 [tweede bullit, toevoegen:] Daarbij is voor bepaalde doelgroepen de verbinding met de nabije stad wezenlijk, met name voor daar aanwezige voorzieningen.

Mobiliteit.

□ Pagina 9 [Na Nedersaksenlijn toevoegen:] Verbeteringen op bestaand spoor verhogen op korte termijn de bereikbaarheid van het noorden.

- Aansluitend hierbij is de realiteit dat bestaand spoor relatief snel kan worden aangepakt en tot verbeteringen in de bereikbaarheid gebracht. Dit geldt zeker voor de bottleneck Meppel. Dus moet dit niet wachten tot na 2050. Dit geldt ook voor versterken van de ketenmobiliteit:

□ Pagina 45 [Agendapunten 2050 ev., eerste drie bullits verschuiven naar Agendapunten 2030/2040]

□ Pagina 43-44 [Agendapunten 2030/2040, bullit toevoegen:] In relatie tot de verstedelijking van Drentse steden in regio Zwolle, zijn investeringen in duurzame mobiliteit en dus in de mobiliteitsknooppunten essentieel. Dit geldt voor de toekomstgerichte ontwikkeling van de stations van Meppel en Hoogeveen.

Toerisme en recreatie.

- In bijlage 1B wordt bij Meppel met het symbool van een reuzenrad ruimte voor toeristische ontwikkeling verbeeld. Dit staat echter nergens in de tekst. Daarom:

□ Pagina 21 [Agendapunten, bullit toevoegen:] Bij Meppel zien wij mogelijkheden

voor de realisatie van een toeristische trekpleister van bovenregionale allure en uitstraling.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders,

A.J. Kastelein

secretaris

R.T.A. Korteland

burgemeester

DATUM 16 januari 2024
ONDERWERP Reactie ruimtelijk voorstel Drenthe NOVEX
ONS KENMERK Z.437177/D.768747

Geacht college,

Graag maken wij van gebruik van de mogelijkheid tot het geven een reactie op uw ruimtelijk voorstel Drenthe.

Wij zijn in de eerste plaats verheugd dat het ruimtelijk voorstel Drenthe aansluit bij de ambities uit onze gemeentelijke Toekomstvisie. In de tweede plaats complimenteren wij u voor het proces dat vooraf gegaan is aan de totstandkoming van het ruimtelijk voorstel, met ruimte voor ons als gemeente om mee te denken en zaken aan te dragen.

Voor het proces naar vaststelling geven wij u graag een aantal punten ter heroverweging of aanpassing mee:

- Leefbare steden en regio's: wij zijn van mening dat er te veel nadruk ligt op het onderscheid tussen stad en platteland. Wij zie graag meer nadruk op de verbinding. Stad en platteland hebben elkaar juist nodig. Dit geldt bijvoorbeeld voor de aanwezigheid van werkgelegenheid, detailhandel, bovenlokale voorzieningen en recreatie, verbonden door het essentiële mobiliteitssysteem, dat de bereikbaarheid faciliteert. Vanwege die wederzijdse versterkende relatie vinden wij het belang van stedelijke ontwikkeling in het voorstel onderbelicht. Sterke (binnen)steden zijn essentieel in Drenthe. Zij zorgen voor bedrijvigheid, arbeidsplaatsen en culturele activiteit, waarbij bereikbaarheid voor zowel inwoners als toeristen cruciaal zijn om als provincie leefbaar en aantrekkelijk te blijven.
- We missen bij ruimte voor bedrijvigheid de verkenning die wordt uitgevoerd naar een nieuw (regionaal) bedrijventerrein (als vervolg op het STEC-rapport).
- In bijlage 2 (Perspectief 2 Novex) missen we de potentie voor waterstof bij de RWZI Echten, hier zijn druk mee bezig dus zien we graag terug op de kaart. Daarnaast kunnen we de ondergrondse opslag waterstof/perslucht in zoutkoepels bij Fluitenberg niet plaatsen.
- Ook is het vreemd dat er geen potentie biogasnetwerk is meegenomen in dit overzicht, terwijl dit ambtelijk wel is aangegeven tijdens de voorbereidende sessie.
- We vragen ons af wat de begrenzing van de Energiepockets

inhoudt. Vanuit Pmiek zitten we samen met Meppel, Westerveld en De Wolden in één pocket. Hiermee strookt de begrenzing op de kaart niet.

- De denkrichting over de windmolens en hoe ze op de kaart staan, is onduidelijk.
- De ambitie om een stevige bijdrage te leveren aan de woningbouwopgave onderschrijven wij. De spanning hierbij zit vooral daar waar ruimtelijke keuzes gemaakt moeten worden. Die keuzes zien we nog niet terug in de voorliggende stukken. Voorkomen moet worden dat landelijk keuzes gemaakt kunnen gaan worden die de ontwikkeling van Drenthe belemmeren.
- Klein detail dat opvalt: op de kaart staan kleinschalige woningbouwlocaties aangegeven, maar die staan niet bij alle dorpen waar wij uitbreidingen willen. Vraag is of dit consequenties heeft/kan hebben (wat de waarde van deze symbolen is).
- Een zorg die er is, is dat de processen DPLG en Omgevingsvisie nu deels parallel aan elkaar gaan lopen. En is dat wel mogelijk? We lopen het risico dat voor een bepaald gebied verschillende visies ontstaan. Dat keuzes in het ene proces gevolgen hebben voor het andere proces. Dit vraagt om zeer zorgvuldige afstemming en communicatie.
- Op de kaart natuur en landbouw staan overgangszones ingetekend rondom Natura 2000 gebieden. Volgens ons is het te vroeg om die al op te nemen, omdat is afgesproken dat dit soort zaken in de DPLG gebieden van onderop ingetekend zouden gaan worden.

Vragen

Heeft u nog vragen over deze brief? Dan kunt u contact opnemen met . Wilt u bij correspondentie altijd het kenmerk van deze brief vermelden?

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders,

Jelmer Mulder
gemeentesecretaris

Karel Loohuis
burgemeester

Provincie Drenthe
Gedeputeerde Staten van Drenthe
Postbus 122
9400 AC ASSEN

DATUM 16 januari 2024
ONDERWERP Reactie ruimtelijk voorstel Drenthe NOVEX
ONS KENMERK Z.437375/D.768732

Geacht college,

Graag maken wij van gebruik van de mogelijkheid tot het geven een reactie op uw ruimtelijk voorstel Drenthe.

Voor het proces naar vaststelling geven wij u graag een aantal punten ter heroverweging of aanpassing mee:

- Leefbare steden en regio's: wij zijn van mening dat er te veel nadruk ligt op het onderscheid tussen stad en platteland. Wij zien graag meer nadruk op de verbinding. Een vitaal platteland kan niet zonder de stad en een stad kan niet zonder een vitaal platteland. Stad en platteland hebben elkaar juist nodig. Dit geldt bijvoorbeeld voor de aanwezigheid van werkgelegenheid (bedrijfsruimte in kleine kernen, zoals Koekange), detailhandel, toekomstbestendige (boven)lokale voorzieningen en recreatie, verbonden door het essentiële mobiliteitssysteem, dat de bereikbaarheid faciliteert.
- Wij missen aandacht voor een mobiliteitssysteem. Om de bereikbaarheid te verbeteren, spelen verbreding A28 en verdubbeling N48 een rol.
- In bijlage 2 (Perspectief 2 Novex) missen we de potentie biogasnetwerk, terwijl dit ambtelijk wel is aangegeven tijdens de voorbereidende sessie.
- We vragen ons af wat de begrenzing van de Energiepockets inhoudt. Vanuit Pmiek zitten we samen met Meppel, Westerveld en Hoogeveen in één pocket. Hiermee strookt de begrenzing op de kaart niet.
- De denkrichting over de windmolens (erfmolens en windturbines) en hoe ze op de kaart staan, is onduidelijk.
- De ambitie om een stevige bijdrage te leveren aan de woningbouwopgave onderschrijven wij. De spanning hierbij zit vooral daar waar ruimtelijke keuzes gemaakt moeten worden. Die keuzes zien we nog niet terug in de voorliggende stukken. Voorkomen moet worden dat landelijk keuzes gemaakt kunnen gaan worden die de ontwikkeling van Drenthe belemmeren.
- Klein detail dat opvalt: op de kaart staan kleinschalige woningbouwlocaties aangegeven, maar die staan niet bij alle dorpen waar wij uitbreidingen willen. Vraag is of dit consequenties

heeft/kan hebben (wat de waarde van deze symbolen is). Voor het vitaal houden van het platteland is het cruciaal dat er woningbouw mogelijk wordt gemaakt voor alle dorpen.

- Er dient ruimte gegeven te worden aan toekomstbestendige voorzieningen zoals dorpshuizen en sportparken. Een voorbeeld daarbij is dat er wellicht sportparken verplaatst moeten worden uit de kern naar de rand van een dorp om zo plaats te maken voor woningbouw op de achterblijvende locatie.
- Een zorg die er is, is dat de processen DPLG en Omgevingsvisie nu deels parallel aan elkaar gaan lopen. En is dat wel mogelijk? We lopen het risico dat voor een bepaald gebied verschillende visies ontstaan. Dat keuzes in het ene proces gevolgen hebben voor het andere proces. Dit vraagt om zeer zorgvuldige afstemming en communicatie.
- Op de kaart natuur en landbouw staan overgangszones ingetekend rondom Natura 2000 gebieden. Volgens ons is het te vroeg om die al op te nemen, omdat is afgesproken dat dit soort zaken in de DPLG gebieden van onderop ingetekend zouden gaan worden.

Vragen

Heeft u nog vragen over deze brief? Dan kunt u contact opnemen met . Wilt u bij correspondentie altijd het kenmerk van deze brief vermelden?

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders,

Roelof Pieter Koning
gemeentesecretaris

Inge C.J. Nieuwenhuizen
burgemeester

Postadres Postbus 24, 9410 AA Beilen
Telefoon (0593) 53 92 22
Internet www.middendrenthe.nl
E-mail gemeente@middendrenthe.nl

Gedeputeerde Staten van de
provincie Drenthe
Per mail: post@drenthe.nl
CC: [REDACTED]

Bezoekadres
Beilen Raadhuisplein 1
ma, wo, vr 8.30 – 16.30
di 8.30 – 14.30
do 8.30 – 20.00
Smilde Oons Huus Elzenlaan 10
ma 8.30 – 12.00
do 8.30 – 12.00

Datum: 16 januari 2024
Behandeld door: [REDACTED]
Zaaknummer: 3932727
Onderwerp: Reactie gemeente Midden-Drenthe
op Ruimtelijk Voorstel Drenthe

Uw kenmerk:
Bijlagen:
Verzonden op: 16 januari 2024

Geacht college,

Tijdens het PHO Ruimte en Wonen van 14 december jl. is afgesproken dat de gemeenten tot en met 16 januari 2024 de kans krijgen om te reageren op het Ruimtelijk Voorstel Drenthe.

Allereerst danken wij u voor het bespreken van het Ruimtelijk Voorstel in het PHO en ook voor de mogelijkheid die we bestuurlijk nu nog krijgen om schriftelijk te reageren.

Samen met u willen wij werken aan een mooi Drenthe. Wij zijn ambitieus. Zo hebben wij ervoor gekozen om aan de bovenkant van de bandbreedte in de woonopgave voor Midden-Drenthe te gaan zitten. Wij hebben ons de ambitie gesteld van 1.720 woningen voor 2030. En we staan open voor een extra bijdrage in de regionale opgave, omdat onze kern Beilen een regiofunctie vervult en goed bereikbaar is, zowel met de trein als met de auto.

Wij hebben als gemeente veel te bieden. In Midden-Drenthe hebben we een prachtig weids landschap. In de dorpen wonen mensen van alle generaties door elkaar. Wij zien naar elkaar om, de sfeer is gemoedelijk en veel inwoners zetten zich in als vrijwilliger. De kwaliteit van onze leefomgeving, lokale voorzieningen en woningen zijn belangrijk voor ons. Onze basisvoorzieningen zijn over het algemeen bereikbaar voor inwoners van alle dorpen. Werk en voorzieningen buiten de gemeente zijn dichtbij omdat de basisbereikbaarheid met omliggende gemeenten en steden goed is. Onze digitale infrastructuur draagt daar ook aan

bij. We hebben een aantal grote bedrijven en veel MKB'ers. Ook de agrarische sector en toerisme zijn pijlers van onze lokale economie.

Wij streven ernaar een gemeente te zijn waar ruimte is voor iedereen om mee te doen. Waar het goed wonen is en waar ruimte is voor duurzame innovatie. Ruimte die we samen maken. Dit zijn de pijlers uit onze visie voor 2035 en we waarderen het dat onder andere deze punten terugkomen in het Ruimtelijk Voorstel.

We hebben onze reactie op het Ruimtelijk Voorstel geordend volgens de thema's die u hanteert:

- 1 Water en bodem sturend
- 2 Ruimtelijke kwaliteit en erfgoed: Mooi Drenthe!
- 3 Brede Welvaart
- 4 Perspectief landbouw en natuur
- 5 Ordenende netwerken voor Energie en (circulaire) Economie
- 6 Leefbare steden en regio's

De gegeven termijn is helaas te kort om op alle punten een volwaardige inhoudelijk reactie te kunnen geven. Daarom hebben we ons geconcentreerd op de concrete uitvraag die tijdens het PHO aan de gemeenten is gedaan:

- Bedenkingen/aanvullende wensen aangeven
- Prioriteiten aangeven
- Zit de boodschap op ambitie goed in het stuk?

Eerst maken wij nog wat algemene opmerkingen.

Algemeen

U geeft aan dat de urgente complexe opgaven die voor ons liggen vragen om een aantal stevige integrale keuzes die we als gezamenlijke overheden moeten maken. Structurerende keuzes op nationaal niveau helpen bij het maken van ruimtelijke keuzes op provinciaal niveau. U bent content met de veranderde houding van het Rijk: veel meer kijken naar de kracht van elke regio. U wilt hier een constructieve bijdrage aan leveren en de ruimtelijke opgaven gezamenlijk met het Rijk oppakken. Voor een deel zoals dat in onze Drentse genen zit, met naoberschap, maar ook op nieuwe manieren samen met onze inwoners.

Noodzakelijke keuzes in het ruimtelijk domein wilt u in samenspraak met onze inwoners, medeoverheden, organisaties maken. Hierbij geldt dat zorgvuldigheid boven tempo gaat. Iedereen moet tenslotte straks mee kunnen komen in de transities die wij met z'n allen door moeten.

Wij delen deze visie en willen hier graag gezamenlijk met de provincie en het Rijk aan werken. In Midden-Drenthe doen we het samen, zodat iedereen mee kan doen. Zo was het vroeger, en zo is het nog steeds. In een alsmaar snellere samenleving bestaat naoberschap in nieuwe vormen: naoberschap 2.0. Inwoners voelen zich verantwoordelijk om er voor elkaar te zijn als dat nodig is. Vanuit de inwoners ontstaan veel initiatieven die bijdragen aan de onderlinge verbondenheid. De gemeente stimuleert en ondersteunt dergelijke initiatieven.

Terecht geeft u aan dat voor de te maken keuzes in het ruimtelijk domein de inzet van verschillende partijen nodig is. De kracht zit in de gezamenlijkheid. Duidelijkheid is nodig over wat we van elkaar verwachten. Het wordt in het Ruimtelijk Voorstel niet duidelijk op welke wijze de provincie de gemeenten, maatschappelijke partners en inwoners wil betrekken bij de verdere uitwerking. Wij zouden de provincie nadrukkelijk willen verzoeken om hier op korte termijn meer inzicht in te geven.

De gemeente Midden-Drenthe is helaas niet aangewezen als Novex-gebied. In het Ruimtelijk Voorstel lezen we dat er, naast voor de Novex-gebieden, ook bijzondere aandacht is voor de regio zuidoost Drenthe. Ook daarbij hoort de gemeente Midden-Drenthe helaas niet. De keuzes die in de regio's gemaakt worden hebben invloed op Midden-Drenthe, maar in de huidige documenten is onvoldoende in beeld gebracht wat het Ruimtelijk Voorstel voor onze gemeente betekent. Wij zijn in feite een witte vlek, terwijl de strategische en centrale ligging van onze gemeente binnen de provincie rechtvaardigt dat er meer visie komt op de kansen en opgaven binnen onze gemeente. We hebben de regio genoeg te bieden als gemeente, zoals aantrekkelijke woningbouwlocaties, het ETP-terrein, veel recreatieve voorzieningen en een goed ontwikkelde economische sector.

Wij oriënteren ons daarom op mogelijke deelname aan een of meerdere regionale samenwerkingsverbanden om (complexe) opgaven gezamenlijk op te pakken. We verkennen de mogelijkheid tot aansluiting bij de regio Groningen-Assen vanuit prioriteitstelling op het thema Economie en vanwege de aanwijzing tot Novex-gebied. Ook oriënteren wij ons op eventuele deelname aan de Dutch TechZone om de maakindustrie te stimuleren en om een omgeving te creëren waarin de drie O's (Ondernemingen, Onderwijs- en Kennisinstituten en Overheden) samenwerken om elkaar te versterken en excellent vakmanschap te bevorderen in de regio. Verder zijn we sinds kort aangesloten bij de Gebiedscoöperatie Zuidwest Drenthe. We willen in 2024 een gemotiveerd standpunt gaan voorbereiden over verdere regionale samenwerking vanuit bredere geografische en thematische oriëntaties.

Tot slot is het goed om kort nog aandacht te vragen voor de invoering van de Omgevingswet. De transitie naar de Omgevingswet zal jaren duren en kost ambtelijke capaciteit, die op dat moment niet ingezet kan worden voor andere opgaven. Bovendien is niet uit te sluiten dat de overgang naar het omgevingsplan voor vertraging kan zorgen bij de uitwerking van ruimtelijke processen.

Thema 1 Water en bodem sturend

Met betrekking tot het onderdeel water staan denkrichtingen in het voorstel genoemd die voor ons bekend zijn. Wat dat betreft staat de boodschap goed in het stuk.

Voor ons als gemeente heeft prioriteit het voorkomen van veenoxidatie (bodemdaling), zorgen voor minder droogtestress en zorgen voor een betere waterkwaliteit.

Op lokaal niveau zijn verder hoge grondwaterstanden in de winter/begin voorjaar een aandachtspunt. Er is kans op grondwateroverlast, met name nabij natuurgebieden in onze

gemeente. Het is belangrijk dat we als overheden de ontwikkelingen van deze natuurgebieden volgen en hierop anticiperen. Ook pleiten wij ervoor dat bij natuurontwikkelingsprojecten (en hogere grondwaterstanden) goede communicatie en afstemming plaatsvindt met direct betrokkenen/omwonenden.

U schrijft dat er in Zuidwest Drenthe een opgave ligt voor peilverhoging in beekdalen, grotendeels buiten NNN en Natura 2000-gebieden. Dit kan grote effecten hebben voor de agrariërs van wie deze gronden zijn.

Wie is uiteindelijk verantwoordelijk voor de schade van grondwateroverlast en bodemdaling?

We zijn als gemeente op zoek naar een handelingsperspectief voor de langere termijn. Als we 50 jaar vooruit kijken, wat brengt dat mee voor ons handelen nu? We missen nu een duidelijk toetsingskader. Wil 'water en bodem sturend' goed landen in de ruimtelijke ordening, dan is er een eenduidig landelijk toetsingskader nodig. Wanneer kan iets wel en wanneer niet. Het Rijk komt in het voorjaar met een handreiking over dit onderwerp, maar onduidelijk is of deze een juridische status zal krijgen. Wellicht kunt u die vraag meegeven aan het Rijk.

Thema 2 Ruimtelijke Kwaliteit en erfgoed: Mooi Drenthe!

Als wij het goed begrijpen, wilt u met name het huidige beleid voortzetten en daarbij de beschikbare kennis actualiseren, afstemmen en ontsluiten.

Wij zijn van mening dat u hier een steviger ambitie neer kunt zetten. De laatste tijd wordt vanuit Den Haag voor veel opgaven naar het noorden gekeken. Denk bijvoorbeeld aan duurzame opwek en woningbouw. Minister De Jonge heeft het in zijn planologielezing vorig jaar letterlijk zo gezegd.

Bij ons is de ruimte echter ook beperkt. Zeker, er is hier veel ruimte. Maar hier zijn al functies aan toegekend. Bovendien hebben wij deze ruimte nodig voor onze eigen opgaven, zoals de landbouwtransitie, natuurontwikkeling en klimaatadaptatie. Als gemeente streven wij naar een divers landschap, gebruikmakend van geïntegreerde combinaties en meer samenhang tussen landbouw, natuur en recreatie.

Het behoud van de authenticiteit van ons landschap moet voorop staan, ook in het rijksbeleid. De provincie heeft sinds de vorige eeuw een beschermend beleid gevoerd voor ons landschap en dat heeft z'n vruchten afgeworpen. In Drenthe tref je nog authentieke esdorpen aan met daaromheen een kleinschalig landschap. Vele essen zijn nog zichtbaar. De veenlandschappen zijn nog open. Dit landschap wordt met name onderhouden door agrariërs en zeer gewaardeerd door zowel de toerist als onze eigen inwoners.

Wij zijn van mening dat u hier een steviger stellingname van het Rijk kunt vragen. Er is veel aandacht voor natuur, maar het landschap eromheen is minstens zo belangrijk.

Wij stellen ook voor professionals ruimtelijk ontwerp en kwaliteit werkzaam bij de verschillende gebiedspartners met elkaar in contact en verbinding te laten komen in een provinciaal netwerk van ruimtemakers. De provincie Groningen ging ons daarin – onder aanvoering van het provinciaal bouwheerschap – voor. Datzelfde bouwheerschap organiseert in samenwerking met Libau tevens jaarlijks een tweedaagse excursie voor bestuurders en beleidsbepalers ruimtelijke kwaliteit. Ook dat kan helpen om elkaar (nog beter) te leren kennen, (nog meer) van elkaar te leren, (nog eendrachtiger) met elkaar samen te werken.

Thema 3 Brede welvaart

U vraagt om blijvend gerichte rijksaandacht voor het onderwerp Brede Welvaart. Wij vinden dit terecht. Als gemeente streven wij naar een leefbare omgeving, zowel in de dorpen als het buitengebied. Het bevorderen van het naoberschap, goede, bereikbare voorzieningen, werkgelegenheid, een geschikte woning en een prettige leefomgeving om te recreëren en elkaar te ontmoeten zijn daarbij essentieel.

Een verwijzing naar het rapport ‘Elke Regio telt’ zou uw ambitie meer kracht bij zetten. De belangrijkste aanbeveling van dit rapport is immers om in beleid en investeringskeuzes niet alleen de economische kracht van het land centraal te stellen, maar om een acceptabel niveau van brede welvaart in heel Nederland te realiseren, waarbij een basis voor vitale gemeenschappen moet worden gegarandeerd.

Hoewel in het Ruimtelijk Voorstel belangrijke thema’s en uitdagingen bij het Rijk worden geagendeerd, missen we bij de agendapunten aandacht voor de demografische uitdagingen waarmee we in Drenthe te maken hebben, bijvoorbeeld als het gaat om de vergrijzing en de krimp van het aantal jongeren.

Daarnaast hebben keuzes in het sociaal domein ook fysieke gevolgen. Hier is afstemming nodig. Als voorbeeld noemen we minder mogelijkheid tot passende opleidingen. Ondanks dat er wel ontwikkelingen zijn, zitten hogescholen en MBO’s veelal op afstand, waardoor studeren meer appèl doet op motivatie van reizen.

U geeft aan dat 1 op de 5 volwassenen in Drenthe laaggeletterd is. Opvallend daarbij is dat de leesvoorzieningen op het platteland ook lager zijn ten opzichte van in de stad. Zie in dit verband ook het rapport ‘Gezondheidsachterstanden’ van het Planbureau voor de Leefomgeving van december 2023. In dit rapport wordt ingegaan op de ruimtelijke uitsortering van mensen en voorzieningen, een ruimtelijke blik op kansenongelijkheid.

Wij achten het van groot belang om in te zetten op de bereikbaarheid en aanwezigheid van voorzieningen, ook in het buitengebied. Uit onderzoek is gebleken dat de aanwezigheid en bereikbaarheid van voorzieningen onmisbaar is voor de sociale vitaliteit van dorpen. Achteruitgang van de leefbaarheid in de dorpen werkt zelfversterkend. Het verdwijnen van de ene voorziening leidt tot het sluiten van andere voorzieningen. In dit verband is het ook belangrijk om te wijzen op het Integraal Zorgakkoord. Hierin wordt onder andere ingezet op

preventie en versterking naoberschap. Daarin gaan de voorzieningen in de dorpen een cruciale rol spelen.

Wij sluiten ons dan ook helemaal aan bij de drie adviezen uit het rapport 'Elke Regio telt':

1. Herijk de reguliere beleids- en investeringslogica van het Rijk
2. Investeer in langjarige en substantiële programma's voor regionale ontwikkeling
3. Werk aan een vitale relatie tussen regio's en rijksoverheid

Of zoals de P10 het zegt: er is een paradigmashift nodig. Van economische doelmatigheid naar maatschappelijke effectiviteit. Wij verzoeken u deze uitspraak kracht bij te zetten. Wij vragen daarbij nog specifiek aandacht voor het openbaar vervoer. De bereikbaarheid van onze dorpen staat onder druk en dat kan een neerwaartse spiraal in gang zetten.

Thema 4 Perspectief Landbouw en Natuur

Wij vragen ons af of het verstandig is om de bijgevoegde kaarten (perspectieven) op deze manier te presenteren. Er is bij verschillende overleggen over het DPLG meermaals aangegeven dat het de bedoeling is om ruimtelijke keuzes in gebiedsprocessen uit te werken. Met name het kaartje voor landbouw en natuur laat het lijken alsof deze keuzes al zijn gemaakt. Er is binnen het DPLG (meermaals) benadrukt dat dit slechts een schets is en dat de daadwerkelijke uitwerking er anders uit kan gaan zien.

In principe zijn de agendapunten en denkrichtingen die u noemt in lijn met de stukken die eerder in het kader van het DPLG zijn besproken, maar hierover moet nog besloten worden. Dit moet u duidelijker in de tekst en ook bij de kaartjes aangeven, om verwarring te voorkomen.

Er wordt daarnaast gesproken over dat er op korte termijn een nationaal perspectief op de landbouw/voedselvoorziening nodig is, maar de provincie Drenthe is zelf ook bezig met een koersnotitie landbouw omdat dit landelijk niet gelukt is. Hoe verhouden het nationale en provinciale perspectief zich in dit kader tot elkaar? En in hoeverre geven we de landbouwtransitie gezamenlijk met de agrarische sector vorm? Gaan we samen met de boeren lokale teelten en andere teeltwijzen ontwikkelen? Bijvoorbeeld hennep, lisdodde, vlas. En kunnen deze teelten de nieuwe grondstoffen worden voor de lokale industrie van 2030? Als we ons buitengebied anders willen inrichten waarbij water en bodem centraal staan, is participatie en betrokkenheid op microniveau essentieel. Verandering ontstaat bottum-up, niet top-down.

Discussies over de stikstofuitstoot en gezondheidsrisico's raken de landbouwsector, terwijl deze de afgelopen jaren veel heeft geïnnoveerd om duurzamer te worden en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen te beperken. En deze innovaties gaan door. We hebben in onze gemeente relatief veel jonge ondernemers, die grote ambities hebben op het gebied van duurzaamheid. We denken als gemeente graag actief mee bij de verduurzaming van de sector. Het zal tijd kosten om te komen tot nieuwe verdienmodellen. De landbouwsector is veerkrachtig en heeft het in zich om grote stappen te zetten.

Thema 5 Ordenende netwerken voor Energie en (circulaire) economie

Economie

Wij streven naar vitale en toekomstbestendige bedrijventerreinen. Bedrijvigheid die zich niet goed verhoudt met de woonfunctie concentreren we zoveel mogelijk op bedrijventerreinen. Omdat deze terreinen vol zijn is uitbreiding voor de lokale behoefte noodzakelijk.

Wij zouden daarbij pleiten voor een doelgerichte ontwikkeling van bedrijvigheid. Bundeling van gelijkgestemde bedrijvigheid is krachtig. Werklandschappen functioneel en circulair ontwikkelen. Zorgen dat soortgelijke bedrijvigheid is gevestigd binnen één werklandschap. Het mooiste is dat hier ook sprake is van een keten en synergie tussen bedrijven. Kort gezegd werklandschappen bundelen op afvalgerichte, high tech gerichte, transportgerichte, maak industrie gerichte locaties. Het ETP-terrein biedt hiervoor veel kansen.

Bedrijven moeten daar komen waar ze ook een binding hebben. Als er sprake is van alleen opslag bijvoorbeeld, kan dit ook prima in leegstaande bebouwing in het buitengebied. Wellicht is het wenselijk om wat meer ruimte te geven aan niet-agrarische activiteiten in het buitengebied.

U spreekt over “korte keten”. Korte keten is heel breed. Praten we dan alleen op macroniveau of is er ook aandacht voor micro “korte keten” in het belang van de gewone burger? Als de gewone burger dit leest, zal deze zich gehoord voelen?

U vraagt aan het Rijk lenigheid in de regelgeving om uit impasses rondom thema's als stikstof en netcongestie te komen en maatwerkoplossingen te kunnen leveren op gebiedsniveau. Ook wij vinden dat deze lenigheid nodig is, maar ook dat de provincie hierin zelf stappen kan en moet zetten, bijvoorbeeld als het gaat om de drempelwaardes m.b.t. stikstof. Op dit moment ervaren wij deze lenigheid op provinciaal niveau in de praktijk nog niet.

Tot slot merken we op dat het niet ondenkbaar is dat meer flexibiliteit in wet- en regelgeving ook nodig is om ruimte te krijgen voor circulariteit in de bedrijfsvoering.

Duurzame opwek

Wij werken aan het realiseren van het bod dat we gedaan hebben in de Regionale Energiestrategie. We hebben geboden om 352 Tj grootschalig zon op land te realiseren. We doen dit door middel van een tender die we in 2024 uitzetten. Dit kon niet eerder, omdat er eerder nog geen zicht was op uitbreiding van het energienetwerk. Het is goed denkbaar dat een deel van onze opgave op landbouwgrond landt. We vragen u en het Rijk de ruimte daarvoor. Indien het standpunt van u en het Rijk niet verandert, zien wij vooralsnog geen ruimte om ons RES-bod volledig waar te maken.

Bij de Energievisie 2040 spreekt u niet over grootschalig zon en wind, terwijl dat hoogstwaarschijnlijk nog steeds wel nodig zal zijn, met name omdat een groot deel van de warmtevraag ook nog moet worden geëlektrificeerd. We kunnen bovendien de totale

warmtevoorziening niet elektrificeren, er zal ook naar andere bronnen moeten worden gekeken zoals de inzet van restwarmte en b.v. warmte uit oppervlaktewater. Hoe staat u hier tegenover?

In Midden-Drenthe zien we de ontwikkeling van een warmtenet met Attero als een kans. Ook een kans is de inzet op productie van groengas door agrariërs. Het ETP-terrein is daarnaast interessant voor waterstofontwikkelingen.

Energienetwerk

Bij dit onderwerp hebben we enkele vragen:

- Wat verwachten we van het Rijk met betrekking tot het faciliteren van quick-wins ten aanzien van de overstap naar waterstof?
- Wat wordt met bedoeld met aandacht voor het samenspel op HS, MS en LS niveau? Wat vragen we van het Rijk?
- Hoe houden we zicht op het steeds groter wordende aandeel van kabels en leidingen in de grond?

Het energienetwerk vraagt om een verschuiving in de benadering van de ruimtelijke ordening. Steeds meer zal de locatie van de energiebron leidend worden in locatiekeuzes. Hier kunt u een voortrekkende rol in pakken in de Omgevingsvisie en de Omgevingsverordening.

Thema 6 Leefbare steden en regio's

Als het gaat om wonen is er onderscheid gemaakt naar 3 regio's (Regio Groningen-Assen, Regio ZuidOost, regio Zwolle). Midden-Drenthe doet in de regionale woondeal mee in Zuidwest, maar maakt in tegenstelling tot de andere gemeenten geen deel uit van de regio Zwolle en andere regio's. Wat betekent dit voor Midden-Drenthe? Wij hebben de wens om samenwerkingsverbanden op te zoeken bij de uitvoering van woningbouw in de regio Zwolle/regio Groningen-Assen. In de Woonvisie heeft Midden-Drenthe een bovenregionale vraag vanuit beide regio's opgenomen. Wij zijn van mening dat de positie van Midden-Drenthe op dit thema onderbelicht blijft. Dit, terwijl wij de afgelopen periode regelmatig met u van gedachten gewisseld hebben over de kansen die wij gezamenlijk zien voor Beilen om een substantieel deel van de bovenregionale woningbehoefte in te vullen. Mede gezien zijn centrale ligging in Drenthe, tussen Assen en Hogeveen aan de A28 en het spoor. In de regionale woondeal hebben we hier specifiek nog een passage over opgenomen en dat zien we hier graag terugkomen.

Als één van de agendapunten noemt u regionalisering van het begrip 'betaalbaar' m.b.t. woondeals. Wij zijn het met u eens dat maatwerk nodig is. In de gemeente Midden-Drenthe vinden we dat iedereen betaalbaar moet kunnen wonen, zowel in de huur- als in de koopsector. In het regeerakkoord wordt voor het begrip betaalbare koopwoning de bovengrens voor de NHG gehanteerd (€355.000, prijspeil 2020). Midden-Drenthe hanteert nu een grens van €250.000 (prijspeil 2022). Het is belangrijk om in het begrip betaalbaarheid onderscheid te maken tussen betaalbaar en financieerbaar. Voor het verkrijgen van een hypotheek is een steeds hoger inkomen nodig. Aandachtspunt is ook betaalbaarheid versus stijgende bouwkosten.

Op pagina 41 geeft u aan dat u inzet op een bouwprogrammering met ten minste twee derde betaalbare huur én koopwoningen vanaf 2025 op regionale en lokale schaal. Wij vragen ons af of dit wel strookt met eerdere afspraken en of het wel haalbaar is.

Wat betreft perspectief 3 (leefbare steden en regio's): op de kaart is Beilen aangewezen als woningbouwlocatie groot en klein en Bovensmilde en Smilde als woningbouwlocatie klein. Er is echter niet toegelicht wat dit betekent zijn of om welke (bandbreedtes in) aantallen het gaat. Daarnaast geeft deze kaart geen volledig beeld van potentieel toekomstige woningbouwlocaties in onze gemeente. Graag zien wij dit verduidelijkt.

Thema 7 Defensie

Het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie kan ook gevolgen hebben voor onze gemeente. Het is niet beperkt tot de toekomstige invulling van de kazernes in Assen en Havelte. Wellicht kunt u dit wat duidelijker verwoorden. Wij vragen u om hierin gezamenlijk met ons op te trekken. Ook is het belangrijk dat we erop toezien dat onze inwoners hier voldoende bij betrokken worden. Dit zou u nog bij de agendapunten kunnen noteren.

Afsluiting

Dank dat u onze inbreng mee wilt nemen in het Ruimtelijk Voorstel Drenthe. Wij zien uit naar een vruchtbaar samenwerkingsproces. We willen graag de tijd nemen om uw ambities op een diepgaandere manier langs onze eigen opgaven en ambities te leggen en aan te geven welke bijdrage wij als gemeente kunnen leveren in dit proces.

Wij verwachten van u een reactie op onze inbreng en ons aanbod om een extra bijdrage in de regionale woonopgave voor onze rekening te nemen, voordat u tot besluitvorming overgaat.

Wij wensen u vervolgens succes bij de gesprekken met het Rijk en hopen dat u snel een vervolg kunt inplannen bij de gemeenten.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Midden-Drenthe,

de secretaris,

de burgemeester,

Gedeputeerde staten
Postbus 122
9400AC ASSEN

Onderwerp : NOVEX rapport

Gieten, 16 januari 2024

No. : 2024-000450
Bijlagen : -

Behandeld door :
Telefoonnummer :

Uw brief van : 28 november 2023
Uw kenmerk :

Geachte college

In december 2022 heeft de provincie het startpakket NOVEX toegestuurd gekregen van het Rijk. Daarbij kwam de vraag om op een aantal Ruimtelijke vraagstukken antwoord te geven. Hoewel nog niet alle vragen zijn te beantwoorden, zijn er een aantal perspectieven geschetst en is een 'Ruimtelijk Voorstel Drenthe' uitgewerkt.

Op 28 november ontvingen wij uw brief met als titel 'Ruimtelijk Voorstel Drenthe'. In de brief wordt uiteengezet hoe de provincie het programma 'NOVEX' (Nationale Omgevingsvisie Executie) en het ruimtelijk voorstel Drenthe als belangrijke input richting een Nationale omgevingsvisie mee wil geven aan het Rijk. Dit is toegelicht in het VDG-overleg van 14 december 2023.

In de brief van 28 november geeft u aan dat opmerkingen, vanuit de Drentse gemeenten, uiterlijk 16 januari 2024 nog betrokken kunnen worden in de besluitvorming. Van deze gelegenheid maken wij graag gebruik met deze reactie.

Betrokkenheid

Wij willen nadrukkelijk wijzen op het proces en de geringe mate waarin wij hierin betrokken en gehoord zijn. Dit maakt mede dat wij de impact van het geschrevene nauwelijks kunnen inschatten. Het is daarnaast onduidelijk op welke manier wij plaatselijke bevindingen en uitgangspunten een plek kunnen geven en welke ruimte er is voor ontwikkelingen.

Perspectieven

In de perspectieven van het rapport staan diverse scenario's waarvan wij niet kunnen inschatten wat de impact is. Wij vragen ons ook af wat de status is van de perspectieven en op welke wijze de perspectieven worden gebruikt als input voor de omgevingsvisie.

Ruimte voor ontwikkelingen

In de perspectieven van het rapport staan diverse scenario's waarvan wij niet kunnen inschatten wat de impact is. Wij vragen ons ook af wat de status is van de perspectieven en op welke wijze de perspectieven worden gebruikt als input voor de omgevingsvisie.

In het rapport staat dat er alleen ruimte is voor het kleinschalig toevoegen van woningen in de dorpen. Wij zien echter ook mogelijkheden voor uitleglocaties en zien daarvoor ook de ruimte. Deze ruimte is hard nodig, om onze ambities waar te maken. Wij wijzen u op onze woonvisie 'Aa en Hunze 2020+' en het bijbehorende addendum. Hierin staat onze ambitie onderbouwd voor het programmeren van 1040 woningen tot 2032. Wij gaan ervanuit dat dit rapport daarvoor geen belemmeringen gaat vormen. Wij vragen u niet alleen te kijken naar de doelstelling van de DPLG maar naast ruimte voor woningbouw ook ruimte te bieden voor doelen op het gebied van leefbaarheid en lokale economie.

Tot slot

Het leek ons goed om met deze reactie te komen. Graag hadden wij het rapport en deze reactie afgestemd met onze gemeenteraad. Door de korte tijdspanne is dit niet gelukt. Wij zijn wel voornemens dit alsnog te doen en sluiten niet uit dat de gemeenteraad ook nog met een reactie komt. We gaan er tevens vanuit dat u in het vervolgtraject de gemeenteraden betreft.

U geeft in de brief aan dat u de noodzakelijke keuzes in het ruimtelijk domein in samenspraak met inwoners, medeoverheden, organisaties wil gaan maken. Zorgvuldigheid gaat daarbij boven tempo is het credo. Hier stemmen wij van harte mee in. Wij verzoeken u, om ons nauw te betrekken bij dit proces, onduidelijkheden weg te nemen en met elkaar te zoeken naar mogelijkheden.

Met vriendelijke groet,

Het college van de gemeente Aa en Hunze,

de heer R.L.H. Schoonderbeek
secretaris

de heer A.W. Hiemstra
burgemeester

Reactie Ruimtelijk Voorstel Drenthe

Hieronder vindt u de schriftelijke reactie van de gemeente Borger-Odoorn op het Ruimtelijk Voorstel Drenthe van de provincie Drenthe. Met betrekking tot het meegeleverde rapport en kaarten verzoeken we de provincie om hier kritisch naar te kijken en waar nodig deze aan te passen. Er staan volgens ons nog een aantal omissies in, welke we hieronder zullen benoemen. We behandelen daarbij achtereenvolgens onze voorgestelde aanpassingen en op de laatste 2 pagina's de aandachtspunten.

Voorgestelde aanpassingen

Natuur en Landbouw

In principe wijken de perspectieven voor Natuur en Landbouw niet (ver) af van de stukken die eerder bij het DPLG zijn besproken. Tegelijkertijd kan de vraag worden gesteld hoe verstandig het is dat dit kaartje nu zo gepresenteerd wordt, terwijl de gebiedsprocessen rondom DPLG nog niet zijn gestart. De provincie Drenthe kiest er juist voor om veel keuzes in gebiedsprocessen uit te werken. Dit kaartje laat het lijken alsof deze keuzes al zijn gemaakt. De duiding van het kaartmateriaal is belangrijk. Het zou benadrukt moeten worden dat dit slechts een schets is en dat de daadwerkelijke uitwerking er anders uit kan gaan zien. Dit geldt ook voor de geschreven tekst, hier is nog niet over besloten. Daarnaast is het nog onduidelijk hoe het verder gaat met het DPLG. Op 11 januari heeft de provincie namelijk het stikstofdossier terug gegeven aan het rijk. Vooral voor de landbouwopgave binnen DPLG heeft dit mogelijk gevolgen.

Voor de opgaven in de beekdalen en het Hunzedal als wateroogstgebied zullen leiden tot peilverhoging. De opgave ligt grotendeels buiten NNN-gebieden/Natura2000 en heeft grote effecten voor de agrariërs van wie deze gronden zijn. Normaal gesproken wordt hier een NNN-gebied van gemaakt. Met welk doel is dit op deze manier ingericht? Wordt dit later ook NNN-gebied? Dit heeft mogelijk effect op de inkomstenderving van agrariërs, omdat de gronden minder bruikbaar zijn voor landbouw. Dit vergt een eventuele vergoeding voor de agrariërs. Ook heeft het mogelijk effect op het wegennetwerk rondom deze gebieden.

Er wordt over gesproken dat op korte termijn een nationaal perspectief op landbouw/voedselvoorziening nodig is, maar de provincie Drenthe is zelf ook bezig met een koersnotitie landbouw omdat dit landelijk niet gelukt is. Vanwaar dan toch behoefte aan een nationaal perspectief?

Bij leefbare steden en dorpen staat bij de agendapunten 2030/2040:

- 1. Creëren van voldoende stikstofruimte op de korte termijn voor uitvoering verstedelijkingsopgaves*

Er zijn veel verschillende sectoren die stikstofruimte nodig hebben. Door het expliciet te koppelen aan leefbare steden en dorpen kan dit verkeert worden geïnterpreteerd.

In zijn totaliteit ligt de nadruk voor onze gemeente vooral op een wateropgave. In de Veenkoloniën wateraanvoer en grondwater voor de landbouw. In de beekdalen vooral

water opvang. Hunzedal als wateroogstgebied. De Hondsrug en Drents plateau als sponswerking en Drentsche Aa voor het verbeteren van de waterkwaliteit.

Opmerking over de kaart Perspectief 2:

- 1) Op de kaart staan niet alle bestaande zonneparken ingetekend.
- 2) Moet de opwek van waterstof door Avitec ook niet op deze kaart? Bij Avebe staat wel getekend potentie H2
- 3) Bij het bedrijventerrein bij Buinen staat aangegeven dat dit een bedrijventerrein is met milieucategorie 5 en 6. Dit zijn de zwaardere bedrijven. Onder categorie 6 valt bijvoorbeeld een kerncentrale. Volgens ons klopt dat niet.
- 4) 3) Ook bij het bedrijventerrein bij Nieuw-Buinen staat aangegeven dat dit een bedrijventerrein is met milieucategorie 5 en 6. Volgens ons klopt dit ook niet

Dutch Techzone

Naast Hardenberg, Hogeveen, Emmen en Coevorden, is ook Borger-Odoorn sinds kort lid geworden. Graag aanpassen in de tekst.

Elektrisch laden

In het stuk wordt wel aandacht gegeven voor de laadinfrastructuur maar er moet ook aandacht zijn dat het voor een ieder betaalbaar is om straks elektrisch te rijden (of op een duurzame wijze kan vervoeren) en niet iedereen kan een elektrische auto kopen. Kortom er moet ook aandacht komen voor mobiliteitsarmoede.

En de N34 is een belangrijke route voor logistiek vervoer die ook moeten verduurzamen, waar voorzieningen voor getroffen moeten worden. Dit geldt wat osn betreft niet alleen voor de A28 en A37 zoals in het stuk wordt genoemd.

Brede Welvaart

Er wordt aangegeven dat er sprake is van dubbel vergrijzing en hiervoor wordt ingezet op levensloopbestendige woningen. Dat is ook de opgave in Borger-Odoorn, alleen wij zetten ons ook in voor starters. Wat betreft de woonopgave hebben we met het rijk regionale woondeals afgesloten. Zo hebben wij in Borger-Odoorn de opgave om 500 woningen te realiseren tot en met 2030. Hier lezen we niets over in de stukken. Op kaart Perspectief 3 staan woningbouwlocaties groot en klein aangegeven. Wanneer is het een grote of kleine woningbouwlocatie?

Bereikbaarheid

Verbeteren van de bereikbaarheid een onderdeel is van de oplossing voor Brede Welvaart. Welvaart en economische ontwikkeling volgt als de infrastructuur wordt verbeterd. Met de inzet op de totstandkoming van de Nedersaksenlijn zou dit wel onze voorkeur hebben.

De N391 als hoofdweg

Deze weg is ook een autoweg en hoort daarom rood te zijn. Inclusief de rondweg van Emmen, omdat die ook van waarde is in het samenhangende hoofdwegennet. De weg is belangrijk voor de ontsluiting van de (Groningse) Veenkoloniën en voorkomt daarmee sluipverkeer op ongeschikte wegen in onze gemeente.

→ Ook in de tekst op blz. 22 van Bijlage 1 NOVEX rapport omgevingsvisie mist de N391.

Doorfietsroutes (Concreet wordt gewerkt aan Groningen-Assen, Groningen-Zuidlaren(-Gieten), Borger-Emmen-Coevorden, etc.)

De volgende slag is het onderling verbinden van de Doorfietsroutes, zodat een samenhangend netwerk ontstaat. Op onderstaand kaartje de vastgestelde voorkeursvariant voor Borger-Emmen-Coevorden (via Exloo richting station Emmen en verder) in geel aangegeven. En in paars mogelijke toekomstige verknopingen naar andere Doorfietsroutes in Drenthe en Overijssel. In onze gemeente is de Doorfietsroute niet alleen van belang voor utilitair verkeer, maar ook voor (dag)recreatief en toeristisch verkeer. Bijvoorbeeld als uitvalsbasis vanuit de grootste vakantieparken naar bestemmingen in de omgeving (denk aan Hunebedcentrum, Wildlands, etc.), recreatief bezoek van inwoners van Emmen, etc.

Het ministerie wil ook graag een samenhangend netwerk van Doorfietsroutes maken. Dit gaat breder dan bereikbaarheid. Denk bijvoorbeeld aan terugdringen van uitstoot als meer mensen de fiets pakken, of aan betere gezondheid als mensen meer gaan bewegen, etc.

HUB Klijndijk

Samen met het OV-bureau en de provincie gaan we onderzoeken of een HUB bij Klijndijk/Emmen-Noord mogelijk is. Een aanduiding op de kaart met 'mogelijke HUB' bij de N34 bij Klijndijk is daarom ook gewenst.

Aandachtspunten

Stikstof en netcongestie

Het tijdelijk toestaan van meer stikstof-uitstoot is nodig om maatwerkoplossingen te bieden voor netcongestie. Er moet hiervoor beleidsvrijheid of nieuw beleid komen. Anders blijven we in cirkel draaien omdat de ene regelgeving de andere regelgeving tegen houdt.

Economie/waterstof

Waterstof is goed maar ligt nog wel ver weg qua toepassing voor de gemiddelde bedrijvigheid die grotendeels kleinschalig van aard is. In de tussentijd kunnen meer zaken worden bespoedigd zoals energie-opwekking en elektrificatie. Van groot belang (en in feite voorwaardelijk) hierbij is dat er meer gaat worden samengewerkt te beginnen op bedrijventerreinen.

Waterstof is nu vooral gericht op grote industrie. Het verduurzamen van bedrijven is belangrijk, het MKB, ook die niet zijn gevestigd op bedrijventerreinen, kan daar wel de nodige financiële en organisatorische ondersteuning gebruiken. Voor het verduurzamen zal de energie-infrastructuur worden aangepast en zal er ruimte gecreëerd moeten worden waar dit kan worden gerealiseerd¹.

Naast wenselijkheid en haalbaarheid moet er ook gekeken worden naar de veiligheid. Gezamenlijk betekent hier met het Rijk of met de gemeenten? De gemeenten moeten hier zeker bij betrokken worden. We hebben helaas al ervaring als er geen voldoende draagvlak is en dit door het Rijk/provincie wordt bepaald.

Financiële middelen zijn uiteraard benodigd voor het aanjagen van de transitie van het bedrijfsleven die zoals aangegeven grotendeels kleinschalig van aard is. Een en ander blijkt tot op heden ook goed te zijn uitpakkt als we kijken naar opwekking energie.

Recreatie en Toerisme (R&T) is een belangrijke sector in de provincie. Deze sector levert veel economie (banen) en leefbaarheid (voorzieningen). Ook hier speelt verduurzaming een belangrijke rol, zowel in de “productie” als in de aantrekkingskracht. Deze sector verdient meer gerichte aandacht in de transitie.

Overige opmerkingen:

- Sommige woningen, appartementen en bedrijven kunnen geen eigen opwek realiseren door ongunstige ligging of geen financiële mogelijkheden. Er zijn genoeg grote daken die opwek kunnen realiseren voor de omgeving. Echter momenteel kan je niet direct leveren aan de omgeving (wel kan je via een coöperatie zonnepanelen inkopen en plaatsen op een dak). Om verduurzaming te stimuleren zal ook moeten worden ingezet op het mogelijk maken van je opwek te delen met de burens.

¹ Borger-Odoorn heeft overigens met het bedrijf AVITEC¹ een mooi voorbeeld in huis wat betreft het maken van waterstof of een groene wijze.

Deze ontwikkeling biedt grote kansen voor aanverwante bedrijvigheid in de regio en is grensoverschrijdend (denk aan Makeport Mercurius in Stadskanaal).

- Dorpen die willen verduurzamen kunnen dit doen via bijv. Energiecoöperatie. Als deze coöperatie een zonnepark wil heeft het eigen geld nodig en dat hebben ze niet of kunnen ze niet lenen. Zij moeten hierbij geholpen worden wil je dit stimuleren/realiseren. Het versoepelen van de SCE regeling is hier onder andere voor nodig.

- Onze gemeente heeft veel buitengebied en uitgestrekte dorpen. Voor ons is het een grote uitdaging om woningen (veel al oudere woningen) en bedrijven in deze gebieden zijn moeilijker aan te sluiten bij de energietransitie en voorzien van warmte. Zij behoeven hiervoor extra aandacht om dit te realiseren, zodat zij niet achterblijven.

- Het energie-infrastructuur moet nodig worden aangepakt om de problematiek van netcongestie aan te kunnen pakken, dit vraagt veel tijd, kennis, capaciteit en creativiteit. Nodig is om deze ruimte te bieden om niet vast te lopen in regelgeving. Ook van belang hierbij is de participatie naar inwoners en bedrijven. Er zullen meer spanningsstations zowel voor hoog, midden en laagspanning moeten worden gerealiseerd. Wat ruimte vraagt in de omgeving.

- Onder perspectief 3 staat het volgende geschreven waar onze gemeente onder valt:

Ontwikkelperspectief voor Zuidoost Drenthe

Een vergelijkbare strategie, zoals is opgesteld voor de regio's Zwolle en Groningen-Assen ontbreekt voor de regio zuidoost Drenthe, terwijl het stedelijk netwerk van Emmen, met Borger-Odoorn en Coevorden en iets mindere mate Hoogeveen en Hardenberg ook een dergelijke samenhang kent. Ook liggen hier grote opgaven op gebied van brede welvaart, bereikbaarheid, verduurzaming van het industriecluster, en natuurontwikkeling. Dit was ook één van de concrete uitkomsten die in het kader van de omgevingsagenda noord zijn opgeschreven. In het onlangs gehouden DO NOVEX (september '23) is de bereidheid uitgesproken om dit op korte termijn op te pakken.

• *Een gezamenlijke strategie is nodig voor de ruimtelijk-economische opgaven in Zuidoost Drenthe. Hierbij is langjarig en integraal commitment vanuit het rijk nodig om de potenties van dit gebied optimaal te kunnen benutten bij **nationale opgaven als wonen, werken en energietransitie**. Inmiddels zijn we gestart met de voorbereidingen en zijn de departementen BZK en EZK aangehaakt.*

Wat betekent het optimaal benutten van de nationale opgave energietransitie? Wij zijn in het verleden als eens ongemerkt aangewezen voor windenergie, betekent dit dat wij opnieuw of nog steeds hiervoor aangewezen zijn, wordt er nog meer opwek gevraagd terwijl wij de hoogste bijdrage van Drenthe al leveren.?